

Beretning
1963-1964

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING
1963 — 1964

*UTARBEIDET
VED PARTIKONTORET*

AKTIETRYKKERIE T - OSLO

1965

DEPARTMENT OF AGRICULTURE

BULLETIN

1003-1004

THE
CULTURE OF
THE
SILK

U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE

Innhold.

	Side
Innledning	7
Landsmøtet 1963	11
Sentralstyret	12
Sentralstyrets faste utvalg	13
Landsstyret	15
Landsstyrets møter	16
Partikontoret	17
Partiets representasjon i styrer og komitéer	18
Arsmøter i distriktsorganisasjonene	20
Fonds og stipend	21
Arbeiderpartiets støttefond	21
Oscar Torps Minnefond	21
Conrad Mohrs legat og Chr. Holtermann Knudsens stipend	22
Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond	22
Utvalg og komitéer	23
Valgbudsjettet	23
Jordbruket	23
Oppløsningsretten	23
Utvalg for kunst og kunstnere	23
Komité for oppløsningsretten	23
Kvinnens stilling i samfunnet	23
Utvalg for friluftslivet	24
Utvalg for forskning og forskere	24
Økonomiutvalg	24
Organisasjonsarbeidet	24
Organisasjonskomité	24
Sekretærkonferanse	25
Stevne høsten 1963	25
Vervekampanje	25
Møteprogram	25
Tillitsmannen	25
Folkepensjonen	26
«Den vide verden»	26
Utfordring til demokratiet	26
Partiets distriktssekretærer	26
Sosialistisk Perspektiv	28
Arbeidsprogrammet 1966—69	28
Medlemsoversikt	31
Faglig-politisk utvalg	31

	Side
Arbeidsutvalgets virksomhet	32
Konferanser for medlemmene av faglig-politisk utvalg og forbunds- kontaktene	32
Kommunalt arbeid	33
Kommunevalget 1963	34
Organiseringen av valgkampen	34
Valgmateriell	34
Ordskiiftene i kringkastingen	35
Valgkampen	35
Nominasjonene	36
Valgresultatet	36
Valgresultatene i distriktene	37
Ordførervalgene	37
Fylkestingene	37
Tabeller om valget	38, 39, 40
Ekstraordinært kommunevalg 28. september 1964	40
Samarbeidskomitéen mellom DNA og LO	41
1. mai 1963 og 1964	42
Konferanser og fellesmøter	45
Fiskerikonferanse	45
Industrikonferanse	46
Konferanse om ferie- og fritidsproblemer	47
Konferanse om medbestemmelsesretten i statsbedriftene	47
Konferanse om finansiering av offentlige grunnervervelser	47
Konferanse om folkepensjonen	47
Kulturkonferanse	48
Redaktørkonferanse	48
Fellesmøter	49
Kvinnebevegelsen	50
Landskvinnekonferansen	50
Kvinnesekretariatet	50
Kvinnesekretariatets faste komitéer	51
Interkontaktkomitéen	51
Representasjon i komitéer og utvalg	52
A/S Riktige Leker	52
Tillitskvinnekonferanser	52
Arsmøter i kvinneutvalgene	53
Tillitskvinner og helgekurs	54
Agitasjonsreiser 1963—64	54
Nye kvinneavdelinger	55
Thina Thorleifsens Studiefond	55
Studiearbeidet i kvinneavdelingene	56
Brevkurset «Kvinner i heim og samfunn»	57
Arbeiderkvinnen	57
Arbeiderkvinnenes mødreheimer	57
Camilla Collett-jubiléet og Kvinnestemmerettsjubiléet 1963	58
Internasjonalt samarbeid	59
Henvendelser til myndighetene	60
Internasjonalt samarbeid	61
Den Sosialistiske Internasjonalen	61
Tyskland	62
Israel	62

	Side
Storbritannia	62
Frankrike	62
Sør-Korea	62
Japan	62
Markedsforholdene i Europa	63
Den sosialistiske Ungdomsinternasjonalen	64
Nordisk samarbeid	64
Finland	64
Sverige	64
Danmark	64
Den nordiske samarbeidskomité	65
Arbeiderpartiets stortingsgruppe	65
Gruppestyret	65
Gruppas sammensetning	65
Trontaler	66
Den parlamentariske situasjon — regjeringskriser	68
Kings Bay-saken	69
Erklæring — moterklæring	70
Statsbudsjettene	74
Priser og lønninger	77
Industripolitikken	79
Kraftutbyggingen	80
Politisk strid	81
Jordbrukspolitikken	83
Fiskeripolitikken	84
Samferdselspolitikken	86
Den nye veglov	86
Samferdselsloven	87
Forskjellige saker	87
Sosialpolitikken	88
Alderstrygden og uføretrygden	88
Enke- og morstrygd	88
Lov om sosial omsorg	89
4 ukers ferie	90
Skole- og kulturpolitikken	91
Kommunepolitiske spørsmål	92
Forsvaret	93
Utenrikspolitikken	94
De forente nasjoner	94
Prøvestansavtalen	95
Markedsforholdene i Europa	96
NATO-samarbeidet	96
Utviklingshjelpen	97
Forslag om grunnlovsendringer	97
Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet A/S	98
Styret	98
Omsetning	100
Opplag	100
Aktietrykkeriet	100
A-pressen 1963 og 1964	101
Opplag	101
Teknisk utstyr	101

	Side
Avisbygg og lokaler	101
Avisutvidelser	102
Nye samkjøringer	102
Sammenslutning av bladselskaper	102
Trykkeriutstyr til arbeiderbevegelsen i utviklingsland	103
Kurser og konferanser	103
Arbeidernes Pressekontor	103
Antall ansatte i A-pressen	104
Økonomien	104
Avisenes redaktører og disponenter	105
Norsk Arbeiderpresse A/S	107
Arbeiderpressens Samvirke A/L	107
Arbeidernes Ungdomsfylking	108
Innledning	108
Landsstyret	109
Sentralstyret	111
Kontoret	112
Organisasjonsarbeidet	112
Distriktslaga	113
Laga	113
Studiearbeidet	114
Kontingenten	115
Skolearbeidet	115
Det faglige arbeid	116
Fritt Slag	117
Sommervirksomheten og Utøya	117
Samarbeid med andre organer	118
Nordisk og internasjonalt samarbeid	118
Arbeidernes Avholdslandslag	121
Arbeiderbevegelsens Arkiv	122

Innledning.

Sentralstyret legger med dette fram beretningen for 1963 og 1964.

Den politiske situasjon har de siste to årene tilspisset seg. De borgerlige partiene brukte Kings Bay-ulykken til et stormangrep på Arbeiderregjeringen. Sosialistisk Folkeparti stemte sammen med de borgerlige og var dermed medansvarlig for at landet fikk en borgerlig regjering for første gang på 28 år.

Under behandlingen av regjeringen Lyngs tiltredelseserklæring i september 1963 la Arbeiderpartiet fram en moterklæring. Regjeringen Lyng ble felt både med et negativt flertall og også med et positivt flertall idet et tillitsforslag til regjeringen Lyng fra de fire borgerlige partier ble forkastet ved votering i Stortinget.

Ved kommunevalget i september 1963 sluttet velgerne opp om Arbeiderpartiet i en grad som de nesten ikke har gjort tidligere. Arbeiderpartiet fikk en stemmeøkning på over 140 000 stemmer og gikk fram med 2,27 prosent i forhold til kommunevalget i 1959. — Vanligvis har partiet hatt ca. 140 000 stemmer færre ved kommunevalg enn ved det foregående stortingsvalg. Ved kommunevalget i 1963 fikk Arbeiderpartiet ca. 10 000 stemmer mer enn ved stortingsvalget i 1961.

Ved det «lille kommunevalg» i 39 kommuner i 1964 gikk derimot Arbeiderpartiet tilbake med ca. 10 000 stemmer i forhold til kommunevalget i 1963. Særlig var tilbakegangen merkbar i Stavanger og i Kristiansand.

De konkrete saker som ble nevnt i moterklæringen, er gjennomført i tur og orden. Således ble arbeidet med en folkepensjon for alle landets innbyggere tatt opp. Regjeringen la fram en stortings-

melding i april 1964. Denne saken er kalt den største sosiale sak i vår historie. I moterklæringen heter det at de fonds som samles opp, skal brukes til utbygging av landet. Meldingen om folkepensjonen blir behandlet av Stortinget våren 1965.

Fire ukers ferie ble gjennomført med virkning fra sommeren 1965. — For å få en mer planmessig utbygging av landet har Kommunaldepartementet opprettet en egen planleggingsavdeling. Det skal opprettes avdelinger for hvert fylke for å fremme en planmessig utvikling. — Økingen i produksjonen har gjort det mulig å legge grunnen til nye framskritt. Bevilgningene har økt, til dels betydelig, til undervisning, samferdsel og sosiale trygder. Utbyggingen av landet på forskjellige områder har fortsatt i et raskt tempo.

Den økonomiske utvikling de to siste årene har for landet vært meget god. Bruttonasjonalproduktet har økt med 5 prosent i 1963 og 6,2 prosent i 1964. Reallønna for industriarbeidere i alt steg med 2,7 prosent i 1963. I 1964 kom en sterk prisstigning blant annet som en følge av jordbruksoppgjøret, dårlige avlinger og av at subsidiene — slik som bestemt ved lønnsoppgjøret i 1963 — ble tatt bort i begynnelsen av 1964. Stigningen for industri i alt har vært 0,4 prosent. Bedringen for jordbruket har vært meget god etter jordbruksoppgjøret i 1964.

På det utenrikspolitiske området har det vært store begivenheter, og det har vært kristesituasjoner som kunne føre til alvorlige og vidtrekkende konflikter. Vi nevner Cuba-krisen høsten 1962, uroen i Kongo, på Cypros og i Vietnam. — I perioden har det skjedd personsifte i en rekke land. I USA fulgte L. B. Johnson etter John F. Kennedy som president i 1963. I Vest-Tyskland fulgte Ludwig Erhardt etter Konrad Adenauer. I Storbritannia ble Harold Wilson statsminister etter en knepen valgseier i oktober 1964, og i Sovjet-Unionen ble Nikita Krustsjov erstattet med V. Kosygin som statsminister mens L. Bresjnev ble førstesekretær i kommunistpartiet.

Organisasjonsarbeidet i Det norske Arbeiderparti har vært bra i perioden. Særlig stor aktivitet var det under regjeringskrisene i 1963. — Medlemstallet har ikke steget de siste to årene. Trass i

at partiet har fått mange nye medlemmer — bl. a. ved vervekampanjer — er medlemstallet omtrent det samme som i forrige landsmøteperiode. Bl. a. har kontingentforhøyelsen ført til at en del kollektivt tilsluttede fagforeninger har redusert sitt medlems-tall.

Etter vedtak på landsmøtet i 1963 ble det satt ned en organisasjonskomité. Den la fram en foreløpig innstilling i september 1964 og en endelig innstilling i mars 1965.

Ved årsskiftet 1963—64 ble det satt ned en rekke utvalg for å forberede arbeidsprogrammet for perioden 1966—69. På dette grunnlag la landsstyret i januar 1965 fram sitt forslag til Arbeidsprogram for kommende stortingsperiode.

Det har vært holdt en rekke konferanser om forskjellige spørsmål.

Landsmøtet 1963.

Det norske Arbeiderpartis 39. ordinære landsmøte var samlet i Folkets Hus, Oslo, i dagene 23.—25. mai 1963.

Landsmøtet skal ifølge lovene bestå av landsstyrets medlemmer og 300 utsendinger fordelt på de enkelte fylkes- og kretspartier etter deres medlemstall. Det var sendt inn fullmakter for 300 representanter, men ved åpningen møtte 297 representanter. Det møtte en rekke gjester fra inn- og utland.

Foruten de lovbestemte saker omfattet saklisten: «Den politiske situasjon» etter innledning av Einar Gerhardsen, «Norges stilling i verden i dag», etter innledning av Halvard Lange, «Valgkampen 1963, herunder en drøftelse av våre organisasjonsproblemer», etter innledning av Haakon Lie, og «Programmet i valgkampen 1963», etter innledning av Erik Brofoss.

Landsmøtet behandlet en rekke forslag som var sendt inn fra partiavdelingene.

En referatprotokoll som omfatter innledningene, ordskiftene og vedtakene på landsmøtet er trykt.

Foruten Sentralstyret og landsstyret, valgte landsmøtet medlemmer av landskommunalutvalget og revisjonsnemnda.

Revisjonsnemnda fikk denne sammensetning: Formann Alfred Nilsen, Nils Arvesen, Kåre W. Larsen. Varamenn: Gustav Strøm, Signe Sulutvedt.

Landskommunalutvalg:

Formann Thorleif Nilsen, Ole Nilsedalen, Gunnar Nielsen, Victor Jensen, Knut Tjønneland, Oskar Skogly, Berthold Hasvold, Oskar Steinvik, Hjalmar Romslo, Bjarne Holen, Odlaug Kristiansen, Engly Lie, Kåre Hansen, Nils Kvam, Osmund Faremo.

Sentralstyret

har bestått av: Einar Gerhardsen, formann, Trygve Bratteli, nestformann, Haakon Lie, sekretær, Reidar Hirsti, redaktør, Konrad Nordahl, Halvard Lange, Erik Brofoss, Ivar Mathisen, Lage Haugness, Jørgen Lier, Tor Aspengren, Liv Østlie, Ragnhild Eriksen, Reiulf Steen, Arbeidernes Ungdomsfylking, Aase Bjerkholt, Kvinnesekretariatet, Nils Hønsvald, Stortingsgruppa.

Varamenn: Einar Haugen, Bjartmar Gjerde, Bjørg Johansen, Jahrman Mangen, Olaf Watnebryn, Åsmund Warvik, Mauritz Østhaug, Arne Strøm, Raket Seweriin er varamann for Aase Bjerkholt.

Etter mai 1964 har Ola Teigen møtt som representant for Arbeidernes Ungdomsfylking.

Nils Hønsvald gikk av som formann for Stortingsgruppa i oktober 1964 og har siden ikke møtt i Sentralstyret.

De fem første varamenn innkalles til alle møter i Sentralstyret og landsstyret.

Sentralstyret holdt 32 møter i 1963 og 20 møter i 1964.

Sentralstyrets arbeidsutvalg.

Etter landsmøtet ble arbeidsordningen i Sentralstyret drøftet.

Det var enighet om at Sentralstyret skal som en prøveordning møtes hver 14. dag. Det ble oppnevnt et arbeidsutvalg bestående av de fire valgte tillitsmenn, Oslo-partiets sekretær og formennene i Kvinnesekretariatet og Arbeidernes Ungdomsfylking. Arbeidsutvalget fikk i møte 24. juni 1963 av sentralstyret fullmakt til:

- å avgjøre spørsmål om garanti for lån til bolig og bil i samsvar med retningslinjer som Sentralstyret til enhver tid fastsetter.
- å avgjøre bevilgninger på inntil kr. 500.00 til distriktskonferanser, kurs o. l.
- å avgjøre spørsmål om kjøp av gaver, blomster etc. til organisasjoner og enkeltpersoner.
- å videresende henvendelser som nå betraktes som ekspedisjonsaker.
- å innkalle til fellesmøter av stortingsgruppa og hovedorganisasjonenes styrever.
- å ta initiativ til å få innkalt tillitsmannsmøter av partifeller i fagbevegelsen.
- å legge fram forslag for Sentralstyret om sammensetningen av utvalg, komitéer o. l.

- å velge representanter til fagforbundslandsmøter, distrikts-
partimøter o. l.
 - å sette opp dagsorden til sentralstyremøtene.
-
- Protokoll fra utvalgets møter mangfoldiggjøres og sendes Sen-
tralstyrets medlemmer sammen med innkalling til sentralstyre-
møtene.
 - Arbeidsutvalget bør ordinært ha møter én gang i uka.

Arbeidsutvalget har holdt 30 møter i 1963 og 1964.

Sentralstyrets faste utvalg.

Protokollkomité inntil 24. juni 1963:

Einar Gerhardsen, Konrad Nordahl, Ragnhild Eriksen. Varamenn:
Trygve Bratteli, Haakon Lie, Einar Haugen, Tor Aspengren, Bjørg
Johansen, Liv Østlie.

Agitasjonsutvalg:

Paul Engstad, formann, Frank Andersen, Rolf Hansen, Haakon
Lie, Bjartmar Gjerde, Bjørg Bergh, Arvid Jacobsen.

Internasjonalt utvalg:

Haakon Lie, formann, Halvard Lange, Finn Moe, John Sanness,
Reiulf Steen.

Landbruksutvalg:

Olav Larssen, formann, Thorstein Treholt, Bjarne Hervik, Arnfinn
Kvithyll, Einar Wøhni, Liv Østlie, Klaus Kjelsrud, Guttorm Hansen,
Leif Granli, Rolf Østhagen, sekretær. Johs. Bråten, Sebjørn Ar-
velta, Andreas Honerød, Mikkel Langøyen, Reidar Aamo, Bernt
Skjølås, Halvor Smeland, Jakob Hagelia, Ragnar Kvåle, Oddmund
L. Soldal, Rasmus Nordbø, Trygve Rønstad, Oskar Øksnes, Olav
Myran, Jon Stiklestad, Jonas Enge, Kåre Moan, Halfdan Liland,
Simon Pedersen, Knut Nakken, Jakob Haugen.

De 10 første utgjør arbeidsutvalget.

Fiskeriutvalg:

I landsmøteperioden har utvalget bestått av:

Birger Olsen, Havøysund, Albert Jensen, Tromsø, Johs. Overå,
Tromsø, Bjarne Johnsen, Dyrøyhamn, Magnus Andersen, Bø, Johan

J. Toft, Brønnøysund, Arnulf Finnestrand, Kolvereid, Bjarne Wedø, Hamarvika, Anders Tangen, Trondheim, Sivert Haltbakk, Foldfjorden, Anders Heggø, Florø, Klaus Sunnanå, Bergen, Einar Andreassen, Sævlandsvik, Edvin Ramsvik, Haugesund, Hansteen Borgen, Filtvedt, Erik Brofoss, Oslo, Nils Lysø, Oslo, Johs. Olsen, Stortinget, Ivar Eikrem, Stortinget, Trygve Hoem, Oslo, Einar Strand, Oslo, Gunvald Hauge, Oslo, Age Petersen, Oslo, Edvard Simonsen, Oslo, Anker Nordtvedt, Oslo.

Med dette arbeidsutvalg:

Trygve Hoem, formann, Magnus Andersen, Nils Lysø, Einar Strand, Gunvald Hauge, Johs. Overå, Johs. Olsen, Einar Andreassen.

Det har vært holdt sju møter i arbeidsutvalget og to i fiskeritutvalget i perioden. Møtene har bl. a. behandlet følgende saker:

Naturgrunnlaget for våre fiskerier, refinansiering av A/S Finnmark og Nord-Troms Fiskeindustri, markedsproblemene, støtten til fiskeriene, fiskeriavsnittet i moterklæringen, fiskarsamvirke, landing av fisk fra utenlandske fiskebåter og forslag til Stortingsprogram for 1966—69 for fiskeriene.

Landsstyret

har foruten Sentralstyrets medlemmer bestått av:
(varamenn i parentes)

Østfold:	Ragna Forsberg (Arvid Johanson).
Akershus:	Trygve Lie (Åse Dokken).
Hedmark:	Harald Løbak (Kristian Gundersen).
Oppland:	Leif Kristiansen (Embjørg Langleite).
Buskerud:	Guri Johannessen (Ragnar Christiansen).
Vestfold:	Andreas Honerød (Inga Engebretsen).
Telemark:	Oddvar Berrefjord (Ingeborg Evensen).
Aust-Agder:	Ebba Lodden (Osmund Faremo).
Vest-Agder:	Anders Salvesen (Trygve Tønnesen).
Rogaland:	Edvard M. Edvardsen (Johan Johannessen — avgått ved døden).
Stavanger:	Svenn Aasen (Odlaug Kristiansen).
Hordaland:	Margit Tøsdal (Steffen I. Toppe).
Bergen:	Nils Langhelle (Harry Hansen).
Sogn og Fjordane:	Hallvard Njøs (Gunnar Olafson).
Møre og Romsdal:	Sivert Haltbakk (Klara Heggstad).
Sør-Trøndelag:	Roald Bye (Oskar Steinvik).
Trondheim:	Eigil Gullvåg (Inger Sandvik).
Nord-Trøndelag:	Marit Henriksen (Thoralf Johnsen).
Nordland:	Sven Olsen og Rolf Hellem (Nils Hillestad og Elnar Bårdsen).
Troms:	Magne Jønsson (Odd Isaksen).
Finnmark:	Annemarie Lorentzen (Arnt Isaksen).
Trygve Tønnesen, Vest-Agder,	ble ekskludert 1963.

Fram til landsmøtet i mai 1963 var representasjonen for enkelte distrikter slik:

Østfold:	Ragna Forsberg (Oscar Brattlie).
Akershus:	Trygve Lie (Leif Larsen).
Hedmark:	Kristian Gundersen (Oddvar Nordli).
Oppland:	Embjørg Langleite (Bernt Sjøllås).
Buskerud:	Olaf Watnebryn (Helene Grønvold).
Telemark:	Kjell Kristensen (Ingeborg Evensen).
Vest-Agder:	Harry Jørgensen (Trygve Tønnesen).
Sogn og Fjordane:	Hans Offerdal (Rasmus Nordbø).
Møre og Romsdal:	Sivert Haltbakk (Marie Amundsen Olsen).
Sør-Trøndelag:	Roald Bye (Olav Myran).

Trondheim:	Ole Øisang (Ella Strømsnes).
Nord-Trøndelag:	Guttorm Hansen (Marit Svarva).
Nordland:	Sven Olsen og Anton P. Medby (Nils Hillestad og Rolf Hellem).
Troms:	Helga Andersen (Magne Jønsson).
Finnmark:	Arnt Isaksen (Annemarie Lorentzen).

Landsstyrets møter.

Landsstyret var innkalt til møter den 14. og 15. februar 1963 og behandlet regnskap og økonomisk oversikt, partiets faste bevilgninger, omlegging av Støttefondet, partikontingenten, fordeling av representanter til landsmøtet og dagsorden for landsmøtet. Den politiske situasjon ble diskutert etter innledning av Einar Gerhardsen, og valgkampen 1963 ble drøftet etter Haakon Lies innledning. Erik Brofoss innledet om det politiske programmet i kommunevalgkampen. Trygve Lie orienterte om Norsk Utviklingshjelps arbeid. Haakon Lie foreslo opprettet et Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond, og Sentralstyret fikk i oppdrag å utforme et forslag som forelleges landsmøtet.

Landsstyret kom sammen den 22. mai 1963. Beretningen for 1961 og 1962, og regnskapet for partiet og Arbeiderkvinnen for 1962 ble enstemmig godkjent. Det ble vedtatt å gå over til 2-årige regnskapsperioder. Sentralstyrets forslag til Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond ble vedtatt oversendt landsmøtet som Sentralstyrets forslag. Programmet for kommunevalget 1963 som var sendt partiavdelingene, ble oversendt landsmøtet som Sentralstyrets forslag. Landsstyret vedtok et forslag til manifest, forslag til uttalelse om Sør-Afrika, og forslag til uttalelse om utenriks- og forsvarspolitikken. Landsstyret satte også opp forslag til ordstyrere, sekretærer og medlemmer av komitéer til landsmøtet.

Landsstyret holdt ekstraordinært møte den 26. august 1963, og behandlet situasjonen etter at Arbeiderpartiregjeringen var felt i Stortinget.

Om kvelden den 26. august var det et fellesmøte mellom landsstyret, LO's sekretariat, Kvinnesekretariatet og AUF's sentralstyre. På møtet ble det antydning et forslag om at vi skulle kreve at Regjeringen Lyng skulle legge fram en politisk erklæring før kommunevalget den 23. september.

Landsstyret fortsatte sitt møte den 27. august. Møtet vedtok enstemmig å sende følgende brev til Regjeringen Lyng:

«Det norske Arbeiderparti oppfordrer den nye regjering til å legge fram sitt program for Stortinget snarest mulig, slik at nasjonalforsamlingen før kommunevalget kan ta stilling til de politiske retningslinjene landet skal styres etter i tiden som kommer. Det norske Arbeiderpartis stortingsgruppe vil så ta stilling til den nye regjering.»

Sju av landsstyrets medlemmer stemte for at uttrykket «før kommunevalget» skulle utelates i brevet.

Sentralstyret og stortingsgruppa fikk fullmakt til å utarbeide et politisk program med nye siktemål.

Landsstyret kom sammen til møte 23. og 24. september 1964. Tilsetting av Rolf Østhagen som kommunalsekretær fra 1. august 1964 ble godkjent, og bevilgninger for 1964 ble foretatt. Trygve Bratteli innledet om forberedelsene til arbeidsprogrammet for perioden 1966—69. Det ble referert rapport fra komitéen som skulle se på om «Grunnsyn og retningslinjer» skulle revideres. Komitéen var kommet til at det for tiden ikke ville være riktig å utforme forslag til nytt prinsipp-program. Einar Gerhardsen orienterte om situasjonen foran Stortingets sammentreden.

Partikontoret.

Partisekretær Haakon Lie, økonomisekretær Frank Andersen, organisasjonssekretær Paul Engstad, kommunalsekretær Rolf Østhagen og kvinnesekretær Bjørg Bergh.

I perioden er Trygve Hoem sluttet i stillingen som kommunalsekretær. Rolf Østhagen, Hamar, er tilsatt som ny kommunalsekretær fra 1. august 1964.

Olav Nordskog er i perioden sluttet som faglig sekretær. Det er ikke tilsatt noen ny faglig sekretær ved partikontoret. I stedet har det sentrale faglig-politiske utvalget ansatt John Sundhagen som faglig sekretær med virkning fra 1. september 1964. John Sundhagen har overtatt Olav Nordskogs kontor, og har dermed daglig kontakt med partikontoret.

Aksel Zachariassen var i 1964 tilsatt på deltid som informasjonssekretær ved kontoret. Han sluttet i stillingen ved årsskiftet 1964—65.

Inge Schefflo har fra 1964 vært utlånt fra Arbeiderbladet for å forestå redigeringen av «Sosialistisk Perspektiv». Denne ordningen vedvarer.

Stortingsgruppa har ansatt en ny sekretær i tillegg til Kjell Kristensen. Ansatt er Reiulf Steen.

Hovedrevisor Leiv Bjella sa opp sin stilling i slutten av perioden. Som ny hovedrevisor med tiltredelse fra 1. mars 1965 er ansatt

Rolf Jørgensen. Revisjonskontorets personale består ellers av revisjonsassistentene Arne Mangen, Odd Dissen og fra 1965 Sigmund Bråtane.

Det øvrige personalet har bestått av:

Forværelset: Therese Djuvan og Bjørg Tenmann.

Kommunalkontoret: Solveig Svendsen.

Sosialistisk Perspektiv: Solveig Tunaal.

Kvinnesekretariatet/Arbeiderkvinnen: Harriet Jacobsen og Annie Andresen.

Dessuten fungerer Randi Bratteli på honorarbasis som redaktør av Arbeiderkvinnen.

Hustrykkeriet: Per Lundberg og Kari Bakkhaug. (Kari Bakkhaug har i perioden hatt 1 års permisjon.) I permisjonstiden var Grethe Hellstrøm tilsatt som vikar.

Ekspedisjonen: Fredrik Martini, Ella Pedersen og på timebasis Alf Bjerke.

Kassakontoret: Reidun Kollerud (Finbogason) er sluttet i perioden. Som ny kasserer er tilsatt Arve Firveld.

Sentralbordet: Elsa Ovesen.

Dessuten til forefallende arbeid og som bud Paula Kopperud.

Sentralstyrerrommet ble bygd om. Det var ferdig i sin nye skikkelse i juni 1963.

Partiets representasjon i styrer og komitéer.

Stortinggruppas styre:

Reidar Hirsti.

Kvinnesekretariatet:

Frank Andersen.

Sentralstyret i AUF:

Paul Engstad.

Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet A/S.

Styret

i Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet A/S hadde i 1963 denne sammensetning:

Einar Gerhardsen, formann, Parelus Mentsen, nestformann, Tor Aspengren, Ivar Mathisen, Ivar Opsahl, Olav Larssen, Anton S. Kolstad og Roar Adler, styremedlemmer.

Varamenn:

Kaare Pehrson og Paul Engstad jr.

Representantskapet:

Josef Larsson, ordfører, Peder Sjøiland, Karsten Torkildsen, Klaus Kjelsrud, Gustav Strøm, Sigurd Halvorsen, Frank Andersen og Walter Kristiansen.

Personalets representanter:

William Johnsen, Arne Hansen, Leif Eriksen og Odd Sevje.

Den 12. mai 1964 ble det undertegnet avtale om nye samarbeidsformer mellom de ansatte og bedriftsledelsen. Avtalen bygger på Aspengren-komiteéens innstilling. Representantskapet (bedriftsforsamlingen) skal bestå av 12 medlemmer. 8 medlemmer velges direkte av generalforsamlingen, 4 medlemmer skal innstilles av alle ansatte ved bedriften. Valget finner deretter sted på generalforsamlingen. Representantskapet (bedriftsforsamlingen) velger styre for selskapet. Representantskapet valgte i 1964 én representant fra de ansatte til medlem av styret.

Etter 12. mai 1964 hadde styret denne sammensetning:

Styret:

Einar Gerhardsen, formann, Parelius Mentsen, nestformann, Tor Aspengren, Ivar Mathisen, Ivar Opsahl, Reidar Hirsti, Anton S. Kolstad, Per Wiedswang, styremedlemmer.

Varamenn:

Kaare Pehrson og Paul Engstad jr.

Arbeiderbladets disponent, Roar Adler, møter i styret uten stemmerett.

Representantskapet (bedriftsforsamlingen):

Trygve Bratteli, ordfører, Walter Kristiansen, Ola Teigen, Lage Haugness, Liv Østlie, Karl Trasti, Victor Jensen, Sverre Olsen, Karsten Vogler, Arild Wigaard, Reidar Bergersen, John Bech-Karlsen.

Norsk Arbeiderpresse A/S:

I selskapets styre sitter fra partiet (varamennene i parentes): Reidar Hirsti (Paul Engstad jr.) og Frank Andersen (Trygve Hoem).

Arbeiderpressens Samvirke A/S:

Haakon Lie er partiets representant i forretningsutvalget og styret med Frank Andersen som varamann.

Arbeidernes Opplysningsforbund:

Haakon Lie, Aase Lionæs. Varamann: Paul Engstad jr.

Tiden Norsk Forlag:

Frank Andersen, Ivar Opsahl. Varamann: Ivar Viken.

Ukebladet Aktuell A/S:

Frank Andersen.

A-Lotteriets styre:

Frank Andersen.

Lotteriservice A/S:

Frank Andersen.

Arbeiderbevegelsens Tarifforening:

Frank Andersen (varamann Haakon Lie).

Arbeiderbevegelsens Arkiv:

Olav Nordskog, Aksel Zachariassen, Edvard Bull.

Styret for Nygaardsvoldheimen:

John Aae.

Styret for Oscar Torp Heimen:

Frank Andersen.

Årsmøter i distriktsorganisasjonene.

Sentralstyret har vært representert ved årsmøter i distriktpartiene i 1963 og 1964 ved:

	1963	1964
Østfold:	Trygve Bratteli	Bjartmar Gjerde
Akershus:	Haakon Lie	Idar Norstrand
Hedmark:	Erik Brofoss	Olav Gjærevoll
Vest-Oppland:	Oskar Skogly	Rakel Seweriin
Gudbrandsdal:	Ragnar Christiansen	Torgeir Hovi, Oskar Øksnes
Buskerud:	Haakon Lie	Einar Gerhardsen

Vestfold:	Inge Scheflo	Idar Norstrand
Telemark:	Andreas Cappelen	Aase Bjerkholt
Aust-Agder:	Gudmund Harlem	Andreas Cappelen
Vest-Agder:	Haakon Lie	Trygve Bratteli
Rogaland:	Haakon Lie	Jens Haugland
Hordaland:	Jens Haugland	Frank Andersen
Sogn og Fjordane:	Trygve Bratteli	Kjell Kristensen
Sunnmøre:	Trygve Bratteli	Olav Gjærevoll
Romsdal:	Aase Bjerkholt	Idar Norstrand
Nordmøre:	Einar Gerhardsen	Gudmund Harlem
Sør-Trøndelag:	Olav Gjærevoll	Trygve Bratteli
Inn-Trøndelag:	Inge Scheflo	Trygve Bratteli
Namdal:	Olav Gjærevoll	Leif Granli
Sør-Helgeland:	Inge Scheflo	Leif Granli
Nord-Helgeland:	Frank Andersen	Reidar Carlsen
Salten:	Kjell Holler	Erik Himle
Ofoten:	Reiulf Steen	Karl Trasti
Lofoten:	Sigurd Hamran	Magnus Andersen
Vesterålen:	Nils Lysø	Enevald Skadsem
Sør-Troms:	Einar Wøhni	Alfred Henningsen
Nord-Troms:	Karl Trasti	Rolf Hellem
Vest-Finnmark:	Trygve Hoem	Ingv. Ulveseth
Øst-Finnmark:	Trygve Hoem	Aase Bjerkholt
Nordland Arbeiderparti:	Haakon Lie	

Fonds og stipend.

Arbeiderpartiets støttfond

er omorganisert i perioden. Omorganiseringen innebærer at de enkelte distriktsparteir fra og med 1964 får overlatt 50 prosent av de midler som blir innsamlet i vedkommende distrikt. Omorganiseringen innebærer videre at distriktspartiene er ansvarlig for registrering av nye bidragsytere til fondet og utsendelser av alle henvendelser.

Fondets inntekter framgår av regnskapene.

Oscar Torps Minnefond.

Fondet bestyres nå av Partikontoret. Midlene er plassert ved kjøp av obligasjoner i A/S Opplandskraft.

Kapital og renter er ikke angrepet i perioden.

Conrad Mohrs legat og Chr. Holtermann Knudsens stipend.

Partiets medlemmer av komitéen som skal innstille på kandidater: Ola Teigen og Reidar Hirsti.

Conrad Mohrs legat ble for 1963 tildelt Rolf Hellem, Narvik, og for 1964 Arne Kokkvoll, Oslo.

Chr. Holtermann Knudsens stipend ble for 1963 tildelt Georg Lieungh, Oslo, og for 1964 Arne Hjelm Nilsen, Oslo.

Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond.

Etter forslag fra Sentralstyret vedtok landsmøtet i 1963 at det skulle dannes et Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond. Fondet ble konstituert den 18. desember 1963. Tre fagforbund og en del andre organisasjoner er med i fondet. I styret ble valgt: Per Andersen, formann, Paul Engstad jr., sekretær, Haakon Lie, Per Aasen og Thora Johansen. Varamenn: Olaf Axelsen, Georg Lieungh og Reulf Steen.

Fondet har virket bare litt over 1 år og kan alt vise til en del gode resultater. Det har skaffet en Duplex-Presser til et trykkeri i Uganda og har tatt initiativet til å sende en typograf som skal virke som yrkeslærer på trykkeriet der. Norsk Utviklingshjelp har dekket halvparten av utgiftene for pressa og alle utgifter i forbindelse med typografen, Magnus Halseth, Arbeider-Avisa, Trondheim. Han reiste til Uganda i april 1965.

Fondet arbeidet lenge med å sende en presse til Tyrkia. Saken ble løst ved at Bygningsinternasjonalen påtok seg utgiftene.

Et annet prosjekt som fondet har løst er å skaffe instruktør til en folkehøyskole i Kenya, «Jomo Kenyatta Institute», Nakuru, Kenya. Per Aasen reiste til Kenya for å forberede opplegget, og i mars 1965 reiste Daphne og Anders Tangen for å virke som bestyrere ved skolen som kommer i gang i mai 1965.

Det er gitt bevilgninger til ungdomsorganisasjoner i India via Den sosialistiske ungdomsinternasjonalen. Dessuten har en støttet det indiske sosialdemokratiske partiets blad «Janata» ved å tegne abonnement.

Fondet arbeider med planer om å sende en presse til Bombay hvor det sosialdemokratiske partiet, fagbevegelsen og andre har dannet et presseselskap. Haakon Lie har vært i Bombay for å undersøke forholdene på stedet. Dessuten har fondet fått henvendelse om å sende instruktører til en folkehøyskole i Malaysia. Også andre forespørsler om hjelp er kommet. Det arbeides med disse sakene.

Utvalg og komitéer.

Valgbudsjettet.

Samarbeidskomitéen oppnevnte følgende komité for å komme med forslag om valgbudsjettet for 1965: Alf Andersen, formann, Trygve Bratteli, Lage Haugness, Einar Frogner, Per Haraldsson, Haakon Lie, Tor Aspengren og Frank Andersen.

Jordbruket.

Utvalg for å se på hva vi får igjen for de beløp som hvert år satses på jordbruket: Dagfin Juel, Oskar Øksnes, Hermod Skånland og Reidar Melien.

Oppløsningsretten.

På et fellesmøte mellom Stortingsgruppa, LO's sekretariat og DNA's sentralstyre ble følgende utvalg oppnevnt for å legge fram innstilling om oppløsningsretten: Trond Hegna, Konrad Nordahl, Jakob Pettersen, Gunvald Engelstad og K. M. Nordanger.

Utvalg for kunst og kunstnere

ble oppnevnt av Sentralstyret den 21. oktober 1963 med følgende medlemmer: Kjell Bækkelund, formann, Arve Moen, Helge Sivertsen, Kåre Holt, Thorbjørn Rodahl, Peter M. Anker, Pål Hougen, Barthold Halle, Paal Brekke, Kari Frisell, Gunnar Brunvoll og Jostein Nyhamar, sekretær. Kari Frisell har senere gått ut av utvalget p. g. a. for mange engasjementer.

Komité for oppløsningsretten

ble oppnevnt i Sentralstyret den 18. november 1963 med følgende medlemmer: K. M. Nordanger, Einar Stavang og Tertit Aasland.

Kvinnens stilling i samfunnet.

Sentralstyret oppnevnte den 20. januar 1964 en komité som skulle komme med en innstilling om kvinnens stilling i samfunnet. Komitéen fikk denne sammensetning: Einar Gerhardsen, formann, Aase Bjerkholt, nestformann, Elsa Rastad Bråten, sekretær, Ragna Karlsen, P. Mentsen, Reiulf Steen, Signy Arctander, Harriet Holter, Aase Lionæs, Aase Gruda Skard, Laila Bruvik og Anne Karin Ness.

Utvalg for friluftslivet.

I Sentralstyrets møte den 17. februar 1964 ble følgende utvalg for friluftslivet oppnevnt: Øivind Granli, formann, Gunnar Guste-Pedersen, sekretær, Klaus Kjelsrud, Arne Johnsen, Erling B. Kvaale, Guttorm Hansen, Thora Johansen og Knut Møller.

Utvalg for forskning og forskere.

Sentralstyret oppnevnte den 3. februar 1964 et utvalg for forskning og forskere med denne sammensetning: Finn Lied, formann, Jens Chr. Hauge, Trygve Haavelmo, Sverre Lysgaard, Helge Sivertsen og Reidar Melien.

Økonomiutvalg.

Den 24. juni 1964 oppnevnte Sentralstyret et økonomiutvalg med følgende medlemmer: Alf Andersen, Frank Andersen, Sverre Olsen, Svein Dahlen, Bjartmar Gjerde, Ola Teigen og Erik Sture Larre.

Organisasjonsarbeidet.

Organisasjonskomité.

Landsmøtet 1963 ga Sentralstyret i oppdrag å sette ned en organisasjonskomité med mandat til å foreta en fordomsfri analyse av partiets ledelse, administrasjon, økonomi, saksbehandling og virksomhet i det hele. Den 7. oktober 1963 satte Sentralstyret ned følgende komité:

Ragnar Christiansen, formann, Paul Engstad jr., sekretær, Bjørg Bergh, Reiulf Steen, Guttorm Hansen, Georg Moe, Rolf Hellem, Aase Bjerkholt, Harry Jørgensen, Otto Totland, Rolf Hansen, Bjartmar Gjerde, Bjørn Skau, Arvid Dyrendahl, Ingeborg Evensen, Leiv Revheim, Ragnvald Støyva og Nils Ørvik. Arbeidsutvalget besto av de sju førstnevnte.

På anmodning fra DNA-sekretærenes forening tiltrådte foreningens formann, Tryggve Aakervik, på det avsluttende møte i komitéen.

Komitéen fikk innhentet opplysninger om virksomheten i partiavdelingene. Den utarbeidet en foreløpig innstilling som var ferdig 1. september 1964. Den ble i november sendt partiavdelingene.

Samtidig ble det sendt ut et spørreskjema. På grunnlag av svarene ble det laget en endelig innstilling som ble sendt Sentralstyret den 8. mars 1965. Den endelige innstilling vil bli behandlet på landsmøtet i 1965.

Sekretærkonferanse

ble holdt på Sjusjøen Fjellstue 20.—23. oktober 1963 med følgende dagsorden:

Søndag 20. oktober: Ankomst.

Mandag 21. oktober: Haakon Lie: Valgresultatet. Trygve Hoem: Kommunalpolitisk arbeid.

Tirsdag 22. oktober: Rolf Aakervik: Faglig-politisk arbeid. Per Haraldsson: Funksjonærene og partiet. Bjartmar Gjerde: Opplysningsarbeidet.

Onsdag 23. oktober: Paul Engstad: Organisasjonsarbeid. Paul Engstad: Opplegg for vinteren. Reiulf Steen: Ungdomsarbeidet. Frank Andersen: Partiets økonomi.

Stevne høsten 1963.

Etter at regjeringen Gerhardsen var felt på Kings Bay-saken, ble det i samarbeid med Buskerud Arbeiderparti og Hønefoss Arbeiderparti arrangert et stevne på Schjonglunden i Hønefoss 25. august 1963. Einar Gerhardsen var hovedtaler. Det var om lag 3000 til stede på stevnet.

Vervekampanje.

En vervekampanje ble satt i gang høsten 1962. Den ble avsluttet til landsmøtet 1963.

Møteprogram.

Partikontoret har både i 1963 og 1964 laget forslag til møteprogram som er sendt partiavdelingene. Det ble også sendt ut et møteprogram fra Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond.

Tillitsmannen

kom ut med 8 nummer i 1963 og 4 nummer i 1964. «Glåmdalen» har stått for trykkingen vederlagsfritt for partiet.

Bladet «Storting og Regjering» er gått inn. En prøver å få med dette stoffet i Tillitsmannen.

Folkepensjonen.

I forbindelse med offentliggjørelsen av Stortingsmeldingen om folkepensjonen, trykte Arbeiderbladet et spesielt bilag som er brukt mye ved møter og konferanser. Siste nummer av Tillitsmannen i 1964 ble i sin helhet viet Folkepensjonen. Partikontoret fikk også satt i gang arbeid med et brevkurs om folkepensjonen. Det ble i desember 1964 gitt ut på Folkets Brevskole.

«Den vide verden.»

For å spre kunnskap om utenrikspolitiske saker har Partikontoret fått trykt noen hefter under fellestitelen «Den vide verden». Det er kommet ut tre hefter. Det første var en rapport fra et utvalg satt ned av Den sosialistiske Internasjonale om «Forholdene i Sovjet-Samveldet etter Stalin». Det andre heftet var en rapport om «Jødernes stilling i Sovjet-Samveldet». Rapporten var laget av framstående medlemmer innen Den sosialistiske Internasjonale. Det tredje heftet er skrevet av journalist Per Aasen om «Sosialismen i Asia».

Utfordring til demokratiet.

Partikontoret fikk oversatt den britiske avdøde politiker John Stracheys siste bok «Utfordring til demokratiet». Boka ble gitt ut av Arbeidernes Opplysningsforbund.

Partiets distriktssekretærer.

Som distriktssekretærer fungerer følgende:

Østfold	Thorbjørn Kultorp.
Oslo	Ivar Mathisen. Rolf Hansen. Edvin Fritzman Nilsen. Knut Williams.
Akershus	Tryggve Aakervik.
Asker og Bærum	Helge Jagland.
Hedmark	Alfred Gulbrandsen.
Oppland	Brede Tjørudbakken.
Buskerud	Bjørn Brotangen.
Vestfold	Willy Jansson.
Agder-fylkene	Rolf Larsen.
Rogaland	Inge Stålesen.

Hordaland	Osvald Eikemo.
Bergen	Øivind Sandved.
Sogn og Fjordane	Olav Børnes.
Møre og Romsdal	Sigvart Grøvdal.
Sør-Trøndelag	Arnold Storvold.
Nord-Trøndelag	Fredrik Hveding.
Nordland	Kjell Dankertsen.
Troms	Hedly Kjersem.
Vest-Finnmark	Gunnar Skaug.

Forandringer i perioden.

Oslo:	Johan Wikeby er i perioden sluttet ved Oslo Arbeiderpartis kontor. I hans sted er ansatt Edvin Fritzman Nilsen.
Asker og Bærum:	John Sundhagen er sluttet i stillingen i Asker og Bærum. I hans sted er tilsatt Helge Jagland, Buskerud.
Buskerud:	Odd Besserud er sluttet i perioden. I hans sted er tilsatt Bjørn Brotangen, Rogaland.
Oppland:	Tormod Kristiansen er sluttet i perioden. I hans sted er tilsatt Brede Tørudbakken, Hedmark.
Rogaland:	Bjørn Brotangen er flyttet over til Buskerud. I hans sted er tilsatt Inge Stålesen, Vest-Agder.
Bergen:	Harry Hansen er sluttet i perioden. I hans sted er tilsatt Øivind Sandved, Bergen.
Sør-Trøndelag:	Øyvind Haagenstad er sluttet i perioden. Deretter ble Gudmund Gjengaar tilsatt. Han har nå også sluttet, og i hans sted er tilsatt Arnold Storvold, Sør-Trøndelag.
Nordland:	Ole Ormseth har sluttet i perioden. I hans sted er tilsatt Kjell Dankertsen, Oslo.
Øst-Finnmark:	Erling Arvola har sluttet i perioden. Samtidig er sekretærordningen flyttet over fra Øst- til Vest-Finnmark. Som ny sekretær for Vest-Finnmark er tilsatt Gunnar Skaug, Østfold.

Ellers har også Brede Tørudbakken i Oppland og Hedly Kjersem i Troms sagt opp sine stillinger. Det er ennå ikke tilsatt nye sekretærer i deres sted.

Sosialistisk Perspektiv.

Høsten 1963 oppnevnte Sentralstyret et utvalg til å forberede utgivelsen av et sosialistisk tidsskrift. *Hjalmar Seim* ble formann i utvalget, som ellers besto av *Elsa Rastad Bråten*, *Kjell Bækkelund*, *Paul Engstad*, *Gudmund Hernes*, *Oddvar Nordli*, *Henry Valen*, *Aksel Zachariassen* og *Nils Ørvik*. Utvalget drøftet opplegget av tidsskriftet i flere møter. Det ble besluttet å gi ut første nummer i begynnelsen av 1964. Foreløpig ble det tatt sikte på å gi ut seks nummer pr. år — tre om våren og tre om høsten. Abonnementsprisen ble satt til kr. 25.00 pr. år (kr. 15.00 for medlemmer av AUF og Fritt Forum). Tidsskriftet fikk navnet *Sosialistisk Perspektiv*.

Som redaktør for tidsskriftet ble tilsatt *Inge Scheflo*. Han skulle fortsette som politisk medarbeider i Arbeiderbladet, men ville i forståelse med Arbeiderbladets redaktør avse den tid som var nødvendig for å redigere tidsskriftet. — Den forretningsmessige ledelse av bladet ble overlatt til sekretær *Frank Andersen* ved partikontoret.

I løpet av det første året fikk *Sosialistisk Perspektiv* flere abonnenter enn en hadde regnet med i nøkterne forhåndskalkyler. Tidsskriftet er et informasjons- og debattorgan. De fleste nummer har foruten spesialartikler, inneholdt stortingskronikk, utenrikskronikk, spørsmål og svar til Regjeringens medlemmer og bokanmeldelser. Et eller flere aktuelle politiske spørsmål blir som oftest debattert i flere innlegg i samme nummer.

Arbeidsprogrammet 1966—69.

I Sentralstyrets møte den 2. desember 1963 ble opplegget av partiets arbeidsprogram for 1965—69 drøftet. Sentralstyret satte ned disse utvalgene for å lage arbeidsdokumenter til nytt program.

Det økonomiske program.

Trygve Bratteli, formann, Andreas Cappelen, Erik Brofoss, Trond Hegna, Sverre Gullikstad, Jon Rikvold, Thor Skrindo og Aase Lionæs.

Hovedlinjer i den teknologiske utviklingen.

Finn Lied, formann, Jens Chr. Hauge, Trygve Haavelmo, Sverre Lysgaard, Helge Sivertsen, Reidar Melien, Arne Øien og Per Schreiner.

Skole- og kulturpolitikken.

Kr. Ottosen, formann, Hjalmar Seim, Olav Brunvand, Håkon Johnsen, Helge Sivertsen, Solveig Gran Andresen, Ola Teigen, Bernt H. Lund og Kjell Eide.

Sosialpolitikken.

Olav Gjærevoll, formann, Kåre Hansen, Hans Cappelen, Ivar Leverås, Alf Andersen, Elsa Rastad Bråten, Øystein Egelund og Bjørn Skau, sekretær.

Familien og heimen — Varehandel.

Aase Bjerkholt, formann, Sverre Frogner, Sonja Ludvigsen og Ragna Karlsen.

Boligpolitikken.

Odvar B. Solberg, formann, Aase Bjerkholt, Odvar Nordlie, Lage Haugness, Johan Hoffmann, Tor Skjånes, Nils Handal og Erling Diesen.

Industrireising og energiforsyning.

Olaf Watnebryn, formann, Harald Selås, sekretær, Kjell Holler, Erik Brofoss, Jens Chr. Hauge, Einar Strand, Kristine Amundsen, Harry Hansen, Erik Himle, Karl Trasti, Reidar Melien og Kjell Kristensen.

Jordbruk og skogbruk.

Olav Larssen, formann, Thorstein Treholt, Bjarne Hervik, Arnfinn Kvithyll, Einar Wøhni, Liv Østlie, Klaus Kjelsrud, Guttorm Hansen, Haldis Tjernesberg, Leif Granli og Jakob Haugen, sekretær.

Fiskeriene, skipsfart og sjøfolk.

Trygve Hoem, formann, Nils Lysø, Magnus Andersen, Einar Strand, Gunvald Hauge, Johs. Overå, Johs. Olsen og Einar Andreassen.

Samferdselspolitikken.

Erik Himle, formann, Kåre Ellingsgård, Magnhild Hagelia, Nils Jacobsen, Kurt Mosbakk, Henry Nicolaysen, Arne Nilsen og Erik Ribu, sekretær.

Fylkespolitikken og kommunepolitikken.

Thorleif Nilsen, formann, Ole Nilsedalen, Gunnar Nielsen, Viktor Jensen, Knut Tjønneland, Oskar Skogly, Jens Haugland, Marie Gulbrandsen og Ingvald Ulveseth.

Demokrati i arbeidslivet.

Utarbeidet av et utvalg som består av (Aspengren-komiteén):

Tor Aspengren, formann, Kaare Pehrson, Alf Andersen, Einar Strand, Bjørn Sørensen, Jens Chr. Hauge, Håkon A. Ødegaard, Reidar Danielsen og Per Dragland, sekretær.

Kultur, kunst og kunstnere.

Kjell Bækkelund, formann, Jostein Nyhamar, sekretær, Arve Moen, Pål Hougen, Barthold Halle, Peter M. Anker, Gunnar Brunvoll, Kåre Holt, Paal Brekke, Helge Sivertsen og Torbjørn Rodahl.

Ferie, fritid og friluftsliv.

Øivind Granli, formann, Gunnar Guste-Pedersen, sekretær, Klaus Kjelsrud, Arne Johnsen, Erling B. Kvaale, Guttorm Hansen, Thora Johansen og Knut Møller.

Forsvars- og utenrikspolitikk.

Haakon Lie, formann, Halvard Lange, Finn Moe, John Sanness, Reulf Steen, Rakel Seweriin, Gudmund Harlem og Jens Boyesen, sekretær.

Da arbeidsdokumentene fra de enkelte utvalg forelå, ble de trykt og sendt landsstyrets medlemmer. Dessuten ble enkelte arbeidsdokumenter sendt Regjeringens medlemmer og partiets stortingsrepresentanter.

Den 5. oktober 1964 satte Sentralstyret ned denne redaksjonskomiteén som skulle lage et utkast til arbeidsprogram:

Trygve Bratteli, formann, Kjell Aabrek, Aase Bjerkholt, Kjell Holler, Einar Strand, Ola Teigen, Olav Larssen og Egil Helle, sekretær.

Programutkastet ble drøftet i flere møter i Sentralstyret. Etter innledninger av Trygve Bratteli behandlet landsstyret programutkastet i sine møter den 23.—24. september 1964 og 24.—25. januar 1965. Landsstyrets utkast til program ble sendt til alle partiavdelinger i februar 1965.

Medlemsoversikt.

Fylkes/ kretsparti	Ant. komm.	Ant. komm.- partier	Ant. parti- avdelinger	Medl.tall 1963	Medl.tall 1964
Østfold	27	28	61	11 512	12 302
Akershus	25	26	167	8 902	9 166
Hedmark	24	26	198	7 142	9 128
Gudbrandsdal	12	12	58	4 519	4 400
Vest-Oppland	14	14	81	2 099	2 200
Buskerud	20	20	187	8 299	8 375
Vestfold	22	21	87	7 392	7 300
Telemark	18	18	133	6 544	6 600
Aust-Agder	25	25	29	1 771	1 800
Vest-Agder	15	16	28	2 645	2 700
Rogaland	26	24	53	5 530	4 775
Hordaland	36	32	49	2 548	2 737
Sogn og Fjordane .	25	25	52	3 393	3 445
Sunnmøre	15	12	30	2 596	2 600
Romsdal	8	7	21	1 114	1 128
Nordmøre	13	13	63	876	882
Sør-Trøndelag	26	24	159	3 250	3 344
Inn-Trøndelag	12	12	74	9 018	9 480
Namdal	12	12	38	3 372	3 341
Sør-Helgeland	4	4	14	1 751	1 839
Nord-Helgeland ..	13	13	28	373	839
Salten	9	12	53	1 536	1 536
Ofoten	7	7	26	1 747	1 900
Lofoten	5	11	17	918	1 222
Vesterålen	7	7	30	310	310
Sør-Troms	8	8	19	609	620
Nord-Troms	16	15	54	598	620
Vest-Finnmark	12	8	25	1 675	1 675
Øst-Finnmark	8	10	26	1 427	1 200
Bergen	1	1	11	1 151	1 461
Oslo	1	1	75	59 873	55 253
	466	465	1946	164 562	163 712

Faglig-politisk utvalg.

Utvalget startet virksomheten 1. september 1964, og har hatt denne sammensetning:

Tor Aspengren, formann, Einar Strand, Kaare Pehrson, Erling Frogner, Paul Engstad jr., Olav Nordskog, Kristine Amundsen, Ola Teigen, Odd Højdahl, Sigurd Halvorsen, Anker Nordtvedt, Bjørn Sørensen.

Arbeidsutvalget: Tor Aspengren, Einar Strand, Olav Nordskog.
Tilsatt sekretær fra 1. september 1964: John Sundhagen.

Hvert av 35 forbund har oppnevnt en kontaktkvinne/mann som samarbeider med utvalget.

Arbeidsutvalgets virksomhet:

Det er holdt 7 møter. Arbeidsutvalgets hovedoppgave har vært å samordne en effektiv deltakelse fra forbundene i valgopplegg og valgkamp for Stortingsvalget 1965, men det har også vært sterkt opptatt av å finne fram til en form som kan fortsette å virke mellom valgene.

Forbundskontaktene er besøkt etter en timetabell. Besøkene har resultert i at kontaktene vil prøve på å gjennomføre et stort antall rene forbundskonferanser og andre former for aktivitetsmøter foran valget i alle fylker/distrikter. Fagbladene vil bli nyttet, og valgmaterieill vil bli laget og sendt de respektive forbunds medlemmer. Forbundene vil også på andre måter hjelpe til med å knytte kontakter til faglig-politisk virksomhet i distriktene.

Det er utarbeidet en oversikt for faglig-politisk organisasjon og virksomhet. Den er ment som et utgangspunkt for et apparat over hele landet, og er derfor sendt LO's, partiets og AOF's distriktssekretærer. Det er i første omgang lagt særlig vekt på revisjon og utbygging av kontaktnettet på arbeidsplassene og på organisering av faglig/politiske utvalg på det lokale plan. Målet er å få organisert A-lag på alle arbeidsplasser og i alle fagforeninger. Apparatet bør bl. a. ha som oppgave å skaffe fagbevegelse og parti nye medlemmer. Arbeidsutvalget har prøvd — med utgangspunkt i en orientering fra LO-sekretær Lien, Bergen, — å få til et opplegg i forbindelse med forhåndsstemmegeving og valgting ved større anlegg.

Det er gitt støtte i ulike former til faglig-politiske konferanser og andre faglig-politiske tiltak i distriktene. I de distriktene som utvalgets medlemmer og sekretær har besøkt og fått rapporter fra, foregår utbyggingen tilfredsstillende.

Konferanser for medlemmene av faglig-politisk utvalg og forbundskontaktene.

Det er holdt tre slike konferanser:

Konferanse nr. 1:

- a) Formannen, Tor Aspengren, redegjorde for tilsetningen av sekretær.

b) John Sundhagen redegjorde for et besøk som Einar Strand og han hadde vært på hos forbund i Stockholm for å studere fagbevegelsens valgopplegg.

Konferanse nr. 2:

SAP's faglige sekretær, Nils Gösta Damberg: De svenske forbunds opplegg i forbindelse med Riksdagsvalget 1965.

• Konferanse nr. 3:

Dette var en 2 dagers konferanse på Sørmarka.

Haakon Lie: Valgkampen 1965.

Ola Teigen: Ungdommens valgkamp.

Reiulf Steen: Stortingsgruppas arbeid og kontakten med forbundene.

John Sundhagen: Det faglig-politiske opplegg.

Det er forbundenes vilje til innsats og deltakelse sammen med det som tidligere er utført på den faglig-politiske front, som har skapt grunnlaget for arbeidsutvalgets og sekretærens virksomhet.

Kommunalt arbeid.

Landskommunalutvalget har bestått av:

Arbeidsutvalg:

Thorleif Nilsen, Ole Nilsedalen, Gunnar Nielsen, Victor Jensen, Knut Tjønneland.

Øvrige medlemmer:

Oscar Skogly, Bertold Hasvoll, Oskar Steinvik, Hjalmar Romslo, Bjarne Holen, Odlag Kristiansen, Engly Lie, Kåre Hansen, Nils Kvam, Osmund Faremo.

Landskommunalutvalget hadde møte 9. og 10. januar 1964 og behandlet: Distriktsutbygging og planlegging, vegloven og boligkomitéens innstilling. Arbeidsutvalget har hatt flere møter, bl. a. sammen med våre medlemmer i By- og Herredsforbundets styrer. Arbeidet ved kommunalkontoret har vært sterkt preget av den stadig økende konsulentvirksomhet i forbindelse med de endringer som er gjennomført på en rekke områder i den enkelte kommune og på fylkesplanet. Det store antall kommunesammenslutninger har vært en medvirkende årsak til at arbeidsmengden har øket. Foruten ordinært kommunevalg i 1963, hadde vi også valg i 1964 i

39 kommuner. Opplegget og gjennomføringen av disse har naturlig nok lagt beslag på mye tid. Henstillingen om å utarbeide et vekstprogram for fylket foran valget 1963 ble etterkommet, og mye tyder på at dette har vært av stor betydning etter at nyordningen med byenes innlemmelse i fylkeskommunen trådte i kraft fra 1. januar 1964. Det er i perioden holdt en rekke distriktskonferanser hvor sysselsettings- og næringsproblemene er kommet sterkt i forgrunnen. «Kommunal-Nytt» er kommet med 9 nummer i perioden 1963/64.

Kommunevalget 1963.

Opplegget til kommunevalget startet tidlig. På grunn av byenes innlemmelse i fylkeskommunen fra 1. januar 1964 (bortsett fra Oslo og Bergen) var det naturlig at det ble lagt vesentlig vekt på utarbeidelse av vekstprogram for fylket. Det ble avviklet en rekke distriktskonferanser hvor kommunepartiernes oppgaver foran valget ble drøftet. Ved disse konferanser fikk sysselsettings- og næringsproblemene en bred plass. Etter hvert som de politiske begivenheter utviklet seg, fikk valget mer og mer et rikspolitisk preg og valgdeltakelsen økte til 81,0 prosent, som er den største valgdeltakelsen ved noe kommune- eller stortingsvalg i Norge. Radio og fjernsyn spiller en stadig større rolle i valgkampen. Vi tror dette var tilfellet i særlig sterk grad denne gang på grunn av den tilspissede situasjon med Kings Bay-saken og regjeringsskiftingene.

Organiseringen av valgkampen.

«Tillitsmannen» brakte stoff spesielt med henblikk på de fagorganiserte og «Kommunal-Nytt» kom med et spesialnummer om organiseringen av valgkampen og et nummer hvor de mest aktuelle kommunalpolitiske spørsmål ble tatt opp. Fra partikontoret ble utsendt retningslinjer for politisk regnskap og valgprogram. Disse ble i meget stor utstrekning nyttet av by- og herredspartiene. Orientering om bruk av hullkort i valgarbeidet ble sendt kommune- og herredspartiene.

Valgmateriell.

Følgende trykksaker ble sendt fylkes- og kretspartiene:

1. Spesialnummer av «Kommunal-Nytt» om organiseringen av valgkampen.
2. Forhåndsstemmesedler.
3. Folder om frister ved forhåndsstemmegiving.

4. Valgplakater med disse slagord:
 - «Planlegging for vekst og trivsel.»
 - «Mot systemskifte — for arbeiderstyre.»
 - «For boligbygging — mot tomtejobbing.»
5. Handboka 1963.
6. Valgavis for sjøfolk.
7. Kort til førstegangselgere.
8. Folder til yngre velgere — VET DU HVA ←.
9. Henvendelse til velgere over 70 år.
10. Brosjyre Vekst og trivsel.
11. Brosjyre om SF.
12. Partikontoret formidlet konvolutter, rodekort, fristlister m. v. til fylkes- og kretspartiene.

Ordskiptene i kringkastingen.

Valgkampen i radio og fjernsyn ble lagt opp på en ny måte. De tidligere spørretimeene ble erstattet med såkalte dueller. På den måten fikk alle partiene møte hverandre til en halv times dyst. I duellene ble disse utpekt som våre representanter:

Kristelig Folkeparti 23. august. Olav Brunvand.
 Sosialistisk Folkeparti 26. august. Aase Lionæs.
 Kommunistene 30. august. Reiulf Steen.
 Venstre 4. september. Guttorm Hansen.
 Høyre 6. september. Trygve Bratteli.
 Senterpartiet 13. september. Leif Granli.

Denne serien ble avsluttet med et stort partilederskipte 20. september.

Endelig hadde vi så regionaldebattene over lokalstasjonene.

Valgkampen.

Selv om kringkastingen samlet den vesentligste del av interessen, må det kunne sies at aktiviteten ute i distriktene var usedvanlig stor og sikkert hadde sin vesentlige andel i det gode resultatet. Det ble lagt vekt på informasjonsmøter for valgarbeidere og tillitsmenn. A-pressen gikk ut i store opplag, og antallet valgabonnumenter kom opp i 27 000. Ungdommen gjorde også denne gang en innsats de har all ære av.

På grunn av regjeringenskrisen ble valgkampen mer rikspolitisk preget enn ellers ved kommunevalg. Det ble arrangert en rekke «torgmøter» med meget god oppslutning.

Nominasjonene.

Det ble holdt kommunevalg i 525 kommuner. I forhold til 1959 var dette en nedgang på 207 kommuner. Arbeiderpartiet stilte ikke liste i 44 kommuner. Ved valget i 1959 var dette tallet 68. I de kommuner hvor vi ikke stilte liste hadde vårt parti ved stortingsvalget i 1961 7023 stemmer. Om en regner med den samme prosentvise framgang i disse kommuner som i vedkommende fylke ville stemmetallet sannsynligvis blitt ca. 10 000 stemmer høyere. Det må bli en viktig oppgave å bygge opp et organisasjonsapparat for vårt parti innenfor disse kommuner. Det ble også denne gang fra landspartiet understreket betydningen av å kumulere et tilstrekkelig antall kandidater, slik at en kunne unngå de store utslagstrykinger hadde medført ved tidligere valg.

Kommuner hvor Arbeiderpartiet ikke hadde liste i 1963:

Vest-Agder: Gyland, Herad, Spind.

Rogaland: Erfjord, Finnøy, Fister, Høle, Imsland, Kvitsøy, Rennesøy, Sandeid, Stjernarøy, Utsira, Vats, Åkra, Årdal.

Hordaland: Austevoll, Austerheim, Fedje, Jondal, Modalen, Sund, Varaldsøy, Herdla/Hjelme felleskommune.

Sogn og Fjordane: Bremanger, Davik, Jølster, Selje, Solund.

Møre og Romsdal: Norddal, Sande, Sandøy, Skodje, Stemshaug, Sunnylven, Vanylven, Vatne.

Nord-Trøndelag: Leksvik.

Nordland: Alstahaug, Bindal, Træna.

Troms: Bjarkøy, Dyrøy, Skånland.

Valgresultatet.

Valget ble en stor seier for Arbeiderpartiet. Partiet fikk 45,79 prosent av de godkjente stemmer mot 43,74 prosent i 1959. Økingen i stemmetall var 140 922 eller 19,32 prosent. Høyre fikk 19,82 prosent av stemmene i 1963, mot 18,62 prosent i 1959. Økingen i stemmetall var 66 156 eller 21,30 prosent. Venstre fikk 8,35 prosent av stemmene mot 8,92 prosent i 1959. Stemmetallet økte med 9936 eller 6,68 prosent. Senterpartiet fikk 8,21 prosent av stemmene,

mot 7,78 prosent i 1959. Stemmetallet økte med 26 392 eller 20,34 prosent.

Kristelig Folkeparti fikk 6,82 prosent av stemmene mot 7,46 prosent i 1959. Økingen i stemmetall var 5253 eller 4,22 prosent.

Sosialistisk Folkeparti fikk 2,81 prosent av stemmene med et stemmetall på 53 355.

Som vist i tabell I var økingen i stemmetall for bygdene 4,13 prosent mot 31,29 for byene. Dette skyldes i det vesentlige kommunesammenslåingene som har medført en forholdsvis sterk øking av folkemengden i byene. Det var forutsatt at kommunesammenslåingene ville medføre et større antall grendelister til fremme av lokalinteresser. Dette holdt ikke stikk, idet de «ikke rene partilister» spilte en mindre rolle enn ved tidligere valg. At de upolitiske listene fikk hele 10,49 prosent av representantene, henger sammen med at velgerne som nytter disse listene stort sett hører hjemme i de minste kommuner, som har forholdsvis flere representanter enn de større kommuner. De rene sosialistiske listene økte sin prosentvise andel av stemmene fra 47,62 i 1959 til 50,49 i 1963.

Valgresultatene i distriktene.

Vi viser til tabell II. Av den framgår at Arbeiderpartiet økte sitt stemmetall og sin prosentvise andel av stemmene i samtlige fylker. Vårt beste fylke var Hedmark med 59,78 prosent av stemmene.

Ordførervalgene.

Ordførervalgene førte til at Arbeiderpartiet fikk ordføreren i 242 av de 525 kommuner. På grunn av sammenslåingene av kommuner eller deler av kommuner som i 1959 hadde ordførere fra ulike politiske partier, lar det seg ikke gjøre å sammenlikne tallet på ordførere fra de enkelte politiske partier ved valgene i 1959 og 1963.

Fylkestingene.

Som følge av ordførervalgene fikk Arbeiderpartiet rent flertall i Fylkestinget i Østfold, Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud, Telemark, Nordland, Troms og Finnmark. Etter valgene i 1959 hadde Arbeiderpartiet flertall i de samme fylker bortsett fra Østfold. Vi viser til tallene i tabell III.

Tabell I. Utregnede godkjente stemmer og valgte representanter ved forholdstallsvalg.

	Godkjente stemmer 1963	Stemmene prosentvis fordelt		Endring 1959—1963		Valgte representanter 1963
		1959	1963	Stemmer	Prosent	
Riket						
Arbeiderpartiet	870 425	43,74	45,79	+140 922	+ 19,32	6 274
Høyre	376 792	18,62	19,82	+ 66 156	+ 21,30	1 675
Kommunistpartiet	35 886	3,88	1,89	— 28 798	— 44,52	161
Kristelig Folkeparti	129 603	7,46	6,82	+ 5 253	+ 4,22	1 007
Senterpartiet	156 169	7,78	8,21	+ 26 392	+ 20,34	1 687
Sosialistisk Folkeparti	53 355	.	2,81	+ 53 355	+	183
Venstre	158 735	8,92	8,35	+ 9 936	+ 6,68	1 214
Arbeidere, fiskere, småbrukere.	7 094	0,64	0,37	— 3 520	— 33,16	96
Borgerlige felleslister	23 267	2,34	1,22	— 15 752	— 40,37	425
Upolitiske, lokale og andre lister	89 788	6,62	4,72	— 20 592	— 18,66	1 491
Riket i alt	1 901 114	100,00	100,00	+233 352	+ 13,99	14 213
Bygder.						
Arbeiderpartiet	488 781	42,52	44,20	+ 37 167	+ 8,23	5 044
Høyre	144 523	11,19	13,07	+ 25 666	+ 21,59	1 092
Kommunistpartiet	19 386	3,40	1,75	— 16 763	— 46,37	122
Kristelig Folkeparti	83 561	7,75	7,56	+ 1 278	+ 1,55	852
Senterpartiet	138 366	12,12	12,51	+ 9 667	+ 7,51	1 611
Sosialistisk Folkeparti	20 897	.	1,89	+ 20 897	+	124
Venstre	90 707	8,45	8,20	+ 913	+ 1,02	929
Arbeidere, fiskere, småbrukere.	7 094	0,90	0,64	— 2 416	— 25,40	96
Borgerlige felleslister	23 267	3,61	2,10	— 15 097	— 39,35	425
Upolitiske, lokale og andre lister	89 314	10,06	8,08	— 17 477	— 16,37	1 487
Bygder i alt	1 105 896	100,00	100,00	+ 43 835	+ 4,13	11 782
Byer.						
Arbeiderpartiet	381 644	45,88	47,99	+103 755	+ 37,34	1 230
Høyre	232 269	31,66	29,21	+ 40 490	+ 21,11	583
Kommunistpartiet	16 500	4,71	2,08	— 12 035	— 42,18	39
Kristelig Folkeparti	46 042	6,95	5,79	+ 3 975	+ 9,45	155
Senterpartiet	17 803	0,18	2,24	+ 16 725	+151,48	76
Sosialistisk Folkeparti	32 458	.	4,08	+ 32 458	+	59
Venstre	68 028	9,74	8,55	+ 9 023	+ 15,29	285
Arbeidere, fiskere, småbrukere.	.	0,18	.	— 1 104	— 100,00	.
Borgerlige felleslister	0,11	.	— 655	— 100,00	.
Upolitiske, lokale og andre lister	474	0,59	0,06	— 3 115	— 86,79	4
Byer i alt	795 218	100,00	100,00	+189 517	+ 31,29	2 431

Tabell II. Valgresultatene for Arbeiderpartiet i distriktene.

	1959		1963	
	Stemmer	%	Stemmer	%
Østfold	54 307	51,52	64 307	54,75
Akershus	52 966	46,95	65 461	47,45
Oslo	118 857	44,6	131 867	44,7
Hedmark	50 256	56,91	58 808	59,78
Oppland	41 693	52,48	49 046	55,84
Buskerud	49 409	52,65	57 724	55,59
Vestfold	35 138	44,86	40 093	45,84
Telemark	35 379	50,46	42 657	52,74
Aust-Agder	14 889	42,34	17 342	44,63
Vest-Agder	14 346	30,47	18 602	33,78
Rogaland	33 884	33,53	41 630	35,33
Hordaland	26 228	29,86	35 327	34,05
Bergen	25 379	44,1	29 958	46,3
Sogn og Fjordane	11 165	26,47	12 748	28,09
Møre og Romsdal	24 091	27,06	31 202	31,70
Sør-Trøndelag	45 041	45,96	53 821	49,30
Nord-Trøndelag	22 391	44,39	26 572	47,17
Nordland	41 474	45,07	48 888	46,56
Troms	18 803	39,98	23 740	44,10
Finmark	14 724	51,44	17 541	56,49

Tabell III. Ordførere etter politisk parti.

Fylke	Arbeiderpartiet	Høyre	Kristelig Folkeparti	Senterpartiet	Venstre	Arbeidere, fiskere, småbrukere	Borgerlige fellelister	Upolitiske, lokale og andre lister	Tallet på ordførere = tallet på kommuner
Riket	242	31	20	87	58	2	21	64	525
Bygder	210	24	19	87	49	2	21	64	476
Byer	32	7	1	—	9	—	—	—	49
Fylker:									
Østfold	17	—	2	8	—	—	—	—	27
Akershus	21	2	—	2	—	—	—	—	25
Oslo	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Hedmark	21	—	—	4	—	—	1	—	26
Oppland	18	1	—	6	—	1	—	1	27
Buskerud	14	1	—	4	—	—	1	—	20
Vestfold	11	6	—	4	2	—	—	—	23
Telemark	15	—	—	—	1	—	2	—	18
Aust-Agder	8	5	—	7	4	—	1	—	25
Vest-Agder	2	1	—	2	16	—	1	3	25
Rogaland	4	4	4	12	11	—	4	12	51
Hordaland	8	4	2	7	4	—	—	15	40
Bergen	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Sogn og Fjordane	4	1	1	5	9	—	3	5	28
Møre og Romsdal	7	1	6	12	6	—	—	13	45
Sør-Trøndelag	14	1	2	7	—	—	2	2	28
Nord-Trøndelag	10	—	1	6	2	—	2	3	24
Nordland	30	3	2	1	3	—	4	4	47
Troms	18	—	—	—	—	—	—	6	24
Finnmark	18	1	—	—	—	1	—	—	20

Ekstraordinært kommunevalg 28. september 1964.

Som følge av sammenslåinger eller utvidelser ble det holdt kommunevalg i 39 kommuner 28. september 1964. Antallet kommuner var før valget 98. Valget omfattet følgende kommuner:

Stor-Elvdal, Rendalen, Sel, Borre, Kristiansand S., Flekkefjord, Farsund, Stavanger, Sandnes, Eigersund, Lund, Karmøy, Hjelmeland, Finnøy, Rennesøy, Gjesdal, Forsand, Kvinnherad, Tysvær,

Vindafjord, Suldal, Etne, Kvam, Jondal, Eid, Surnadal, Halså, Aure, Bremanger, Stryn, Gjemnes, Stranda, Midsund, Sandøy, Ørskog, Haram, Skaun, Alstahaug, Herøy.

Forarbeidet til dette valget var etter vår oppfatning tilfredsstillende. Ved materiell, talere og på annen måte mente vi at forholdene ble lagt vel til rette så vel fra partiet sentralt som fra de enkelte kommunepartier. Av en eller annen grunn var det ikke mulig å skape tilstrekkelig interesse omkring dette valget. Stort sett foregikk det i distrikter hvor vårt parti står relativt svakt, men det er ingen grunn til å legge skjul på at vi hadde ventet oss et bedre resultat. Det dårlige frammøte må bære noe av skylden. Noen sammenlikning med tallene fra tidligere valg lar seg vanskelig foreta. I fire kommuner stilte ikke Arbeiderpartiet liste. Vi fikk flertall i tre kommuner.

Samarbeidskomitéen mellom DNA og LO.

Samarbeidskomitéen har i 1963 bestått av Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli, Olav Larssen (Reidar Hirsti fra mai 1963) med Haakon Lie som varamann. Fra LO: Konrad Nordahl, P. Mentsen og Tor Aspengren.

Samarbeidskomitéen har holdt fem møter i 1963 og behandlet en rekke saker hvorav kan nevnes: Spørsmål om endringer i lønnsstatistikken. Forholdene ved statsbedriftene. Rutebilkonflikten. 1. mai 1963 — motiv på merket. Oscar Torps Minnefond. Kommunevalget 1963. A/S Norsk Jernverk, personalforvaltningen. Spørsmålet om støtte på Alfred Madsens grav. Leseplikt for lærere i verkstedsskolene. Opplysningsarbeidet innen arbeiderbevegelsens organisasjoner om Det europeiske økonomiske fellesskap. Samordningen av statens anleggsvirksomhet. Tariffoppgjøret for kommunene utenfor Oslo. Den offentlige pensjonskomitéen. Oscar Torp Heimen, Østfold. Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond. Lavtlønnsgruppens lønsmessige stilling. Konesjon og salg av industritomt til Randberg Radiofabrikk.

Samarbeidskomitéen har i 1964 bestått av Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli, Reidar Hirsti med Haakon Lie som varamann. Fra LO: Konrad Nordahl, P. Mentsen og Tor Aspengren.

Samarbeidskomitéen har holdt seks møter i 1964 og har behandlet en del saker, hvorav kan nevnes: Oscar Torps Minnefond. 1. mai 1964 — merket og parolen. Lavtlønnsgruppens lønsmessige stil-

ling. Statens teknologiske institutt — endring av styrets sammen-
setning. Statskraftverkene — utsetting av arbeider på entrepriser.
Prisutviklingen framover. Vokseopplæring og studiearbeid. Oslo
typografiske forenings eiendom, Engene i Tyrstrand. Utvalg til å
utrede pressespørsmål. Den nordiske samarbeidskomité møte i
Moss 15. august. Internasjonale forbindelser — faglige delegasjoner.
Utvalg til å utrede pressespørsmål. Tariffrevisjonen 1964 — Statens
Jernbane- og kraftanlegg — bortsetting av arbeid til entreprenører.
Lønns- og prissituasjonen.

1. mai.

I 1963 ble 1. mai-dagen feiret under parolen «Samhold hjemme
— og samarbeid over grensene».

Martha Thynæs' portrett preget 1. mai-merket i anledning 50-års-
jubiléet for kvinnenes stemmerett.

Arbeiderbladets talerliste omfattet 538 hovedarrangement. Stats-
råd Olav Gjærevolls tale fra Røros ble overført i Kringkastingen,
og Reidar Carlsens tale fra Aurskog ble sendt i fjernsynet i for-
bindelse med et program om problemer i en kommune som har
problemer med arbeidsplasser innen kommunen. I et diskusjons-
program i fjernsynet om 1. mai deltok Klaus Kjelsrud og Bjartmar
Gjerde.

Landsorganisasjonen i Norge og Det norske Arbeiderparti sto i
felleskap for feiringen, og de to hovedorganisasjonene sendte ut
dette oppropet:

*Vi mønstrer 1. mai i den mest spente situasjon vi har hatt på lenge i
norsk arbeidsliv. Vi står foran avgjørelsen av en tariffrevisjon som i første
omgang berører over 250 000 fagorganiserte.*

*Da forhandlingene tok til, sto arbeidsgiverne steilt mot enhver lønnsfor-
høyelse. Siden satte de situasjonen på spissen ved å varsle eller true med
lockout for alle tariffområder med avtaleløp i første halvår.*

*Fagbevegelsen lot seg ikke bringe ut av fatning, og Norsk Arbeidsgiver-
forening gikk til slutt med på et forslag som gir lønnstakerne en inntekts-
økning som noenlunde svarer til den forbruksstigningen en kan vente i
1963. Det er lagt opp til et solidarisk oppgjør som også sikrer lønnstillegg
til arbeiderne i store og viktige industrier som for øyeblikket arbeider
under vanskelige forhold. Under medvirkning av myndighetene skulle det
ellers ligge til rette for en reell forbedring av lønnsvilkåra også i år,
samtidig som en holder seg innenfor rammen av landets bæreevne. Vi
oppfordrer derfor lønnstakerne til å vise en samlet front.*

*Det er av avgjørende betydning for videre vekst og trivsel at en kan
trygge arbeidsplassene. I land etter land har det inntrådt avsetnings-
vansker og prisfall for viktige råstoff- og industriprodukter. Også vårt
land har fått merke dette, og det har vært tegn til sysselsettingsvansker.*

Sist verden sto oppe i en slik situasjon ble den møtt med kortsynte

nasjonale tiltak som skritt for skritt forverret stillingen, og til slutt drev fram en verdensomfattende økonomisk krise. De bitre erfaringene fra mellomkrigstida har lært oss at det er nødvendig med et utvidet politisk samarbeid mellom landene. En forpliktende planlegging over landegrensene kan stimulere til ny aktivitet og vekst.

1. mai demonstrerer vi derfor for en mellomfolkelig politikk som tar sikte på å mobilisere nasjonenes krefter til felles innsats for økonomisk vekst. På denne måten kan vi også best hjelpe utviklingslandene, og trygge en fredelig utvikling i verden.

I vårt eget land har vi i en årrekke kunnet peke på store landevinninger. En ny politikk har skapt bedre kår for alle. Men så raskt har utviklingen gått at store problemer er skapt i kjølvannet av den omfattende samfunnsomdannelsen som daglig finner sted. I deler av landet øker ikke folketallet, men går heller tilbake. Mange bygger greier ikke å følge med i den økonomiske veksten som preger landet for øvrig. Samtidig skjer en konsentrasjon av befolkningen i byer og tettbebyggelse hvor det oppstår mangel på boliger og skoler. Folk får lange reiser til og fra arbeidsplassene. Mangel på tomter skaper tomtejobbing. Barn og ungdom får ikke den tumleplassen de trenger. Dette reiser nye krav om planlegging i bygd og by. Kreftenes frie spill kan ikke løse de nye problemene. Bare en innsats fra samfunnets side kan trygge veksten i våre utkantstrøk. Bare samfunnsmessig styring av utviklingen i tilflyttingsområdene vil kunne sikre vakre, harmoniske grender og byer som kan gi menneskelig trivsel.

I dag kreves planlegging for vekst og trivsel.

Kommunevalget 23. september blir en ny styrkeprøve mellom partiene. Gjennom en samlet innsats kan norsk arbeiderbevegelse trygge arbeidsplassene og legge grunnlaget for fortsatt vekst.

Vi understreker dette ved å mønstre 1. mai under parolen

SAMHOLD HJEMME OG SAMARBEID OVER GRENSENE

Det norske Arbeiderparti,
Einar Gerhardsen.

Landsorganisasjonen i Norge,
Konrad Nordahl.

1. mai 1964 ble feiret under parolen «Samling om arbeiderstyret — samvirke mellom nasjonene».

Eilert Sundts portrett preget 1. mai-merket i anledning Oslo Arbeidersamfunds 100-årsjubileum. Trygve Brattelis tale fra Oslo ble kringkastet. Arbeiderbladets talerliste omfattet 517 hovedarrangement.

Landsorganisasjonen i Norge og Det norske Arbeiderparti sto i fellesskap for feiringen, og de to hovedorganisasjonene sendte ut dette 1. mai-oppropet:

I disse vårdager er det 150 år siden Norge fikk sin grunnlov. Den fastslo folkesuvereniteten, folkestyret, som et grunnlag for vårt samfunnsliv. Individets ukrenkelige rettigheter ble proklamert. Slik ble dette ideal fra den store franske revolusjon formet som Grunnlovens paragraf 96: «Ingen kan dømmes uten etter lov, eller straffes uten etter dom. Pinligt forhør må ikke finne sted.» I årtiene som fulgte ble menneskerettighetene kjempet gjennom for de store folkegruppene i vårt land. Inntil 1940 var dette et selvfølgelig gode, vi tenkte ikke på at det eksisterte som et løvbud. Så kom Hitlertroppene og satte våre menneskerettigheter ut av funksjon i 5 år. Da skjønnte vi hva det betyr å kunne leve i et fritt land.

Bare i den siste halvpart av disse 150 år har vi hatt en organisert arbeiderbevegelse. Først i vårt eget århundre fikk vi en sosialistisk representasjon i Stortinget og kommunene, og først etter arbeidersamlingen i 1927 fikk Arbeiderpartiet sitt store gjennombrudd og ble det største parti i landet.

Nå bygger vi et samfunn etter den demokratiske sosialismens prinsipper. Fagorganisasjonen og Arbeiderpartiet står sammen i dette samfunnsarbeid. Vi møter en forbitret motstand. For første gang etter 28 år kunne de borgerlige partier høsten 1963 overta regjeringmakten ved hjelp av Sosialistisk Folkeparti. Den borgerlige regjering varte i 4 uker. Da ga Arbeiderpartiet og velgerne svar.

På den faglige front er det også skarpere toner. Under årets tariffoppgjør har Arbeidsgiverforeningen umuliggjort et avtaleoppgjør, med et tilbud om et lønnsstillegg på 2 prosent. En arbeidsstans ville ha rammet størsteparten av vårt arbeidsliv og reist en sosial konflikt av store dimensjoner. For å unngå dette vedtok Stortinget en lov om tvungen lønnsnemnd.

Vi venter at lønnsnemndkjennelsen som blir avsagt, vil gi lønnsnettakerne et rettmessig oppgjør, og vi går ut fra at kjennelsen også blir retningsgivende for jordbruket, fiskeriene og andre yrker.

De borgerliges steile holdning på det politiske område og arbeidsgivernes på det faglige kan bare møtes ved samling om arbeiderstyret.

I 1935 gikk Arbeiderpartiet til valg på parolen: Hele folket i arbeid. Øverst på vår sosialdagsorden står i dag:

Pensjon til hele folket.

Denne reformen er den viktigste av alle de sosiale tiltak som er gjort på veien fra fattigkasse-Norge til velferds-Norge.

Det er god sammenheng med ånden i Grunnloven når arbeiderbevegelsen går inn for demokrati i arbeidslivet. Vi vil ha medbestemmelsesrett for de ansatte i offentlige og private bedrifter. Gradvis har forholdet mellom bedriftsledelsen og de ansatte endret seg. Bedriftsherren har ikke lenger noe eneherre-dømme over bedriften og dens virksomhet. Fagbevegelsens innflytelse rekker langt når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår. De ansatte vil nå komme videre fram til et lovordnet industrielt demokrati.

Gjennom våre 1. mai-demonstrasjoner vil vi undrebygge dette kravet. En forutsetning for å utvikle vårt frie demokrati er at vi kan komme til forståelse med andre nasjoner og leve i fred. Vi hilser derfor med glede de framskritt som er gjort når det gjelder prøvestans for atombomber og en innskrenking av produksjonen av spaltede stoffer.

Norsk arbeiderbevegelse har alltid følt en sterk solidaritet med de folk som har levet i ufrihet og fattigdom. Gamle koloniland i Afrika og Asia

trer i dag fram som selvstendige nasjoner. De har ikke noe godt utbygd næringsliv. Over halvparten av de mennesker som bor på jorden, sulter hver dag. Vi som hører hjemme i den rike del av verden, har en medmenneskelig plikt til å samarbeide med utviklingslandenes befolkning for å finne veier framover mot større velstand.

Spenningen mellom sultne og mette mennesker, mellom frie og ufrie folk, mellom fargede og hvite, og fattige og rike land, utløser mange konflikter. Det har alltid vært naturlig for arbeiderbevegelsen å støtte den svake part — de som er ufrie, de som sulter, de som forfølges på grunn av sin hudfarge.

Derfor vil vi også samarbeide med alle som kjemper for likhet mellom menneskene og for folkefrihet og for fred mellom nasjonene. Den sikkerhet for individets ukrenkelighet, og for folkets rett til å styre, som vi har i vår 150 år gamle grunnlov, vil vi skal bli et felleseie for alle folk på jorden.

Vi ber våre venner over hele landet være med og feire årets 1. mai under vårt motto:

Samling om arbeiderstyret — Samvirke mellom nasjonene.

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

Trygve Bratteli.

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Konrad Nordahl.

Konferanser og fellesmøter.

a. Konferanser.

1. Fiskerikonferanse.

I tiden 18.—22. mars 1963 ble det holdt en fiskerikonferanse på Leangkollen med følgende dagsorden:

1. Nils Lysø: Den fiskeripolitiske målsetting i tida framover.
2. Erik Brofoss: Fiskerienes betydning for en høyere og stabilere beskjeftigelse på kysten.
3. Klaus Sunnanå: Naturgrunnlaget for våre fiskerier.
4. M. Andersen: Er den organisasjonsmessige oppbygging innen fiskerinæringen faglig-økonomisk hensiktsmessig?
5. G. Gundersen: Våre produksjons- og salgsmuligheter i fiskerisektoren.
6. Anders Frihagen: Frionors betydning for omsetning av norsk frossenfisk.
7. Karl Trasti: Pris- og lønnsutviklingen.

Det deltok ca. 30 deltakere.

2. Industrikonferanse

ble arrangert i Folkets Hus, Oslo, 3.—4. august 1963. Dagsorden:

1. Odd Gøthe: Statsbedriftenes stilling nå og i framtida.
2. Jens Chr. Hauge: Statsbedriftenes organisasjon og det konstitusjonelle og parlamentariske ansvar.
3. Redaksjonsutvalg velges.
4. Erik Brofoss: Statens innflytelse på områdeplanleggingen og reisingen av nøkkelbedrifter i statlig regi.
5. Uttalelse legges fram.

Følgende uttalelse ble vedtatt:

Det norske Arbeiderpartis industrikonferanse den 3.—4. august 1963 beklager at opposisjonspartiene bruker en arbeidsulykke i en statsbedrift som et middel i sine politiske forsøk på å felle Arbeiderregjeringen og å angripe Arbeiderpartiets industripolitikk og de samfunnsseide bedrifter. Det gjelder så meget mer som ulykkens årsak ikke er klarlagt, og spørsmålet om ansvaret for ulykken er under rettslig granskning. Opposisjonen søker å bruke ulykken til å erobre den regjeringsmakt de ikke har klart å skaffe seg på politisk grunnlag. En slik politisk utnyttelse av arbeidsulykker sakner sidestykke i alle land og bidrar til å forsimplere virkemidlene og skjerpe motsetningene i vårt politiske liv.

I vårt parlamentariske samfunn er det opposisjonens rett å kritisere Regjeringens politikk og å felle Regjeringen når den mener de politiske forutsetningene for det er til stede. Men det er også grense for de midler en opposisjon kan tillate seg å bruke.

Industrikonferansen vil på denne bakgrunn uttale:

- 1) Regjeringen bør snarest mulig legge fram for Stortinget forslag til lov og stortingsvedtak om gjennomføringen av en ansvarlig og rasjonell parlamentarisk kontroll med statsrådenes ivaretagelse av statens interesser i statsbedriftene. Grunnprinsippene i dette framlegg bør være at statsrådene har ansvar overfor Stortinget i politiske og prinsipielle hovedspørsmål, derunder valg av styre, samtidig som den daglige virksomhet også i statens bedrifter holdes utenfor den politiske debatt, og bedriften og dens ledelse blir vernet mot å bli brikker i den politiske kamp i landet. En slik ordning er i samsvar med de mange utredninger som er gjort etter krigen. Den er også nødvendig om statsbedriftene skal kunne løse sine oppgaver og drive sin virksomhet rasjonelt.
- 2) Det norske Arbeiderparti må føre sin positive industripolitikk videre uten å la seg påvirke av opposisjonens nye politiske metoder.

De statlige initiativ, derunder utbyggingen av kraftproduksjonen og de samfunnsseide industribedriftene, har hatt vesentlig betydning for industriens utvikling i etterkrigstiden, for sysselsettingen, for reising av ny industri i industrifattige strøk

og for landets velstand. Det er kommet for å bli. Arbeiderbevegelsen må stå vakt.

Statens medvirkning i industriutviklingen framover må være aktiv og smidig, basert på langsiktig planlegging. Den må skje både i form av samarbeid mellom stat og bedriftsliv, støtte til forskning og utvikling, og i form av nye samfunnseide bedrifter når det er behov for dem.

Når det gjelder å skape ny industri i industrifattige strøk og bygge landet ut etter en samlet plan, er samfunnsinitiativ og samfunnseide bedrifter — i hensiktsmessige former, avgjørende virkemidler. Staten må være beredt til å ta økonomisk risiko i sine investeringer når det er samfunnsmessig berettiget.

Det er arbeiderbevegelsens målsetting at de samfunnseide bedriftene skal være effektiv industri for landet og for de distrikter de ligger i, samtidig som de gir de ansatte gode og trygge arbeidsplasser. De må gå foran i arbeidet for å gjennomføre nye samarbeidsformer mellom ledelsen og de ansatte, og skape et bedriftsmiljø som er faglig høytstående og bygger respekt for alle ansattes menneskeverd og medarbeiderskap.

3. Konferanse om ferie- og fritidsproblemer

ble arrangert 1. og 2. februar 1964 med følgende dagsorden:

Lørdag 1. februar 1964: Tor Aspengren: 4 ukers ferie. Arne Johnsen: Ferien som sosialt og økonomisk spørsmål. Helge Brattellie: Husmorferien.

Søndag 2. februar 1964: Olav Gjærevoll: Sikringen og utnyttelsen av friluftarealene, herunder naturvernet. Thorstein Treholt: Innlandsfiskeleven.

4. Konferanse om medbestemmelsesretten i statsbedriftene

ble arrangert i Oslo 15. februar 1964 med følgende dagsorden:

Tor Aspengren: Medbestemmelsesrett i statsbedriftene.
O. C. Gundersen: Statsbedriftenes organisasjon.

Det var ca. 90 deltakere.

5. Konferanse om finansiering av offentlige grunnervervelser

ble holdt på Partikontoret 4. april 1964. Det deltok representanter fra Sentralstyret, Regjeringen, LO, stortingsgruppa, Oslo Arbeiderparti og noen andre.

6. Konferanse om folkepensjonen

ble holdt på Kongsvinger 1.—2. april 1964. I samarbeid med Arbeidernes Opplysningsforbund ble det arrangert en

konferanse om folkepensjonen på Kongsvinger med ca. 90 deltakere fra Sentralstyret, stortingsgruppa, A-pressen, AUF og fagforbundene. Programmet for konferansen var:

Onsdag 1. april:

Statsråd Olav Gjærevoll: «Hovedlinjene i folkepensjonsløsningen.» Den prinsipielle bakgrunn, den sosialpolitiske begrunnelse. Gjennomgåelse og motivering for de viktigste prinsippsspørsmål.

Statssekretær Bjørn Skau: «Familien Hansen og folkepensjonen.» En gjennomgåelse med eksempler på hvordan pensjonsordningen rent praktisk vil virke for den enkelte. Herunder opptjeningsreglene, pensjonspoeng, alderspensjon, uførepensjon, familiepensjoner. Overkompensasjon i praksis. Pensjonskesempler for de mellom 50 og 70 år.

Torsdag 2. april:

Statsråd Olav Gjærevoll — statssekretær Bjørn Skau: «Mot folkepensjonen.» — En gjennomgåelse av de motargumenter som framkom gjennom uttalelsene fra organisasjonene, pressedebatten m. v. og en imøtegåelse av motargumentene.

7. *Kulturkonferanse*

ble arrangert av partiets utvalg for kunst og kunstnere og Oslo Arbeidersamfunn i Samfunnssalen den 10. november 1964. En rekke kunstnere var innbudt, og ca. 200 møtte. Programmet for konferansen var: Åpningen v/Einar Gerhardsen, korte innledninger v/Hans Heiberg, Arild Brinchmann, Arne Nordheim, Gunnar Gundersen og John Engh. En del av tiden var satt av til diskusjon. Utførlig referat fra konferansen er gjengitt i Sosialistisk Perspektiv nr. 6/1964.

8. *Redaktørkonferanse*

ble arrangert i samarbeid med Arbeidernes Pressekontor den 17. juli 1963 i Folkets Hus, Oslo. Om lag 20 redaktører fra partipressen var til stede. Jens Haugland redegjorde for Regjeringens melding om Kings Bay-saken, og Trygve Lie om Stortingsproposisjonen. Einar Gerhardsen, Karl Trasti og Nils Hønsvald ga opplysninger om Kings Bay-saken og behandlingen av den.

b. *Fellesmøter.*

Stortingsgruppa, Sentralstyret og LO's sekretariat hadde fellesmøte den 12. september 1963 for å drøfte situasjonen etter at regjeringen Gerhardsen var felt. En drøftet også arbeidet med et politisk program som burde legges fram i Stortinget i form av en erklæring.

Nytt fellesmøte ble arrangert den 16. september 1963 for å drøfte forslag til en «moterklæring» etter at regjeringen Lyng hadde lagt fram sin erklæring.

c. *Andre fellesmøter.*

Samarbeidskomitéen mellom Det norske Arbeiderparti og Landsorganisasjonen har innkalt medlemmer av DNA's sentralstyre, LO's sekretariat og de fastlønte tillitsmenn i forbundene til følgende informasjonsmøter i 1963:

Den 28. februar i Folkets Hus: O. C. Gundersen: EFTA-forhandlingene i Genève.

Den 14. august i Folkets Hus: Jens Chr. Hauge om Kings Bay-saken.

Den 29. august i Folkets Hus: Einar Gerhardsen om den politiske situasjon.

Den 2. oktober i Folkets Hus: Einar Gerhardsen: Foran den nye stortingssesjonen.

Den 9. oktober i Folkets Hus: Trygve Bratteli ga en kort redegjørelse for årets trontale og statsbudsjettet, og Haakon Lie kommenterte valget og valgresultatet i 1964.

Den 19. februar i Folkets Hus: Dosent Einar Thorsrud om resultatet av de undersøkelser som Instituttet for Industriell Miljøforskning ved NTH har foretatt vedrørende styrerepresentasjon fra de ansatte eller ansattes organisasjoner i bedrifter hvor det offentlige er interessert.

Den 30. september i Folkets Hus: Sten Andersson fra det svenske partiet redegjorde om resultatet av valget i Sverige og erfaringene fra valgkampen.

Den 5. oktober i Folkets Hus: Andreas Cappelen om det nye statsbudsjettet.

Kvinnebevegelsen.

Landskvinnekonferansen

ble holdt i Folkets Hus, Oslo, i dagene 20.—21. mai 1963. Det deltok i alt 145 representanter fordelt på samtlige distriktpartier.

Dessuten deltok Kvinnesekretariatets medlemmer og varamenn, innbudte gjester fra Danmark, Finland, Sverige og Norge.

Foruten de lovbestemte landsmøtesakene omfattet saklista:

«Sosialpolitikken og kommunene» etter innledning av Olav Gjærevoll, «Vekst og trivsel» Arbeiderpartiets program for kommunevalget, med innledninger av Rakel Seweriin, Marie Gulbrandsen og Laila Bruvik. «Kvinnenes representasjon i offentlige verv» etter innledning av Hanne Marie Tjensvoll. Landskvinnekonferansen behandlet også 43 forslag innsendt av kvinneavdelingene.

En referatprotokoll som omfatter innledningene, ordskiftene og vedtakene på Landskvinnekonferansen er trykt.

Kvinnesekretariatet

har følgende sammensetning, valgt på Landskvinnekonferansen 1963: Formann: Aase Bjerkholt. Nestformann: Haldis Tjernsberg. Sekretær: Bjørg V. Bergh. Styremedlemmer: Rakel Seweriin, Hanne Marie Tjensvoll, Janikken Scheie, Lola Melby og Inger Halvorsen.

Varamenn: Thora Johansen, Elsa Rastad Bråten, Merle Sivertsen, Gerd Hagen Schei og Sonja Ludvigsen.

På Landskvinnekonferansen i 1963 gikk følgende medlemmer ut av Kvinnesekretariatet: Randi Fossum, Haldis Havrøy og Sigrid Hansen og varamennene Liv Vogt og Ingrid Paulsen.

LO's Kvinnenemnds representant: Ragna Karlsen, varamann Bjørg Johansen. Fra januar 1964 er Solveig Løfquist Nilsen varamann.

Sentralstyrets representant: Trygve Hoem, varamann Frank Andersen. Etter at Trygve Hoem sluttet som partisekretær 1. februar 1964, har Frank Andersen møtt som Sentralstyrets representant i Kvinnesekretariatet.

Kvinnesekretariatets representant i partiets sentralstyre: Aase Bjerkholt, varamann Rakel Seweriin.

Kvinnesekretariatets representant i partiets agitasjonsutvalg: Bjørg Bergh, varamann Aase Bjerkholt.

Kvinnesekretariatets representant i LO's Kvinnenemnd: Bjørg Bergh, varamann Aase Bjerkholt.

Internasjonal kontakt: Rakel Seweriin.

Kvinnesekretariatet hadde i 1963 22 møter, i 1964 18 møter.

6. juni 1963 arrangerte Kvinnesekretariatet en konferanse om kommunevalget i 1963. Foruten Kvinnesekretariatets medlemmer deltok stortingskvinnene.

15. desember 1964 arrangerte Kvinnesekretariatet en konferanse om internasjonalt arbeid og edruskapsopplysningen. Også i denne konferansen deltok stortingskvinnene.

Kvinnesekretariatets faste komitéer:

Komitéen vedrørende bedre representasjon av kvinner i offentlige komitéer, styrer og utvalg — har bestått av Hanne Marie Tjensvoll, Thora Johansen og Sigrid Hansen.

Umiddelbart etter valget i 1963 ble det sendt ut et spørreskjema for å få opplyst hvor mange kvinner var nominert, kumulert og valgt ved kommunevalget 1963. Ved årsskiftet 1964 ble det sendt kvinneavdelingene et spørreskjema for å få registrert hvor mange kvinner det var valgt inn i kommunale ombud. Av 525 kommuner har vi fått samlet materiale om disse spørsmål fra ca. 200 kommuner.

Interkontaktkomitéen med Margit Tøsdal, Turid Rohde Rydén, Haldis Havrøy, Solveig Gran Andresen og Borghild Beck — har skaffet korrespondansekontakter i Finland, Nederland, Island, England og Australia. Tilsammen er det 39 av våre grupper som har fått kontakt med en gruppe i disse land. Korrespondansen foregår ved hjelp av bilder, håndarbeidsprøver, avisutklipp o. l.

Landskvinnekonferansen 1963 vedtok at kvinnebevegelsen spesielt skulle arbeide med fem oppgaver av Vekst og Trivselprogrammet. Det var — Barnehager og leikeplasser — Ungdommens fritidsliv — Velferdsarbeid for eldre — Samfunnshus og møtelokaler — Forbrukerspørsmål. En folder med orientering om sakene ble trykt og sendt alle avdelingene. Sentralt ble det satt ned arbeidsgrupper som skulle utarbeide materiell og gi råd og veiledning til avdelingene når de tok sakene lokalt.

Følgende var med i Kvinnesekretariatets arbeidskomitéer: Barnehager og leikeplasser: Inger Halvorsen, Nellie Nilsen, Karen Bergli og Ingrid Rimestad. — Ungdommens fritidsliv: Merle Sivertsen, Randi Rønning, Simen Hangaard, Øivind Hansen og Astrid Solberg. — Velferdsarbeid for eldre: Elsa Rastad Bråten, Victor Gaustad, Leif Eriksen, Ragna Forsberg og Knut Werner. — Samfunnshus:

Sonja Ludvigsen, Rolf Hofmoe og Magnus Nilsen. — Forbrukerspørsmål: Gerd Hagen Schei, Janikken Scheie, Bjørg Tennman, Sverre Frogner, Oskar Skogly og Unni Rastad.

Det er et stort antall kvinneavdelinger som har nyttet arbeidsgruppens rådgivingstjeneste. Gruppen Ungdommens fritidsliv har fått utarbeidet et møteprogram som sendes kvinneavdelingene etter bestilling.

Representasjoner i komitéer og utvalg.

Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond: Thora Johansen.

DNA's Kvinnekomité: Aase Bjerkholt og Elsa Rastad Bråten.

DNA's Organisasjonskomité: Aase Bjerkholt, Bjørg Bergh og Ingeborg Evensen.

Komitéen for feiring av Camilla Collett-jubiléet og Kvinnestemmerettsjubiléet 1963: Rakel Seweriin og Magnhild Hagelia.

Kvinneorganisasjonenes komité for julefeiringen: Gerd Hagen Schei.

Kvinnenes Samarbeidskomité for fest uten alkohol: Hanne Marie Tjensvoll, Guri Johannessen, Gunvor Eker og Gudrun Østernes.

Landsnemnda for husmorgymnastikk: Janikken Scheie.

Mentalhygienisk Forening for Familierådgiving: Rakel Seweriin.

Norsk Folkehjelps Helseutvalg: Hanne Marie Tjensvoll.

Norsk Samband for småbarnoppfostring: Haldis Havrøy.

Statens Edruskapsråds samarbeidskomité for kvinneorganisasjonene vedrørende opplysningsarbeidet: Hanne Marie Tjensvoll.

Under det forberedende arbeid til partiets arbeidsprogram ble det satt ned 15 arbeidskomitéer. I samtlige komitéer var kvinnene representert.

A/S Riktige Leker.

Kvinnesekretariatet har tegnet en andel på kr. 100.00 i A/S Riktige Leker.

Tillitskvinnekonferanser.

Den ordinære Tillitskvinnekonferansen ble holdt på Leangkollen i Asker 25.—26. januar 1964. Det møtte 29 representanter fra Distriktsorganisasjonenes kvinneutvalg. Foruten Kvinnesekretariatets medlemmer møtte representanter fra LO's Kvinnenemnd, Arbeidernes Opplysningsforbund og Det norske Arbeiderparti. Også en del av Arbeiderpartiets kvinnelige stortingsrepresentanter var til stede. Olav Gjærevoll, innledet om Folkepensjonen, Knut Ribu, Norsk Kommuneforbund, om Husmorvikarenes lønns- og arbeids-

vilkår, Aase Bjerkholt om den politiske situasjon. Det var dessuten orienteringer om Arbeiderkvinnen, Thinafondet, Mødreheimen, og innledninger om Kvinneutvalgene i arbeid og Kvinnes representasjon i kommunestyrene.

På møtet ble det gjort kjent at partiet hadde bevilget penger til en tillitskvinnekonferanse til i 1964, og Kvinnesekretariatets forslag om at en skulle innkalle studielederne i kvinneutvalgene til denne konferansen, ble vedtatt.

Studiekonferansen ble holdt på Voksenåsen 25.—26. september 1964. Det møtte studieledere fra 24 kvinneutvalg, og en del av Kvinnesekretariatets medlemmer. Ivar Viken innledet om Studieledernes oppgaver, studieformer og planleggingsarbeidet. John O. Berg om Forberedelse og gjennomføring av studieaksjoner. Elsa Rastad presenterte brevkurset «Kvinner i heim og samfunn». Gjennom forskjellige former for gruppearbeid ble det lagt opp planer for helgekurs og for studieledernes oppgaver.

Årsmøter.

Kvinnesekretariatet har vært representert på kvinneutvalgenes årsmøter ved:

	1963	1964
Oslo	Rakel Seweriin	Elsa Rastad Bråten
Akershus	Hanne Marie Tjensvoll	Haldis Tjernesberg
Østfold	Bjørg Bergh	Merle Sivertsen
	Haldis Tjernesberg	Aase Bjerkholt
Hedmark	Lola Melby	Thora Johansen
Vest-Oppland	Martha Johannessen	Rakel Seweriin
Gudbrandsdal	Janikken Scheie	Haldis Tjernesberg
Buskerud	Aase Bjerkholt	Elsa Rastad Bråten
Vestfold	Aase Bjerkholt	Bjørg Bergh
Telemark	Bjørg Bergh	Aase Bjerkholt
Aust-Agder	Sigrid Hansen	Elsa Rastad Bråten
Vest-Agder	Bjørg Bergh	Gunvor Eker
Rogaland	Aase Lionæs	Bjørg Bergh
Sunnmøre		Kåre Hansen
Romsdal	Aase Bjerkholt	Margit Tøsdal
Nordmøre	Haldis Havrøy	Bjørn Skau
Sør-Trøndelag	Haldis Tjernesberg	
Inn-Trøndelag	Rakel Seweriin	Merle Sivertsen
Namdal	Aase Bjerkholt	Bjørg Bergh
Ofoten		Bjørg Bergh
Nord-Troms	Margith Munkebye	

Tillitskvinner og helgekurs.

På tillitskvinnerkonferanser og helgekurs har Kvinnesekretariatet hatt følgende representanter:

	1963	1964
Oslo	Aase Bjerkholt	Aase Bjerkholt
Akershus	Aase Bjerkholt	
Østfold	Bjørg Bergh	
Hedmark	Gunvor Eker Thora Johansen	Bjørg Bergh Aase Bjerkholt Thora Johansen
Gudbrandsdal	Merle Sivertsen	Gerd Hagen Schei
Buskerud	Bjørg Bergh	Merle Sivertsen
Vestfold	Merle Sivertsen	Oscar Skogly
Telemark		Thora Johansen
Aust-Agder	Thora Johansen Bjørg Bergh	Haldis Tjernsberg Reiulf Steen
Vest-Agder	Bjørg Bergh	Gerd Hagen Schei
Rogaland	Martha Johannessen	Helge Sivertsen
Bergen	Aase Bjerkholt	Thora Johansen
Hordaland		Hanne Marie Tjensvoll
Sogn og Fjordane		Gunvor Eker
Sør-Trøndelag	Rakel Seweriin	Aase Gruda Skard
Inn-Trøndelag	Aase Bjerkholt	Martha Johannessen
Namdal	Guri Johannessen	Elsa Rastad Bråten
Salten	Haldis Havrøy	Margit Tøsdal
Ofoten	Haldis Havrøy	
Vesterålen	Haldis Havrøy	
Vest-Finnmark		Bjørg Bergh
Øst-Finnmark		Bjørg Bergh

På den nord-norske arbeiderkvinnerkonferanse, som ble holdt i Harstad 4.—5. juli 1964, møtte Haldis Tjernsberg.

På fylkeskvinnerkonferansen for Møre og Romsdal, møtte i 1963 Guri Johannessen og i 1964 Sonja Ludvigsen.

Agitasjonsreiser i 1963—64.

Gudbrandsdal: Haldis Tjernsberg.

Vest-Oppland: Liv Tomter.

Telemark: Werna Gerhardsen.

Agder: Thora Johansen.

Rogaland: Martha Johannessen.

Møre og Romsdal: Guri Johannessen og Ragna Karlsen.
Sør-Trøndelag: Magnhild Hagelia.
Inn-Trøndelag: Gerd Hagen Schei.
Vest-Finnmark: Bjørg Bergh.

Nye kvinneavdelinger.

Østfold: Kongsten sosialistiske damegruppe, Søndre Kråkerøy Arbeiderkvinnegruppe, Hafslundsøy Arbeiderlags kvinnegruppe.
Hedmark: Vang Arbeiderpartis kvinnegruppe, Brydalen Arbeiderlags kvinnegruppe, Moelv Arbeiderlags kvinnegruppe.
Gudbrandsdal: Bødal Arbeiderlags kvinnegruppe.
Telemark: Seljord Arbeiderlags kvinnegruppe.
Aust-Agder: Arendal Arbeiderlags kvinnegruppe.
Sogn og Fjordane: Øen Arbeiderlags kvinnegruppe.
Sunnmøre: Hjørundfjord Arbeiderlags kvinnegruppe.
Nordmøre: Fahle Arbeiderlags kvinnegruppe.
Vesterålen: Stokmarknes Arbeiderlags kvinnegruppe.
Vest-Finnmark: Kvalsund Arbeiderpartis kvinnelag.

Dessuten har vi ni nye kontakter i arbeiderlaga, som vil arbeide for å danne kvinnegrupper innen arbeiderlaget.

Pr. 31. desember 1964 er det 600 kvinneavdelinger og 82 kontakter.

Thina Thorleifsens Studiefond.

På Landskvinnekonferansen i 1963 ble vedtektene for Thinafondet endret. Det ble bl. a. åpnet adgang for å gi stipend til sosialistiske kvinner fra andre land ved studieopphold i Norge. Kontingenten ble forhøyet slik at avdelinger under 10 medlemmer betaler kr. 10.00 pr. år — mellom 11 og 30 medlemmer kr. 20.00 pr. år — mellom 31—50 medlemmer kr. 30.00 pr. år og over 50 medlemmer kr. 50.00 pr. år. Vedtektene trådte i kraft 1. januar 1964.

Grunnkapitalen er kr. 5000.00. Kr. 4000.00 er plassert i statsobligasjoner og kr. 1000.00 er innsatt i Arbeidernes Landsbank på 9 måneders oppsigelse.

Kontingenten fra kvinneavdelingene til Thinafondet var i 1963 kr. 4625.00, i 1964 kr. 9404.60.

I 1963 ble det bevilget kr. 3850.00 i stipend, i 1964 kr. 13 545.55.

I 1963 ble følgende stipend delt ut:

Samnemndas litteraturkurs 10.—17. februar. Ett stipend à kr. 175.00.

Kommunalkurs i Nord-Norge 3.—9. mars. Fire stipend à kr. 225.00. Kr. 900.00.

Kurset «Oss kvinner i mellom» 6.—12. oktober. Fem stipend à kr. 225.00. Kr. 1125.00.

Til helgekurs i distriktene ble bevilget: Akershus kr. 150.00, Vest-Agder kr. 150.00, Gudbrandsdal kr. 150.00, Salten kr. 200.00, Vesterålen kr. 200.00, Ofoten kr. 200.00, Hedmark kr. 150.00, Vest-Oppland kr. 150.00, Gudbrandsdal kr. 150.00, Buskerud kr. 150.00.

I 1964 ble følgende stipend delt ut:

Kommunalkurs i Nord-Norge 31. mai—6. juni. To stipend à kr. 260.00. Kr. 520.00.

Kurset «Familien og samfunnet» 7.—13. juni. Sju stipend à kr. 260.00. Kr. 1820.00.

Nordisk studieuke 14.—20. juni. Sju stipend à kr. 300.00. Kr. 2100.00.

Underskudd på nordisk studieuke. Kr. 1033.55.

Internasjonal sommerskole i Israel 29. oktober—7. november. Ett stipend à kr. 2783.00.

Kursavgift til kvinneavdelingens brevkurs «Vi vil vite hva vi kjøper». Kr. 1619.00.

Til helgekurs i distriktene: Nord-Troms kr. 100.00, Sunnmøre kr. 150.00, Østfold kr. 100.00, Akershus kr. 250.00, Østfold kr. 280.00, Hordaland kr. 360.00, Nord-Helgeland kr. 120.00, Vest-Finnmark kr. 160.00, Øst-Finnmark kr. 130.00, Hedmark kr. 310.00, Aust-Agder kr. 500.00, Vestfold kr. 250.00, Vest-Oppland kr. 160.00, Gudbrandsdal kr. 150.00, Oslo kr. 250.00, Østfold kr. 280.00, Nord-Trøndelag kr. 120.00.

For å stimulere kvinneavdelingene til å sette i gang brevringer, besluttet Thinafondets styre at de som vinteren 1963/64 arrangerte brevringen «Vi vil vite hva vi kjøper» skulle få halvparten av kursavgiften dekket av Thinafondet. Fra 1. oktober 1964 ble betingelsene overført til brevkurset «Kvinner i heim og samfunn».

Fra januar 1964 besluttet Thainfondets styre å endre tilskottene til kvinneutvalgenes helgekurs. Dersom kursplanen ble godkjent, kunne de regne med kr. 10.00 pr. deltaker i tilskott.

Disse vedtakene har ført til økt aktivitet i studiearbeidet i kvinnebevegelsen.

Studiearbeidet i kvinneavdelingene.

I AOF's oversikt over studiearbeidet for 1962—63 har kvinneavdelingene anmeldt 85 studieringer med 548 deltakere og 11 helge-

kurs med 250 deltakere. I 1963—64 er tallet 86 studieringer med 603 deltakere og 8 helgekurs med 146 deltakere. Det er en vesentlig framgang siden forrige beretningsperiode. Med vedtakene i Thinafondets styre om direkte stønad til kvinneavdelingenes brevvinger, er antallet brevvinger ytterligere steget denne vinteren.

Arbeidernes Opplysningsforbund arrangerte i 1963 et kvinnekurs på Leangkollen 6.—12. oktober «Oss kvinner imellom». Det var 33 deltakere på kurset og Ragna Karlsen og Bjørg Bergh var kursledere. I 1964 arrangerte AOF et kurs for kvinner på Hermannsverk i Sogn «Familien og samfunnet». Kurset hadde 17 deltakere og Merle Sivertsen var kursleder.

Brevkurset «Kvinner i heim og samfunn».

I 1963 fikk Kvinnesekretariatet oversendt et manuskript fra Aase Gruda Skard om kvinnesakens utvikling i Norge. Manuskriptet ble oversendt Folkets Brevskole med anbefaling om å utarbeide et brevkurs på grunnlag av stoffet. Alfhild Bingen redigerte brevkurset, som ble ferdig høsten 1964. Mange kvinneavdelinger har satt i gang brevvinger i dette emnet.

Arbeiderkvinnen

kom ut med seks nummer i 1963 og seks nummer i 1964. Randi Bratteli redigerer Arbeiderkvinnen. Ansvarlig redaktør til og med nummer 3 1963 var Rakel Seweriin, fra nummer 4 1963 Aase Bjerkholt. Redaksjonsutvalg: Aase Bjerkholt, Elsa Rastad Bråten, Randi Bratteli og Bjørg Bergh.

I forbindelse med 50-årsjubiléet for kvinnes stemmerett, besluttet partiet at 1. mai 1963 skulle vies minnet om Martha Thynæs. Kvinnesekretariatet besluttet at nummer 3 1963 som kom ut til 1. mai, skulle gi en bred orientering om stemmerettsjubiléet og Martha Thynæs. Sidetallet ble øket med åtte og opplaget med 2500. Løssalgsprisen ble satt til kr. 1.50. Abonentene fikk avisen uten ekstra omkostninger.

Arbeiderkvinnens underskott blir dekket ved tilskott fra Det norske Arbeiderparti. I 1963 var underskottet steget til om lag kr. 37 000.00. Kvinnesekretariatet besluttet derfor å legge på abonnementsprisen fra 1. januar 1965. Arbeiderkvinnen koster nå kr. 6.00 pr. år.

Arbeiderkvinnenes mødreheimer.

På Landskvinnekonferansen i 1963 ble vedtekter for Stiftelsen Rachel Grepp Heimen godkjent. Vedtektene er tatt inn i den trykte protokoll fra Landskvinnekonferansen. Innsamlingsarbeidet har i

denne perioden vært særdeles god på grunn av et aktivt arbeid i kvinneavdelingene. Julen 1963 ble det trykt spesielle julekort som ble omsatt av kvinneavdelingene. Det kom inn kr. 7800.00. Våren 1964 sendte Mødreheimskomiteéen en orientering om innsamlingsarbeidet og fortalte at hvis avdelingene kunne bevilge kr. 100.00 hver, ville en ha sikret grunnkapitalen.

Et stort antall avdelinger fulgte oppfordringen. Til en juleaksjon 1964 skaffet Mødreheimskomiteéens formann en oppskrift på en spesiell innesokk, «Bermudasokken». Det ble samlet inn ullgarnsrester gjennom aviser, i privatheimer og fra en del fabrikker, skaffet gjennom Norsk Tekstilarbeiderforbund. Medlemmene har strikket et stort antall sokker som er omsatt. Oversikt over aksjonens resultat er det ikke mulig å få før en gang ut på våren 1965, idet strikkingen fortsetter i mange avdelinger. Pr. 31. desember 1964 er det i alt samlet inn kr. 173 950.03. Allerede på et tidlig tidspunkt fikk Mødreheimskomiteéen bygslet tomt til heimen, men den nåværende leier har nektet å flytte og reist sak mot Oslo kommune for å få beholde tomten. Det er pr. 31. desember 1964 ikke falt avgjørelse om tomtesaken.

Arkitekt Frode Rinnans tegninger for spebarnavdelingen på Rachel Grepp Heimen, er forelagt Barnevernsnemnda i Oslo, slik loven bestemmer. Tegningene er godkjent.

Fra 9. april 1964 har OBOS overtatt forretningsførselen for Rachel Grepp Heimen.

LO's Kvinnenemnd har hatt en utlodning til inntekt for Rachel Grepp Heimen.

Norges Kooperative Kvinneforbund og Norsk Bonde- og Småbrukarlags kvinnegrupper har gitt tilsagn om gaver til utstyr av heimen.

Camilla Collets-jubiléet og Kvinnestemmerettsjubiléet 1963.

Etter initiativ fra Bergljot Lie, innkalte Aase Bjerkholt og Helge Sivertsen representanter for 14 kvinneorganisasjoner for å drøfte feiringen av 150-årsjubiléet for Camilla Collets fødsel og 50-årsjubiléet for kvinnenens stemmerett. Følgende organisasjoner ble med: Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat, Høyrekvinnenens Landsforbund, Kristelig Folkepartis Kvinner, Landsorganisasjonens Kvinnenemnd, Norges Bondekvinneforbund, Norges Husmorforbund, Norges Venstrekvinneforbund, Norges Yrkeskvinnens Landsforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlags Kvinnegruppe, Norsk Kvinnesaksforening, Norske Kvinnelige Akademikeres Landsforbund, Norske Kvinners Nasjonalråd og Senterpartikvinnene.

Rakel Seweriin var kvinnesekretariatets representant i komitéen. Magnhild Hagelia var Hovedkomitéens formann. I forbindelse med jubiléene, ble det utgitt to bøker: «Diktning og demokrati» og «Stortinget om stemmerett for kvinner». Det ble også utarbeidet møteprogram for festmøter i forbindelse med jubiléene. Disse er sendt kvinneavdelingen.

De enkelte kvinneorganisasjoner ordnet selv med bekaransning av veteraner for stemmerettssaken. Kvinnesekretariatet tok initiativ til bekaransning av følgende gravsteder etter forslag fra kvinneutvalgene:

Gitta Jönsson, Anna Anthoni, Anders Breen, Anna Hagemann, Sigrid Hofset, Marie Iversen, Aagot Poppe Jensen, Kätti Anker Møller, Fernanda Nissen, Gina Krogh, Aasta Hansteen, Chr. Holtermann Knudsen.

Kvinneavdelingene på de respektive steder hvor veteranene er gravlagt, påtok seg arrangementet.

Internasjonalt samarbeid.

Nordiske sosialdemokratiske kvinners samarbeidskomité har hatt følgende møter: I Oslo 15. januar 1963 og i Helsingfors 12. januar 1964. Fra Norge har møtt: Rakel Seweriin, Aase Bjerkholt og Bjørg Bergh.

På kongressen til Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund 2.—5. mai 1964, møtte Haldis Tjernsberg og Bjørg Bergh.

9.—15. juni 1963 ble det arrangert nordisk kvinneuke i Båstad, Sverige. Fra Norge møtte sju deltakere. Randi Fossum var reiseleder.

På samarbeidsmøtet i Helsingfors ble det besluttet å arrangere studieuke hvert år, med et begrenset antall deltakere, istedenfor studieuke og kvinnuke annet hvert år.

I 1964 var det Norges tur til å arrangere den nordiske studieuka. Den ble holdt på Morgedal Turisthotell i Telemark 14.—20. juni. Det møtte 25 deltakere — sju fra Norge. Kursleder var Bjørg Bergh. Forelesere: Hjalmar Seim, Aase Bjerkholt, Lis Groes og Sylvi Siltanen. Hovedemnet for kurset var «Kvinnen i framtidens samfunn». Under kurset ble det arrangert en utflukt til Rjukan. Programmet for besøket på Rjukan var lagt opp av Rjukan Arbeiderpartis Kvinneforening, som også var guider under besøket. På avslutningsfesten gjestet Haldis Moren Vesaas kurset og leste av egne dikt. En dansarring, under ledelse av Kristiane Lund, hadde oppvisning av norsk dans.

The International Council of Social Democratic Women hadde møte i Amsterdam 24.—25. februar 1963 og 5.—6. september 1963. Fra Norge møtte Rakel Seweriin.

Internasjonalt studieseminar ble i 1963 holdt i Sverige fra 25.—31. august. Emnet var skole og utdanning i utviklingslandene. Fra Norge møtte Eva Nordland.

I 1964 ble det internasjonale studieseminar holdt i Israel fra 29. oktober—9. november. Fra Norge møtte Haldis Tjernsberg og Rakel Seweriin.

I august 1963 holdt IUSY kongress i Norge. Før kongressen tok til med sitt arbeid, ble det avviklet et internasjonalt kvinneseminar på Sørmarka som Kvinnesekretariatet sto for gjennomføringen av. Liv Aasen var kursleder. Det møtte 16 deltakere fra 11 nasjoner. Burma, Ceylon, Japan, Tanganyika, Tyskland, India, Malaya, Østerrike, Spania(eksil), Sverige og Norge.

Henvendelser til myndighetene.

Fra Landskvinnekonferansen i 1963 ble det sendt en rekke henvendelser til myndighetene. De er inntatt i referatprotokollen.

Ellers er sendt:

- til Regjeringen fra Sør-Trøndelag kvinneutvalg om samordning av barnevernsadministrasjonen —
- til Sosialdepartementet fra Sør-Trøndelag kvinneutvalg om uheldige virkninger av samordningsloven for de små pensjoner —
- til Justisdepartementet fra Kvinnesekretariatet om seksualforbrytelser mot unge piker —
- til Sosialdepartementet fra Akershus kvinneutvalg om trygdeordning for enker og enslige kvinner under 70 år —
- til Kirke- og undervisningsdepartementet fra Kvinnesekretariatet om utbygging av fagskolene i husstell —
- til Sosialdepartementet fra Vestlandskvinnekonferansen om et statens senter for barne- og ungdomspsykiatri —
- til Kirke- og undervisningsdepartementet fra Salten kvinneutvalg om utbyggingen av skoleverket i Nordland fylke —
- til Sosialdepartementet fra Kvinnesekretariatet om innstillingen til «Lov om mors- og enkestønad» —
- til Regjeringen fra Kvinnesekretariatet om at også Norge oppnevner kvinnelig ambassadører —
- til Helsedirektoratet fra Kvinnesekretariatet om at alle mødre med spebarn får en oppfordring om å la barnet undersøkes for Føllings sykdom —

- til Likelønnsrådet fra Kvinnesekretariatet om at avisene oppfordres til å gruppere ledige stillinger etter yrke, ikke som nå, etter kjønn —
- til Helseledirektoratet fra Kvinnesekretariatet om helsepersonalets rekruttering og utdanning —
- til Kirke- og undervisningsdepartementet fra Kvinnesekretariatet om kursvirksomhet for hjemmeassistenter —
- til Kirke- og undervisningsdepartementet fra Nordmøre kvinneutvalg om skolespørsmål —
- til Familie- og forbrukerdepartementet fra Hordaland kvinneutvalg om statstilskudd til parkantevirksomhet —
- til Familie- og forbrukerdepartementet fra Hedmark kvinneutvalg om at det ansettes sømlærerinne i alle fylker —
- til Kirke- og undervisningsdepartementet fra Hedmark kvinneutvalg om lån til lærlinger i praktiske yrker fra Statens Lånekasse for studerende ungdom —
- til Regjeringen fra Vest-Oppland kvinneutvalg om å bygge ut informasjonstjenesten overfor de folkevalgte medlemmer i kommunale styre og utvalg.

Fra nord-norsk Kvinnekonferanse ble det sendt en rekke uttalelser til Regjeringen og departementene. Det var om:

- utbygging av attføringsinstitusjoner i Nord-Norge —
- om institusjoner for barn med tilpassingsvansker —
- helsekontroll av husmødre —
- undervisning for elever i 9-årig skole om alkoholens og tobakkens skadelige virkninger —
- lønns og prissituasjonen.

Internasjonalt samarbeid.

Partiet har vært representert ved disse konferansene og kongressene arrangert av den Sosialistiske Internasjonale:

Konferanse i Brussel 23.—24. februar 1963 om markedsproblemer i Europa. Fra partiet deltok Per Monsen og Hans Engen.

Studiegruppe for Øst-Europas problemer, møte i Bonn 16.—17. april 1963. Fra partiet deltok John Sannes.

Partiledere og LO-ledere fra Skandinavia, Storbritannia og Tyskland sammen med Hubert Humphrey og Walter Reuther fra USA møttes til uformelle drøftinger på Harpsund, Sverige, den 6.—7. juni 1963. Trygve Bratteli og Konrad Nordahl deltok.

Partilederkonferanse i London 12. april 1964. Trygve Bratteli deltok.

SI-kongressen i Amsterdam 9.—12. september 1964. Utsendinger fra partiet: Haakon Lie, Halvard Lange, Finn Moe og Rakel Seweriin.

Tyskland.

Ved det tyske sosialdemokratiske partis 100-årsjubileum 30. august til 1. september 1963 deltok Haakon Lie fra partiet.

Ved SPD's Europa-kongress i Bad Godesberg 25.—26. februar 1964 deltok Haakon Lie.

Einar Karstad deltok som partiets representant på SPD's kongress i Karlsruhe 22.—27. november 1964.

Israel.

Haakon Lie var på besøk i Israel ved nyttår 1963 innbudt av det israelske partiet.

Storbritannia.

Ved et minnemøte for Hugh Gaitskell i London 31. januar 1963 deltok Finn Moe fra partiet.

Per Monsen møtte som representant fra partiet på det britiske arbeiderpartis landsmøte 30. september til 4. oktober 1963.

Frankrike.

Gidske Andersson møtte som observatør på det franske sosialistpartiet PSU's landsmøte i Paris 25.—27. januar 1963. Hun møtte som representant for partiet på vårt broderparti SFIO's landsmøte i Paris 30. mai til 2. juni 1963.

Sør-Korea.

Den 21. januar 1963 bevilget Sentralstyret kr. 3500.00 til hjelp for familier til fengslede sosialist-ledere i Sør-Korea.

Japan.

En japansk studiedelegasjon på sju medlemmer fra det sosialdemokratiske partiet oppholdt seg i Norge én uke i november 1963. Programmet ble lagt opp i samarbeid med Arbeidernes Opplysningsforbund. Sentralstyret hadde en sammenkomst for japanerne den 4. november 1963.

Markedsforholdene i Europa.

I januar 1964 ble det satt ned et utvalg med representanter fra LO og partiet for å utarbeide et utkast til erklæring etter bruddet med forhandlingene om Storbritannias tilslutning til Fellesmarkedet. Utvalget besto av: Konrad Nordahl, Nils Hønsvald, Finn Moe, Hans Engen og Haakon Lie.

Erklæringen som ble vedtatt av LO's sekretariat og Sentralstyret hadde denne ordlyd:

*Sammenbruddet i forhandlingene mellom Storbritannia og EEC er et nederlag for idéen om et utvidet europeisk fellesskap. Vi går ut fra at sammenbruddet ikke er endelig. Utviklingen mot større internasjonal sam-
hørighet er en historisk prosess som nok kan sinkes, men ikke stanses.*

Fellesskapet mellom nasjonene — økonomisk og politisk — er i samsvar med det grunnlaget som både den faglige og politiske arbeiderbevegelsen i de demokratiske landene alltid har bygd på.

Den store framgangen vi har opplevd etter krigen, ville ikke vært mulig uten et stadig nærere samarbeid mellom verdens folk.

Gjennom De Forente Nasjoner har menneskeheten i nye og mer effektive former kunnet arbeide for å bevare freden, avvikle koloniveldet og hjelpe fattigere land.

I Vest-Europa har samarbeidet om Marshall-planen og i Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjonen (OEEC) vært av avgjørende betydning for evnen til å løse etterkrigstidas oppgaver. I samvirke har demokratiene hjulpet hverandre, lært av hverandre og fått erfaring for hvordan de på beste måte kan hjelpe seg selv. Det er disse erfaringene som er ført videre i Europarådet, Det europeiske økonomiske fellesskap (EEC) og Det europeiske frihandelsforbund (EFTA).

For de land som har deltatt i dette samarbeidet, har dette vært rike år. Det er skapt grunnlag for å komme bort fra fattigdom, arbeidsløshet og økonomisk utrygghet. I stedet for å forberede nye kriger har Europas folk samarbeidet for å skape økonomisk vekst, trygghet og fred. Den demokratiske arbeiderbevegelsen har vært den ivrigste forkjemper i dette arbeidet.

Krisen i dag gjelder selve grunnlaget for samarbeidet. Skal det bli en samling av fastlandsstater, hvor ett eller to land har hegemoniet, eller skal det skapes et virkelig fellesskap der alle land deler rettigheter og plikter på like fot?

I denne situasjonen kan det ikke være tvil om hvor norsk arbeiderbevegelse står. I pakt med våre tradisjoner går vi inn for det videst mulige samarbeid — et samlet Vest-Europa i nær kontakt med De Forente Stater og Canada og alle andre folk som vil fred med frihet.

Vi vil ikke tilbake til mellomkrigstidas Europa. Vi ønsker ikke snever nasjonalisme, prestisjekamp og handelskrig. Forsøket på å stoppe samarbeidet i den vestlige verden er som et ekko fra fortiden. Vårt mål er et nært samarbeid mellom alle demokratiske land med sikte på en planmessig utnyttelse av våre felles ressurser til beste for oss selv og utviklingslandene. Det finnes ingen annen vei til økt velstand og en tryggere framtid enn et stadig mer forpliktende internasjonalt samarbeid.

I den situasjon som nå er oppstått, ser norsk arbeiderbevegelse det som sin oppgave å gjøre hva den kan for å hindre at Europa blir ytterligere

splittet, og her er vår bevegelse i full overensstemmelse med våre internasjonale organisasjoner. Den frie faglige internasjonale og Den sosialistiske internasjonale.

Sammen med fagbevegelsen, arbeiderpartiene og alle demokratiske krefter ellers i Europa og Nord-Amerika, vil vi være med i et fortsatt arbeid for et større og mer omfattende og forpliktende internasjonalt samarbeid.

Ingen enkelt statsmann, ingen enkelt regjering, ingen enkelt nasjon vil kunne stanse den historiske utviklingen som er i gang. Vår oppgave må være å motarbeide nasjonalistisk sneversyn og slutte opp om arbeidet for større mellomfolkelig forståelse og samarbeid i pakt med arbeiderbevegelsens beste tradisjoner.

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Sekretariatet.

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

Sentralstyret.

Den sosialistiske Ungdomsinternasjonalen.

I forbindelse med den sosialistiske ungdomsinternasjonalens kongress i Oslo i august 1963, arrangerte Arbeiderbladet og partiet en tilstelning for kongressdeltakerne. Den fant sted på Folkemuseet den 21. august. Haakon Lie holdt en tale.

Nordisk samarbeid.

Den 18. februar 1963 ble det laget en tilstelning i Samfunnssalen for de sosialdemokratiske deltakere på Nordisk Råd.

Finland.

Reidar Hirsti møtte som partiets representant på det finske sosialdemokratiske partis landsmøte 15.—17. juni 1963.

Sverige.

På det svenske sosialdemokratiske partis landsmøte 7.—13. juni 1964, møtte Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli og Haakon Lie.

Det svenske partiet arrangerte en konferanse for forskere i anledning partiets 75-årsjubileum. Konferansen ble holdt i Stockholm 17. april 1964 under mottoet «Nye djerve mål». Finn Lied deltok fra partiet.

Danmark.

Ved avdukingen av Stauning-monumentet i København 13. mai 1964 representerte Paul Engstad partiet.

Den nordiske samarbeidskomité

hadde møte i Finland 21.—22. november 1963. Fra partiet møtte: Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli og Haakon Lie. Fra LO: P. Mentsen, Alf Andersen og Tor Aspengren.

Arbeiderpartiets stortingsgruppe.

Gruppestyret.

I 1963 hadde stortingsgruppas styre følgende sammensetning: Nils Hønsvald, formann, Trond Hegna og Olaf Watnebryn, nestformenn, Harald Selås, sekretær og kasserer, Nils Langhelle, Johs. Olsen, Finn Moe, Rakel Seweriin og Isak Flatabø, styremedlemmer.

Varamenn: Reidar Aamo, Henry Jacobsen, Sverre Løberg, Håkon Johnsen, Kolbjørn Varmann, Thorstein Treholt og Jakob Remseth.

I januar 1964 kom Trygve Bratteli tilbake til gruppa og ble valgt som nestformann i stedet for Watnebryn, som ba seg fritatt. Watnebryn gikk inn som vanlig medlem av styret.

Ved begynnelsen av høstsesjonen 1964 valgte gruppa følgende styre: Trygve Bratteli, formann, Trond Hegna og Finn Moe, nestformenn, Harald Selås, kasserer og sekretær, Nils Hønsvald, Olaf Watnebryn, Nils Langhelle, Johs. Olsen, Rakel Seweriin, Isak Flatabø, styremedlemmer.

Varamenn: Reidar Aamo, Sverre Løberg, Håkon Johnsen, Kolbjørn Varmann, Thorstein Treholt, Jakob Remseth.

Gruppas sammensetning.

I samband med regjeringkrisene i 1963 skjedde det visse forandringer i stortingsgruppas sammensetning. Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli, Halvard Lange, Jens Haugland, Nils Lysø og Einar Wøhni gikk inn som medlemmer av gruppa, mens de fast møtende varamenn, Gunnar Alf Larsen, Trygve Bull, Kristian Haugen, Salve Salvesen, Jenny Lund og Hanna Berg Angell, gikk ut. Da partiet igjen kunne danne regjering i september gikk Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli, Halvard Lange, Jens Haugland og Leif Granli fra gruppa til Regjeringen. Varamennene Gunnar Alf Larsen, Trygve Bull, Kristian Haugen, Salve Salvesen og Hans Solsem gikk inn som faste representanter.

Gruppas medlemmer, Henry Jacobsen og Gunnar Kalrasten, er avgått ved døden i perioden. Varamennene Arvid Johanson og Per Mellesmo er rykket opp som faste representanter.

I januar 1964 gikk Trygve Bratteli ut av Regjeringen og tilbake til gruppa. Trygve Bull rykket ned til 1. varamannsplassen fra Oslo.

Tillitsmennene i Stortinget og avdelingene er gjenvalgt.

Det er i Stortinget: Nils Langhelle, president og Thor Fossum, sekretær. I Lagtinget: Nils Hønsvald, president, Magnhild Hagelia, varapresident, Nils Jakobsen, sekretær, Ingvar Bakken, nestsekretær. I Odelstinget: Jakob Pettersen, president, Harald Samuelsen, varapresident, Egil Liane, sekretær, Martha Johannessen, nestsekretær. Under Jakob Pettersens opphold i FN, høsten 1963, ble Håkon Johnsen valgt som midlertidig varapresident i Odelstinget.

Trontaler.

I trontalen den 2. oktober 1963 presiserte Regjeringen at den i sin økonomiske politikk tok sikte på full sysselsetting, sterk økonomisk vekst og en rettferdig fordeling, såvel mellom yrkesgruppene som mellom distriktene. Undervisning, forskning, samferdsel, kraft- og industriutbygging ble gitt høy prioritet og Regjeringen la stor vekt på tiltak som kunne øke tempoet i distriktsutbyggingen.

Trontalen ga ellers melding om at det ville bli lagt fram proposisjon om øking av alders- og uføretrygdens satser fra 1. januar 1964, at Regjeringen ville foreslå en trygdeordning for enker og enslige kvinner, og for enslige mødre med små barn, at det ville bli sendt Stortinget en melding om retningslinjene for gjennomføring av en pensjonsordning for hele folket, at Stortinget ville få seg forelagt en melding om retningslinjene for utbygging av opplysningsarbeidet om edruskap, og melding om utbygging av det psykiske helsevern, at forslag om lov om 4 ukers ferie ville bli lagt fram, og at spørsmålet om en forkortelse av arbeidstida ville bli utredet.

I skole- og utdanningssektoren ble det også varslet fortsatt høyt tempo, både når det gjaldt utbygging av grunnskolen, og den videregående utdanning. Regjeringen varslet melding om styrking av lærerutdanningen og forslag om tiltak for sikring av lærerkrefter til utkantstrøk og til småskoler. Videre ville det bli fremmet forslag med sikte på å sidestille voksenopplæring med vanlig skoleutdanning. I den forbindelse ble det presisert at det ville bli lagt vekt på utdanning som har betydning for de ansattes medbestemmelsesrett i bedriftene.

Regjeringen varslet også fortsatt arbeid for sikring av fjellvidder, skog- og strandstrekninger til ferie- og friluftsliv og ga beskjed om at den ville legge fram for Stortinget forslag til lov om fjellplaner. Videre ville en få utredet spørsmålet om en egen finansieringsordning for offentlig ervervelse av grunnarealer.

Det ble gitt melding om at Husbankens utlånskvote ville bli foreslått økt, at Stortinget ville få seg forelagt en melding om jordbrukspolitikken, at retningslinjene for støttetiltakene til fiskeriene ville bli søkt innarbeidet i en hovedavtale, og endelig at Regjeringen

ville legge fram for Stortinget forslag til lov om statselskapers organisasjon og medbestemmelsesrett for de ansatte i disse bedriftene.

I trontalen den 2. oktober 1964 ble det varslet en fortsatt ekspansiv politikk med det hovedmål å sikre full sysselsetting, en raske økonomisk vekst og en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet. Regjeringen meddelte at den tok sikte på å forsterke arbeidet med sikring av friluft- og naturvernområder, at nye lovregler om regulering av fjellvidder og sikring av strandstrekninger vil bli lagt fram, og at Stortinget ville få seg forelagt forslag om særlige grunnkjøpsobligasjoner. Videre het det at Regjeringen ville legge stor vekt på å effektivisere industrireisningen i distriktene, holde et høyt tempo i utbygging av kraftanlegg og sambandslinjer og dessuten fremme en rasjonell disponering av grunnarealer og utvikling av vekstsentra i de forskjellige deler av landet. Regjeringen meddelte videre at den ville opprette et eget regjeringsorgan for forskning, og at den ville foreslå opprettet et fond til støtte av forskning- og utviklingsarbeider i industrien. En langtidsplan for den teknisk-naturvitenskapelige forskning ville bli lagt fram for Stortinget.

I skole- og utdanningssektoren varslet en fortsatt høyt tempo. Det ble gitt melding om fortsatt utbygging ved universitetene i Oslo og Bergen og Norges tekniske høyskole og forslag om opprettelse av et universitet i Trondheim. Videre varslet en utbygging av den 9-årige folkeskole og utarbeidelse av en plan for den videre utbygging av spesialskoler. Det ville også bli lagt fram en proposisjon om opprettelse av kulturfond og forslag om særskilte utbyggingsplaner for yrkesutdanning.

Regjeringen ga melding om at den ville utarbeide proposisjon om gjennomføring av folkepensjonen så snart Stortinget har behandlet meldingen om saken. En rekke trygdesatser ville bli foreslått forhøyet fra 1. januar 1965. Melding om hovedlinjer for utbygging av omsorgen for handikapte ville bli forelagt Stortinget, og den videre utvikling av eldreomsorgen ville bli utredet.

Stortinget ville ellers motta proposisjoner om lov om statsbedrifter og lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Det ville bli foreslått medbestemmelsesrett for ansatte i statens industribedrifter.

Regjeringen ga også melding om at den ville fremme proposisjon til lov om enerett for det offentlige til utbygging av kraftanlegg, at den ville foreslå øking av bevilgninger til riksveger og telegraf og telefon, at den ville legge fram forslag om Telegrafverkets og Postverkets organisasjon, og at forslag om ny lov om vegtrafikk og motorvogner ville bli lagt fram for Stortinget.

Den parlamentariske situasjon — regjeringskriser.

Den parlamentariske situasjon etter valget i 1961, med 74 representanter til Arbeiderpartiet, 74 til de borgerlige og 2 til SF, satte sterkere preg på norsk politikk etter at bruddet i forhandlingene om britisk medlemskap i Fellesmarkedet var en realitet i januar 1963. Mens disse forhandlingene pågikk var uenigheten i den borgerlige leir stor nettopp i spørsmålet om vårt forhold til Fellesmarkedet.

Den 7. februar 1963 behandlet Odelstinget en klage fra Politibetjentenes Landsforbund over ansettelsen av Halvor Bakkane som sjef for Politiskolen. Under debatten ble det satt fram et mistillitsforslag mot Regjeringen, og dette forslaget fikk tilslutning fra alle de borgerlige partigruppene. SF og en Venstre-representant fulgte Arbeiderpartiet ved voteringen, men under debatten gjorde SF's representant det klart at partiet ikke ville ha alvorlige betenkeligheter ved å stemme en arbeiderpartiregjerung ned, dersom en fant at det var grunnlag for det.

I forbindelse med behandlingen av Koksverksaken i Stortinget 18. juni 1963 forelå det et nytt mistillitsforslag, denne gangen mot industriministeren, og også dette samlet hele den borgerlige opposisjon. Statsministeren stilte imidlertid hele Regjeringen solidarisk med industriministeren, og SF fremmet sitt eget forslag, som bygde på andre premisser enn det borgerlige forslaget. Dermed ble det ikke noe samlet stortingsflertall mot Regjeringen i denne saken.

Et slikt samlet flertall fikk imidlertid Regjeringen mot seg da Stortinget i dagene 20.—23. august 1963, behandlet Regjeringens melding om eksplosjonsulykken på Svalbard i november 1962. Her fremmet den borgerlige fraksjon i komitéen som behandlet saken, et mistillitsforslag til Regjeringen og dette forslaget sluttet SF's to representanter seg til ved voteringen den 23. august. Etter dette innlevte Regjeringen Gerhardsen sin avskjedssøknad og de borgerlige partier dannet den 27. august den nye regjering under John Lyngs ledelse.

Den 16. september la statsminister Lyng fram sin regjerings tiltrøstelseserklæring i Stortinget. Da Stortinget tok fatt på debatten om denne erklæringen den 18. september, la Einar Gerhardsen på vegne av Arbeiderpartiets gruppe fram en moterklæring. Ved voteringen den 20. september ble det slått fast at flertallet i Stortinget ikke godtok Regjeringen Lyngs erklæring som arbeidsgrunnlag for regjeringen. Det var Arbeiderpartiets moterklæring som fikk tilslutning. Statsminister Lyng innlevte deretter sin regjerings avskjedssøknad, og den 25. september dannet Arbeiderpartiet på ny regjering, under Einar Gerhardsens ledelse.

Kings Bay-saken.

For å granske omstendighetene omkring eksplosjonsulykken i Kings Bay selskapets gruve i Ny Ålesund i november 1962, hadde Regjeringen oppnevnt en undersøkelseskomisjon med det oppdrag å bringe de nærmere enkeltheter omkring ulykken på det rene. Formannen i kommisjonen var sorenskriver Tønseth og han overleverte utvalgets innstilling, som inneholdt meget sterk kritikk av sikringstiltakene i Kings Bay-gruven, til kommunalministeren i midten av juni 1963. Kritikken var så sterk at industriminister Holler fant å måtte be om å bli fritatt fra sitt embete som statsråd straks han ble kjent med rapporten. Dette fordi han ville at Regjeringen skulle stå helt fritt når den skulle gå i gang med å vurdere de konklusjoner som Tønseth-kommisjonen var kommet fram til.

Da dette ble kjent for Stortinget den 20. juni, da det for øvrig hersket en meget opphetet politisk atmosfære etter mistillitsforslaget i Koksverksaken to dager før, besluttet Stortinget enstemmig at oppløsningen av nasjonalforsamlingen, som skulle ha funnet sted dagen etter, skulle utsettes.

Regjeringen gikk straks i gang med å utarbeide en melding til Stortinget om forholdene ved Kings Bay, og 8. august gikk en spesialkomité, sammensatt av medlemmene av industrikomitéen og kommunalkomitéen i Stortinget, i gang med gjennomgåelsen av denne meldingen.

Komitéens innstilling til Stortinget forelå til behandling den 20. august. Flertallet i komitéen, Arbeiderpartiets representanter, fant etter sin gjennomgåelse av meldingen og en lang rekke dokumenter som ble oversendt Stortinget i forbindelse med denne, at det ikke var grunnlag for å laste Regjeringen for dens befatning med Kings Bay, verken når det gjaldt sikkerhetstiltakene eller den konstitusjonelle side av saken. Komitéens mindretall, de borgerlige representantene, fant derimot, med utgangspunkt i Tønseth-kommisjonens rapport, at Regjeringen ikke hadde sørget for skikkelige sikringsmessige tiltak ved gruven og at den overfor Stortinget måtte ta ansvaret for dette. Alt i innstillingen fremmet så det borgerlige mindretall sitt mistillitsforslag mot Regjeringen.

Straks Tønseth-kommisjonens rapport forelå, ble den av kommunalministeren oversendt Riksadvokaten, slik at påtalemyndigheten kunne vurdere om det forelå straffbare forhold i forbindelse med ulykken i Kings Bay og eventuelt ansvarsforholdet i den forbindelse. Alt i innstillingen hadde Arbeiderpartiets medlemmer i komitéen pekt på det uholdbare i at Stortinget tok opp til avgjørelse forhold som påtalemyndigheten var i ferd med å vurdere, og at det derfor

måtte være det riktigste for Stortinget å avvente påtalemyndighetens konklusjoner i saken. Det borgerlige mindretall på sin side mente imidlertid at det forelå grunnlag nok for Stortinget til å foreta sin vurdering, og Arbeiderpartiets representanter ville av den grunn ikke sette seg i mot at Stortinget behandlet saken på det daværende tidspunkt.

Dette forhold kom til å spille en vesentlig rolle under behandlingen av saken i Stortinget, og etter hvert som debatten gikk, var det også tydelig at opposisjonen fant det uholdbart å basere hele sin kritikk av Regjeringen på Tønseth-kommisjonens rapport. Begrunnelsen for mistillitsforslaget ble derfor etter hvert endret slik at det til slutt kom til å dreie seg om det som en kalte Regjeringens manglende respekt for Stortinget, — i den forbindelse tilbakeholdelse av opplysninger, dokumenter m. v. Denne nye begrunnelsen bygde på en lang rekke påstander som var like løst fundert som den første. Men ved voteringen samlet opposisjonens mistillitsforslag likevel flertall idet samtlige borgerlige representanter stemte for det, sammen med SF's to representanter.

Regjeringen har i en melding høsten 1964 orientert Stortinget om utfallet av påtalemyndighetens granskning av Kings Bay saken. I meldingen med vedlegg blir det gjort meget grundig rede for påtalemyndighetens gjennomgåelse av hele sakskomplekset og de konklusjoner som Riksadvokaten og statsadvokaten har trukket av denne gjennomgåelsen. Det går her fram at man ikke har kunnet finne noe avgjørende bevis for at eksplosjonen i Kings Bay-gruven i 1962 er voldt ved uaktsomt forhold fra noen persons side, og at man derfor ikke har kunnet gjøre noen ansvarlig for den. Formannen og det teknisk sakkyndige medlem i Kings Bay selskapets styre var, sammen med bergmester Welde og driftsbestyrer Grimsmo, siktet i saken, men Riksadvokaten fant ikke grunnlag for at siktelsen skulle opprettholdes og at det skulle reises tiltale mot dem for noen forsømmelighet i tjenesten.

Ved årsskiftet var denne siste Kings Bay-meldingen til behandling i Stortingets justiskomité, og Stortingets behandling av Kings Bay-saken vil således ikke være avsluttet før ut i 1965 en gang.

Erklæring — moterklæring.

Etter at Regjeringen Lyng hadde tiltrådt, ba Arbeiderpartiets landsstyre i en uttalelse den 27. august om at Regjeringen måtte legge fram et program for sitt framtidige virke. Et slikt program ble lagt fram for Stortinget i form av Regjeringens tiltredelseserklæring den 16. september 1963.

I sitt svar til landsstyret hadde statsminister Lyng bedt om at også Arbeiderpartiet måtte legge fram et program for sin aktuelle politikk, og dette program ble lagt fram i form av en erklæring ved åpningen av stortingsdebatten om regjeringserklæringen som tok til den 18. september.

Lyng-regjeringens erklæring ga uttrykk for at den borgerlige samlingsregjeringen i store trekk ville videreføre den politikk som var ført under Arbeiderpartiets regjeringer. Arbeiderpartiets erklæring, den såkalte moterklæring, reiste på sin side flere nye konkrete saker som partiet nå fant tida inne til å realisere.

Moterklæringen hadde denne ordlyden:

*«Folkestyrets organer bør planlegge og lede den økonomiske utvikling og påvirke hele samfunnsutviklingen. Hovedmålene under samfunnsomforming-
en er full sysselsetting, økonomisk vekst, rettferdig fordeling, kulturell fram-
gang, velferd og trivsel for det enkelte menneske, økonomisk og sosialt
demokrati. Denne sosialistiske politikk skal alltid følge linjer og foregå
i et tempo som godtas av flertallet i folket.*

*Ut fra dette grunnsyn vil Arbeiderpartiet arbeide for å få løst alle
saker i sitt program og den forrige regjeringens langtidsprogram. Vi vil
særlig stille følgende saker i forgrunnen:*

*Alderstrygden heves i to etapper til 6000 kroner for ektepar og 4200
kroner for enslige. Uføretrygden heves tilsvarende. Første etappe gjen-
nomføres 1. januar 1964.*

*Det innføres en trygdeordning for enker og enslige kvinner over 60 år
og for enslige mødre med små barn.*

*Det innføres en felles pensjonsordning for hele folket. Den skal omfatte
alderspensjoner og pensjoner til etterlatte. Fullt opparbeidet pensjon settes
til to tredjeparter av arbeidsinntekten. Alle skal likevel sikres en minste-
pensjon som er større enn den nåværende alderstrygd og trer i stedet for
den.*

*De økte utgifter som dette medfører, finansieres på følgende måte: For
lønnstakere betaler arbeidsgiverne et pensjonsinnskudd. For jordbrukere
og fiskere skal de tilsvarende innskudd dekkes ved avgifter på produksjon-
en. Andre selvstendige næringsdrivende betaler selv et innskudd til
folkepensjoneringen.*

*De fond folkepensjoneringen vil legge opp, forvaltes av samfunnet. De
skal plasseres slik at de gir en rimelig renteavkastning, og brukes til ut-
bygging av landet.*

*Den ni-årige skole må bygges ut i hele landet slik at alle barn snarest
får et likeverdig grunnlag for videregående utdanning. Den distriktsvise
utbygging av alle videregående skoler, herunder yrkesskolene, må gjen-
nomføres raskt. All ungdom skal få like muligheter for høyere utdanning.
Elev-, lærling- og studenthjem reises i et antall som dekker behovet.*

*Utdanningskapasiteten for lærere utvides sterkt. Det innføres en over-
gangsordning som kan sikre tilgang av kvalifiserte lærere til utkantstrøk
og fjædelte skoler.*

Voksenopplæringen må gis vilkår som stiller den på linje med skoleverket.

Fire ukers ferie innføres ved lov. Spørsmålet om en forkortelse av arbeidstiden tas opp til utredning.

Stat, fylker og kommuner må sikre fjellvidder, skog, strandstrekning og annen grunn for å gi folket bedre muligheter til friluftsliv og ferieliv.

Kommunene må ved kjøp eller ekspropriasjon overta de grunnarealer som trenges til utbygging av tettbygde strøk og sanering av eldre bebyggelse.

Det utarbeides en særlig finansieringsordning for omfattende offentlige grunnervervelser.

De folkevalgte organer må få større innflytelse over bank- og kredittvirksomheten. Alle kredittinstitusjoner skal drive sin virksomhet etter retningslinjer som Storting og Regjering trekker opp.

Statsbankenes virksomhet bygges videre ut. Vi må snarest få en statens forretningsbank.

Det kredittpolitiske samarbeid ordnes ved en rammelov som trer i kraft når den nåværende langsiktige kredittavtale utløper.

Utredningen om hvordan nasjonalformuen og kapitaloppsamlingen er fordelt, må påskyndes.

Boligfinansieringen må legges om slik at kravet til egenkapital blir vesentlig redusert.

Den nasjonale planlegging og distriktsplanleggingen bygges ut.

Det opprettes et råd for langsiktig planlegging.

Kommunene og fylkene må utvikle sine politiske organer og administrasjon så de blir aktive redskaper for det lokale selvstyre og distriktsutbyggingen. Staten må lette budsjettproblemene for byene når de går inn i den nye fylkeskommunen.

Kommunene må få hjelp til å arbeide ut økonomiske kartverk og planer for grunnutnyttelse.

Tempoet i distriktsutbyggingen settes opp for å skaffe nye arbeidsplasser, for å styrke næringsgrunnlaget og for å utvikle en hensiktsmessig bosetting. Den oppsparing som folkepensjoneringen fører til, vil gi grunnlag for høyere tempo i denne utbyggingen.

En omfattende modernisering av bygdenæringene støttes ved offentlige tiltak og ved å bygge ut samvirke både i jordbruk og fiske.

Utlånsrammen økes for jordbruksbankene og Fiskarbanken.

Støtten til jordbruket utformes slik at den i sterkere grad kommer mindre bruk til gode. Samtidig må jordbrukspolitikken fremme en utvikling mot større og mer bærekraftige produksjonsenheter.

Rettleiingstjenesten for jordbruk og skogbruk bygges ut særlig med sikte på at flest mulig bruk skal få driftsplaner. Felles driftsplanlegging innarbeides.

Norge må på nasjonalt og internasjonalt plan øke sin innsats for å styrke fiskerienes naturgrunnlag.

Staten slutter en hovedavtale med Norges Fiskarlag om retningslinjer for støttetiltakene.

Fiskeripolitikken må legge stor vekt på å utvikle en mobil kyst- og havfiskeflåte og et rasjonelt omsetnings- og føringssystem. Det investeringsprogram som ble utarbeidet i 1962, gjennomføres i raskt tempo. Fiskarbanken må få adgang til å gi særlige lån i tillegg til første og annenprioritets lån.

Staten skal sørge for en utbygging og modernisering av Fi-No-Tros anlegg. Redskapsmonopolet opprettholdes.

Utbyggingen av større og mindre industribedrifter må planlegges i samarbeid mellom offentlige organer og næringslivet.

Nye hjørnesteinsbedrifter reises på egnede steder, og mindre industri-sentra bygges ut.

Stat, fylker og kommuner må få enerett til å bygge ut kraftkilder og drive nye kraftverk.

De offentlige industribedrifter bygges ut. Nye statsbedrifter reises når det gir den beste løsning.

Vi må få en lov om statsselskapers administrasjon og virkemåte og en nærmere klarlegging av ansvarsforholdene.

Samferdselspolitikken må i høyere grad bygge på forskning, planlegging og samordning. Utbyggingen og rasjonaliseringen av samferdselsmidlene føres videre med særlig vekt på gradvis å øke veibyggingen.

Medbestemmelsesrett for ansatte ved alle offentlige bedrifter fastsettes ved lov.

Spørsmålet om medbestemmelsesrett for lønnstakere ved private bedrifter må løses i samarbeid med partene i arbeidslivet enten ved avtale eller lov.

Staten må i samarbeid med arbeidslivets organisasjoner sørge for utdanning av tillitsmenn som skal representere de ansatte i bedriftens organer.

Arbeidervernet bygges ut for å øke sikkerheten på alle arbeidsplasser. Det opprettes en fast ordning for ettergransking av dødsulykker i arbeidslivet.

Yrkesskadetrygdloven endres slik at de vanlige erstatningsregler får gyldighet for ulykker som går inn under loven.»

Debatten i Stortinget kom i stor utstrekning til å dreie seg om Arbeiderpartiets erklæring, i stedet for om Lyng-regjeringens til-tredelseserklæring. Konklusjonen på debatten ble trukket den 20. september ved voteringer over tre forslag, — ett satt fram av Arbeiderpartiets stortingsgruppe, ett av SF's gruppe og ett av den samlede borgerlige regjeringsgruppen.

Arbeiderpartiets forslag hadde denne ordlyd:

«Regjeringen bør legge til grunn for sitt arbeid den erklæring som er lagt fram av Det norske Arbeiderpartis stortingsgruppe.»

SF's forslag lød:

«Stortinget uttaler at den erklæring som er lagt fram av Arbeiderpartiets stortingsgruppe gir et bedre grunnlag for Regjeringens arbeid enn den foreliggende regjeringserklæring.»

Det borgerlige forslag hadde denne ordlyd:

«Stortinget viser til sitt vedtak 23. august d. å. om at Regjeringen Ger-hardsen ikke har Stortingets tillit.

Idet Stortinget uttaler at samfunnsutviklingen og løsningen av de mange viktige oppgaver, herunder folkepensionsspørsmålet, 4 ukers ferie, for-kortelse av arbeidstiden, utbygging av distriktenes næringsliv, industrielt demokrati, kapitalspørsmålene m. v. best vil skje etter de demokratiske samarbeidslinjer som Regjeringen legger til grunn for sitt arbeid, gir Stor-tinget sin tilslutning til Regjeringens erklæring.»

Ved voteringen ble Arbeiderpartiets forslag med 76 stemmer mot 74 stemmer ikke bifalt. SF's forslag ble mot 2 stemmer ikke bifalt og det borgerlige forslag ble med 76 mot 74 stemmer ikke bifalt. Regjeringen Lyng hadde dermed fått et såvel positivt som negativt flertall mot seg i Stortinget og leverte dagen etter inn sin avskjeds-søknad. Ved voteringen ble det for øvrig også klart at det var flertall i Stortinget for en regjering på moterklæringens grunnlag.

Statsbudsjettene.

Statsbudsjettet for 1964.

Statsbudsjettet for 1964 ble lagt fram av statsråd Andreas Cap-pelen den 30. september 1963, og viste en sluttsum på 10 400 mill. kroner, vel 700 mill. kroner mer enn året før. Budsjettet forutsatte et totalt finansieringsbehov på 1094 mill. kroner og viste et overskudd på 292 mill. kroner før lånetransaksjoner.

Ved Stortingets vedtak av 20. juni 1963 ble klassefradraget i statsskatten økt fra 1. januar 1964. Reformen innebar en skattee-reduksjon på ca. 100 mill. kroner. Den ordinære skattelegging til staten ble ellers foretatt etter uendrede satser og regler.

Regjeringens forslag om økt avgift på brennevin (ca. kr. 2.00 pr. flaske), alkoholfrie drikkevarer (30—50 øre pr. liter) og på sjokola-de (fra 60—75 prosent) ble vedtatt. Forslaget om økt bensin-avgift (10 øre pr. liter) og høyere kilometeravgift (18 prosent) ble nedstemt. Stortingsvedtaket innebar et inntektstap på ca. 100 mill. kroner. Budsjettet la ytterligere vekt på utviklingen av undervisning og forskning, veger og annen samferdsel. Alders- og uføretrygden ble forhøyd med 10 prosent mot dekning i økte ar-beidsgivertilskudd.

Finanskomitéen understreket i sine merknader til budsjettet at det fortsatt ville gjøre seg gjeldende et sterkt press på prisene og utenriksbalansen. Alle partiene pekte på at det ville være riktig fortsatt, bl. a. gjennom finanspolitikken, å begrense etterspørsels-økingen.

Stortingets budsjettbehandling førte til vedtak om 2,3 mill. kroner i økte utgifter og 63,7 mill. kroner i reduksjoner. Av disse gjaldt 15 mill. kroner aksjetegning i Norsk Jernverk og 45 mill. kroner en forskyving av flåteprogrammet.

Statsbudsjettet for 1965.

Statsbudsjettet for 1965 ble lagt fram av statsråd Andreas Cappelen den 11. september 1964. Dette budsjettforslag var gjort opp med balanse mellom inntekter og utgifter. Utgiftene viste en stigning på 1327 mill. kroner, med en sluttsum på 11 724 mill. kroner, — hvorav 4930 mill. kroner går til kjøp av varer og tjenester, 4255 mill. kroner representerer overføringer til trygdede, kommuner og andre, 1395 mill. kroner disponeres til økt utlån eller nedbetaling av gjeld og 216 mill. kroner til dekning av underskudd ved statens forretningsdrift, — i det alt vesentlige til Statsbanenes driftsunderskudd.

Regjeringens forslag til skattevedtak for 1965 skulle etter vanlig praksis vært lagt fram og behandlet i Stortinget vårsesjonen 1964. Forslaget ble denne gang lagt fram sammen med statsbudsjettet. Skattetekniske hensyn hadde tidligere hindret dette. Den nye ordning gir grunnlag for sikrere inntektsanslag og øker Stortingets mulighet for å behandle budsjettets inntekts- og utgiftsside under ett.

Statsbudsjettene for stortingsperiodens begynnelse og slutt viser følgende prosentvise fordeling av utgiftene:

	1961	1965
Undervisning og forskning	12,6 %	14,4 %
Forsvar	20,5 %	20,1 %
Helsevesen og sosiale formål	12,9 %	12,2 %
Pristilskott	13,2 %	10,4 %
Administrasjon, rettspleie, politi	9,7 %	10,2 %
Veger	7,8 %	9,3 %
Statsbanene	4,8 %	4,6 %
Andre trafikkformål	3,1 %	1,9 %
Telegrafverket	3 %	2,7 %
Kraftverkene	4,4 %	3,6 %
Renter, netto	0,4 %	— 0,2 %
Annet	7,6 %	10,8 %
	<hr/>	<hr/>
	100 %	100 %

For å skaffe inntekter til de store oppgaver på budsjettet, foreslo Regjeringen en øking av den alminnelige omsetningsavgift fra 10 til 20 prosent. En forutsetning for forslaget var at Stortinget

samtidig økte pristilskuddene med 230 mill. kroner, med sikte på en nedskrivning av prisene på viktige forbruksvarer. En slik nedskrivning skulle beregningsmessig veie opp prisvirkningen av avgiftsøkningen for vanlige husholdninger og dermed også nøytralisere avgiftens utslag på konsumprisindeksen. Ved Stortingets behandling av saken fremmet Senterpartiet forslag om at det ikke skulle bevilges noe til øking av pristilskuddene. Venstre la fram et forslag om å redusere tilskuddene med 80 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Forslagene oppnådde tilslutning bare fra de respektive parti-gruppene.

Budsjettet inneholdt ikke forslag om andre avgiftsforhøyelser, men forutsatte at avgiftsfritak for blader ble opphevet og inntekten brukt til etableringen av et kulturfond. I Stortinget stemte samtlige borgerlige partier i mot opphevelsen av avgiftsfritak for ukeblad.

Budsjettet forutsatte dessuten visse justeringer i inntektsgrensene for den direkte beskatningen med sikte på å svekke skjerpelsen i progresjonen som følge av den alminnelige pris- og inntektsutvikling.

I sine merknader var finanskomitéen særlig opptatt av prisutviklingen og pekte på at det var en sentral oppgave å hindre en uheldig prisutvikling. Komitéen så det slik at det fortsatt gjør seg gjeldende flere forhold som peker i retning av fortsatt sterkt prispress i tida framover. Det ble meget sterkt understreket at hensynet til prisutviklingen må tillegges stor vekt i tida framover.

Under Stortingets behandling av budsjettet fremmet Hans Borgen, Senterpartiet, forslag om at Stortinget ikke skulle gi sin tilslutning til forslaget om økt omsetningsavgift. Han fremmet samtidig forslag om reduksjoner i budsjettet som skulle oppveie den inntektssvikt som en omsetningsavgift på 10 prosent ville gi. Hans forslag fikk 9 stemmer, 7 fra Senterpartiet og 2 fra Høyre. Forslaget om økt omsetningsavgift fikk ellers tilslutning fra alle representanter i Stortinget, unntatt SF.

Under salderingen av budsjettet i Stortinget fremmet Høyres representanter forslag om at 95 prosent av de bevilgede beløp kunne disponeres på vanlig måte, men 5 prosent skulle holdes tilbake som en økonomireserve som bare kunne brukes med tillatelse fra Finansdepartementet. Dette forslag var utsatt for en sterk medfart under behandlingen i Stortinget og fikk ikke tilslutning fra noen av de andre partier. I forbindelse med salderingen avga mellompartiene hver sin uttalelse, der de presenterte hvert sitt alternativ til budsjettoppgjør. Det ble imidlertid ikke fremmet forslag i forbindelse med uttalelsene.

Priser og lønninger.

Allerede i september 1962 etablerte Regjeringen et nært samarbeid med de interesserte parter med sikte på de store lønns- og prisoppgjør som skulle avvikles i løpet av året 1963. Det ble opprettet et uformelt organ, det såkalte «kontaktutvalg», med representanter for Landsorganisasjonen, Arbeidsgiverforeningen, Bondes- og Småbrukarlaget og Bondelaget, og Regjeringen. Senere kom det til representanter også for Fiskarlaget.

Kontaktutvalget drøftet den alminnelige økonomiske situasjon og prisutviklingen, og det skjedde en gjensidig orientering om forhandlingenes gang under inntektsoppgjørene. Hensikten var å finne fram til en forsvarlig samfunnsøkonomisk ramme. Mulighetene for å kunne holde mest mulig stabile priser i tida framover ble samtidig nøye vurdert.

Meklingen mellom Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen om nye overenskomster ble avsluttet 21. april 1963 med et forslag fra Riksmeklingsmannen til nye 1-årige avtaler. Forslaget representerte et gjennomsnittlig tillegg på ca. 2,5 prosent og var anbefalt av partenes representanter. Forhandlingene mellom jordbrukets organisasjoner og staten om ny jordbruksavtale ble avsluttet et par dager senere. Tilleggene for jordbruket ble holdt innen den samme ramme som meklingsforslaget for lønnstakerne.

Bakgrunnen for det anbefalte meklingsforslag og resultatet av jordbruksforhandlingene, var Regjeringens medvirkning. Regjeringens avga 25. april 1963 en erklæring hvor det bl. a. het:

«Meklingen i samband med fellesoppgjøret er nå avsluttet, og det er satt fram forslag som er tilrådd av partene. Det er videre oppnådd enighet mellom forhandlerne om forslag til ny jordbruksavtale, som bygger på det samme prosentvise tillegg som forslaget til nye lønnstariffer. Under forhandlingene har partene i tariff- og inntektsoppgjørene lagt sterk vekt på at prisnivået blir holdt så stabilt som mulig. For å oppnå dette slik at en unngår en omfattende og kanskje langvarig arbeidsstans med de økonomiske følger det ville ha for hjemmene, bedriftene og for landet som helhet, har Regjeringen meddelt partene at den vil legge fram forslag for Stortinget om å øke bevilgningen til forbrukersubsidier med 150 mill. kroner.

Såfremt Stortinget vedtar forslaget, vil det fra første halvdel av mai og ut året bli gjennomført tiltak som vil føre til at konsumprisindeksen vil bli om lag 1,2 poeng lavere enn den ellers ville ha blitt.

Dette betyr imidlertid ikke at prisnivået under alle forhold kan holdes stabilt. Ingen regjering vil kunne garantere det. Prisutviklingen vil være avhengig bl. a. av hvordan høstutbyttet i jordbruket blir, og av hvordan importprisene utvikler seg. Hvis det imidlertid ikke inntreffer noe uforutsett, er det grunn til å tro at konsumprisindeksen med de bevilgninger som nå blir foreslått, i gjennomsnitt for 1963 vil ligge på 111—112 poeng, dvs. i underkant av indeksen for mars da den var 112.»

Regjeringens forslag til økte forbrukersubsidier ble behandlet i Stortinget 7. mai. Det ble enstemmig vedtatt å forhøye bevilgningen fra 159 mill. kroner til 309 mill. kroner. Også Høyre, som ved budsjettbehandlingen hadde stemt i mot de 159 mill. kroner, stemte for bevilgningen.

Økingen ble dekket ved at bevilgningen til Tilfeldige utgifter ble satt ned med 100 mill. kroner, mens de resterende 50 mill. kroner fant sin dekning ved reduksjoner på samferdselsbudsjettet, forsvarsbudsjettet og på bevilgninger under Kirke- og undervisningsdepartementet og Industridepartementet.

Regjeringens medvirkning til et samordnet oppgjør bidro til å holde prisutviklingen under kontroll og sikre utviklingen av realinntektsstigningen. I samsvar med Regjeringens erklæring ble konsumprisindeksen holdt i underkant av 112 ut året 1963. Desemberindeksen viste 111,9 og gjennomsnittet for året 111,1. Det private forbruk steg med nærmere 4 prosent, og den gjennomsnittlige økingen i reallønnen for industriarbeidere var 3 prosent.

I 1964 lyktes det ikke å få til samordnede oppgjør på samme måte som i 1963. Forhandlingene støtte på til dels store vanskeligheter. I hovedoppgjøret mellom Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen førte verken forhandlinger eller mekling fram. For å unngå en omfattende arbeidskonflikt vedtok Stortinget etter forslag fra Regjeringen å bringe tvisten inn for lønnsnemnda.

Lønnsnemnda avsa sin kjennelse 11. mai 1964. Den innebar et generelt lønnstillegg på 20 øre timen (2,5 prosent) og et ekstra tillegg for lavtlønte på inntil 15 øre pr. time gjeldende fra 1. mai 1964. Dessuten ble det innebygd et generelt tillegg på 10 øre pr. time og et ytterligere tillegg til de lavtlønte på inntil 10 øre pr. time fra 1. april 1965.

De tariffrevisjoner som ble avsluttet etter lønnsnemndas kjennelse, var i høy grad påvirket av kjennelsen for hovedavtalen, og en del av den ble også avgjort ved behandling i lønnsnemnda.

Forhandlingene mellom staten og jordbruksorganisasjonene førte heller ikke til enighet. Etter at et tilbud om frivillig voldgift var avslått av jordbrukets forhandlere, fremmet Regjeringen forslag om tvungen nemndbehandling også av jordbruksoppgjøret. Dette ble vedtatt, og en spesiell oppnevnt nemnd fikk i oppdrag å fastsette rammen for inntektsstigningen.

Denne ramme ble satt til 125 mill. kroner for første år i avtaleperioden, og ytterligere 50 mill. kroner for annet år. Staten og jordbruksorganisasjonene ble ved forhandlinger enige om hvilke prisforhøyelser som skulle settes i verk for å sikre inntektsstig-

ningen. I noen grad vil den også bli dekket ved økte tilskott over statsbudsjettet.

I forhandlinger mellom staten og fiskarlaget ble det oppnådd enighet om ny støtteavtale for fiskeriene for tida 1. januar 1964—31. mai 1966. Den innebærer en øking av statens tilskott på 21 mill. kroner i 1964 og ytterligere 4 mill. kroner i 1965.

Samtlige avtaler inneholder halvautomatiske indeksreguleringsbestemmelser med utgangspunkt i mars-indeksen på 115,6, og med 120,6 som den grense som utløser rett til å kreve forhandlinger om indekstillegg.

I løpet av året fant det sted en betydelig stigning i konsumprisindeksen. Bortfallet av de ekstraordinære subsidier fra årsskiftet, stigende importpriser på visse matvarer, dårlige jordbruksavlinger og prisstigninger som fulgte av lønns- og inntektsoppgjørene, brakte indeksen opp i 119,5 i november måned.

Fra 1. desember 1964 ble omsetningsavgiften forhøyet fra 10 prosent til 12 prosent. For å unngå at forhøyelsen skulle representere en utgiftsøkning som ville bli forholdsvis mest følelig for barnefamilie og personer med lave inntekter, ble det fra samme tidspunkt vedtatt å sette i verk nye subsidietiltak innenfor en ramme av 230 mill. kroner på årsbasis.

Forslaget om dette ble fremmet av Regjeringen og fikk i Stortinget tilslutning av Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Folkeparti. Senterpartiet og Venstre gikk i mot Regjeringens forslag.

Ved utgangen av 1964 var konsumprisindeksen 119,6. For å forberede en samordning av de indeksoppgjør som vil komme i 1965, har Regjeringen høsten 1964 ført forhandlinger med organisasjonene gjennom kontaktutvalget. Det er søkt lagt til rette et grunnlag som kan sikre kontroll med den videre prisutvikling, og legge grunnlaget for realinntektsstigning i 1965.

Industripolitikken.

I 2-årsperioden har arbeidet med den videre utbygging av de statlige industribedrifter og oppbygging og lokalisering av ny industri fortsatt.

For Jernverkets vedkommende har en på grunn av forholdene lagt en revidert utbyggingsplan til grunn, og til gjennomføring av disse planer er det i perioden bevilget 65 mill. kroner. Rana Gruver har fullført 1. byggetrinn, og driften kom i gang i september 1964. Det er nedsatt et ekspertutvalg til å vurdere planene for den videre utbygging av Jernverket, Koksverket og Rana Gruver. Utvalget regner med å avgi sin innstilling våren 1965.

Norsk Koksverk er fullført og driften ble satt i gang i august 1964. I alt er det her investert 185 mill. kroner.

Norsk Hydro har begynt reisingen av sin aluminiumsfabrikk på Karmøy, og A/S Sydvaranger skal øke produksjonen fra 1,2 mill. tonn til 2,4 mill. tonn. Årdal Verk står foran utvidelser på Sunndalsøra i forbindelse med kraftutbyggingen i Trollheimen.

Det er gjort vedtak som gir Raufoss Ammunisjonsfabrikker muligheter til å gjennomføre en planlagt utvidelse, med en investering på 33 mill. kroner, i hovedsaken i den sivile sektor.

Gjennom vedtak i Stortinget er det gitt grønt lys for statlig medvirkning ved reisingen av en rekke nye store bedrifter, bl. a. Nordenfjeldske Treforedling i Verdal, Norton & Co. ved Lillesand og Sør-Norge Aluminium A/S på Husnes.

I gruveindustrien er det bevilget 3 mill. kroner til forsøksdrift i Joma gruver og ca. 1 mill. kroner til Bidjovagge (forsøksdrift). Driften ved Søvve gruver skal fortsette. A/S Olivin har vedtatt utvidelsesplan som det vil koste 18,5 mill. kroner å gjennomføre. Det er bevilget 3 mill. kroner over statsbudsjettet til aksjetegning i den forbindelse.

Etter forslag fra Regjeringen vedtok Stortinget den 23. august 1963 enstemmig å legge ned driften i Kings Bay gruvene. Senere er det bevilget 400 000 kroner til undersøkelser av kullgruvene i Adventdalen på Svalbard med tanke på framtidig drift.

Regjeringen har oversendt Stortinget plan for geologisk kartlegging av Norge, og denne sak er ved årsskiftet under behandling i komitéen.

Stortinget har bevilget 25 mill. kroner til et eget forskings- og utviklingsfond for industrien. Til å lette hjemmeindustriens omstillingsproblemer er det bevilget 6,5 mill. kroner.

Kraftutbyggingen.

Kraftutbyggingen har i 1963 og 1964 foregått i det samme sterke tempo som i de tidligere år. Tilveksten av ny maskinkapasitet i 1963 var 620 000 kW og i 1964 900 000 kW. Ifølge langtidsprogrammet for perioden 1962/65 var målsettingen å bygge ut ca. 600 000 kW pr. år. Etter det som nå foreligger, vil den gjennomsnittlige tilvekst i denne perioden bli ca. 700 000 kW pr. år.

Den samlede installasjon ved utgangen av 1964 er ca. 8 800 000 kW. Til sammenlikning kan nevnes at installasjon ved utgangen av 1953 var på 3 530 000 kW.

Samlet produksjon for 1963 var ca. 39,5 milliarder kWh og for 1964 ca. 43,5 milliarder kWh. Over statsbudsjettet er det til stats-

kraftverkene for 1963 bevilget 343 mill. kroner og for 1964 360 mill. kroner.

Et viktig ledd i kraftutbyggingen er utbyggingen av linjenettet. Når det store arbeid som her er i gang er fullført, vil praktisk talt hele landet opp til Rana være bundet sammen i et samkjøringsområde, likesom vi nord for Saltfjellet vil ha bundet nettene sammen i et lite antall samkjøringsnett.

Av større enkeltprosjekter som ble ferdig i 1963 og 1964 kan nevnes Hunderfossen i Oppland, 2 aggregater, 100 000 kW. Bagn i Oppland 60 000 kW. Matre i Hordaland 55 000 kW. Tunnsjødal i Trøndelag 144 000 kW. Vinje og Songa i Telemark (Tokke II og III) tilsammen 320 000 kW. Brokke i Agder ca. 114 000 kW. Langevatn i Nordland 90 000 kW og Skogfoss i Finnmark 42 000 kW.

Av større anlegg som er vedtatt i årene 1963—64 nevnes: Sundbarm Kraftverk i Telemark med en planlagt produksjon på 425 mill. kWh og kostnadsberegnet til 110 mill. kroner og Tokke V og VI og Bitalsvassdraget med en beregnet produksjon på 761 mill. kWh, til en samlet kostnad på 207 mill. kroner.

Endelig må nevnes Sira—Kvina Kraftselskap som i det vesentlige ligger i Vest-Agder, men som har nedslagsfelt også i Aust-Agder. Dette er det største engangsprosjekt som er lagt fram og vedtatt av Stortinget. Den totale årlige produksjon er beregnet å bli 6 milliarder kWh, samlet kostnad vil sannsynligvis dreie seg om et beløp på mellom 1200 og 1300 mill. kroner. Utbyggingen vil måtte foregå etappevis og byggetida vil strekke seg over flere år.

Odelstinget har gjort vedtak om å forlenge loven av 29. juni 1951 om avgift på forbruk av elektrisk energi for nye 4 år. Denne avgiften innbrakte i 1964 over 80 mill. kroner. Den ene halvparten av dette beløp gikk til utbygging av stamlinjenettet, mens den andre går til utbyggingsarbeider til strømløse og svakt forsynte distrikter.

Politisk strid.

Den borgerlige opposisjon har i 2-årsperioden gang på gang gått til stormangrep mot Regjeringens industripolitikk. I særlig grad har dette skjedd på grunnlag av investeringene i industribedriftene i Mo i Rana, men også andre prosjekter har vært gjenstand for meget skarp politisk strid.

Overskridelser ved byggingen av Koksverket med tilhørende ammoniakfabrikk førte bl. a. til at det ved Stortingets behandling av saken den 18. juni 1963 ble fremmet mistillitsforslag mot industriminister Holler. Koksverket og ammoniakfabrikken var opprin-

nelig kalkulert til 140 mill. kroner. I tillegg til dette kom 25 mill. kroner i driftskapital. Det viste seg etter hvert at kostnadene var satt for lavt, og i alt ble det nødvendig med en anleggskapital på 185 mill. kroner. Under behandlingen av saken i Stortinget den 18. juni 1963, ble det bl. a. pekt på, som en forklaring på svikten i departementets opplegg, at departementet var satt under et meget sterkt press under planleggingen av Koksverket. Det gjaldt bl. a. snarest mulig å sikre avsetningen av kullproduksjonen på Svalbard, — noe som igjen var nødvendig for å vareta våre nasjonale interesser der. Dessuten var det lagt vekt på at Norge måtte få en nasjonal forsyningskilde av koks.

Det viste seg at Koksverkets styre i oppbyggingsperioden ga departementet dårlige orienteringer om arbeidets gang, og kritikken over dette førte til at styret trakk seg tilbake i januar 1964. Nytt styre ble oppnevnt i februar samme år.

Også en annen sak skapte betydelig politiske komplikasjoner. Det var den såkalte Husnes-saken, og striden gjaldt i særlig grad departementets forhold til de private selskapene som stod bak planene om å reise en aluminiumsfabrikk på Husnes.

Departementet la fram en stortingsmelding om saken, og denne meldingen ble behandlet av Stortinget den 17. juni 1964.

Det saken i særlig grad kom til å dreie seg om, var spørsmålet om hvorvidt departementet hadde lagt fram alle nødvendige opplysninger da Stortinget behandlet utkast til kraftleievilkårene for bedriften på Husnes. I et vedtak presiserte Stortinget enstemmig at opplysninger som var lagt fram i et fortrolig notat fra Den norske Creditbank til industriministeren om muligheten for tegning av aksjekapital i selskapet, burde vært forelagt Stortinget før det traff sin avgjørelse i saken.

På den annen side ble det under debatten pekt på at de opplysninger det her dreide seg om, var gitt i et fortrolig notat, at underliggende avtaler som ble påstått å komme i strid med norske interesser, senere var satt ut av kraft og at norske interesser i alle tilfelle ville være sikret avgjørende innflytelse i aksjeselskapet.

Det ble også framhevet at det for departementet var om å gjøre å få løst denne saken så fort som mulig, idet det her gjaldt spørsmålet om å bygge en bedrift som ville gi hundrevis av nye arbeidsplasser i et av våre mest industrifattige strøk. Arbeiderpartiets representanter i industrikomiteén framhevet at departementet måtte oppfatte Creditbankens standpunkt i mai—juni i 1962 slik at hele prosjektet ville bli utsatt på ubestemt tid dersom en skulle la gjennomføringen av planene være avhengig av deltakelse fra Creditbanken på den måten som opprinnelig var forutsatt.

En av de borgerlige avisene i Oslo skrev i en kommentar til saken om industriminister Holler og hans medarbeidere at «De har vært mer oppsatte på å hale prosjektet i land på Husnes, og der skaffe muligheter for en ny liten industriby, enn å tenke på norske kupongklippers interesser».

Det oppstod også sterk strid omkring planene for utbygging av Raufoss Ammunisjonsfabrikker. Det dreide seg her i vesentlig grad om utvidelse av bedriftens sivile produksjon, og en rekke private bedrifter som følte seg truet av konkurranse fra Raufoss, hadde en rekke innsigelser mot planene. Disse innsigelsene ble ført inn i Stortinget av de borgerlige partiene, men utbyggingsplanene ble vedtatt med Arbeiderpartiets, SF's og de borgerlige distriktsrepresentantenes stemmer.

Den 11. juni 1964 sluttet Stortinget seg til et forslag fra Regjeringen om at embets- og tjenestemenn i sentralforvaltningen ikke lenger kan oppnevnes til styremedlemmer i industri- og bergverkselskaper der staten har 50 prosent eller mer av aksjekapitalen.

Jordbrukspolitikken.

Jordbruksavtalene har vært behandlet av Stortinget flere ganger. Den 22. april 1963 behandlet en gjennomføringen av jordbruksavtalen for perioden 1961—63. I debatten ble det fastslått at avtalen er oppfylt av begge parter, og det ble gitt uttrykk for tilfredshet.

Ny jordbruksavtale 1963—64 ble behandlet 17. juni og bifalt. Den 29. april 1964 ble gjennomføringen av jordbruksavtalen for perioden 1963—64 behandlet. Komitéen pekte på at det hadde vært en gunstig produksjonsutvikling i perioden, og at avtalen var oppfylt av begge parter.

For perioden 1964—66 kom ikke partene til enighet om ny jordbruksavtale, og det ble fremmet proposisjon om nemndbehandling. Før Odelstinget behandlet denne proposisjonen, hadde Stortinget forkastet et forslag som i sterk grad ville binde voldgiftsnemnda i dens vurdering av saken. Dette forslag var i sin tid satt fram av de borgerlige gruppeførerne, men ble ved behandlingen i Stortinget den 15. juni vedtatt oversendt Regjeringen uten realitetsvotering: Proposisjonen om nemndbehandling ble den 16. juni bifalt av Odelstinget.

Jordbruksoppgjøret kom opp til ny behandling i Stortinget den 20. juni i forbindelse med at Regjeringen ba om de nødvendige fullmakter for gjennomføring av avtalen sommeren 1964, mens

Stortinget ikke var samlet. Dette førte til at Stortinget ikke vedtok den planlagte oppløsningen av nasjonalforsamlingen den 20. juni, idet det fra opposisjonshold var reist krav om at Stortinget skulle komme sammen og godkjenne den nye jordbruksavtalen så snart den var klar etter voldgiftsnemndas kjennelse.

Den 23. juli avsa nemnda sin kjennelse og fastsatte rammen for jordbruksoppgjøret. Den 12. august ble saken forelagt Stortinget som godkjente den avtale som partene var kommet fram til innenfor rammen av voldgiftsnemndas kjennelse.

Stortinget har også behandlet en rekke andre jordbrukspolitiske spørsmål.

Den 21. januar 1963 ble det bevilget 10 mill. kroner i driftslån som følge av avlingstap i 1962. Utlånsrammen i Driftskredittkassen ble forhøyet.

Den 12. mai 1964 ble det bevilget 300 000 kroner av kraftforavgiftsmidler til forsøk med produksjon og anvendelse av kunstig tørket gras. Forsøkene har spesiell interesse for kystbygder og fjellbygder.

Som et ledd i utbyggingen av mindre bruk har staten solgt 6582 dekar skog til 10 småbrukere i Torpa.

Det er vedtatt ny lov om laksefiske og innlandsfiske, og det er vedtatt nye lover om plantevernmidler og om plantsykdommer. Endelig er det vedtatt ny lov om fagskolene i landbruket.

Stortinget har vedtatt opprettelse av et eget direktorat for jakt, vilt og ferskvannsfiske og anbefalt at det blir lagt til Trondheim.

Landbrukskomitéen har avgitt innstilling der den slutter opp om Regjeringens forslag om opprettelse av en egen landbruksbank.

Ved årsskiftet 1964—65 var Regjeringens melding om retningslinjene for jordbrukspolitikken fortsatt under drøfting i landbrukskomitéen.

Fiskeripolitikken.

Det er nå vel 3 år siden Norge utvidet fiskerigrensen til 12 mil. I 1964 førte de vest-europeiske land forhandlinger seg imellom om fiskerigrensene. Den konvensjon som i 1964 ble undertegnet i London, fastslår en stats adgang til å utvide grensen til 12 mil.

Norge fant ikke å kunne undertegne konvensjonen, først og fremst fordi den gjennomfører en ordning med at medlemsland som måtte ha tradisjonelt fiske i det ytre 6 miles belte, kan fortsette med det uten tidsbegrensning. Det ville si at vi overfor medlemsland i realiteten ville få en 6 miles grense.

Saken ble drøftet i Stortinget den 14. april 1964.

Notfisket i Lofoten ble behandlet i Stortinget den 13. februar 1964, og et flertall gikk inn for at det fortsatt skulle være forbud mot bruk av notredskaper under Lofotsesongen.

I perioden har alle norske fartøyer inntil 300 tonn samt båter mellom 300—500 tonn, som den 1. februar 1962 hadde tråltillatelse, hatt adgang til å tråle inntil 4 mil.

I Finnmark har imidlertid visse felter i beltet 4—6 mil vært forbudt for tråling i vinterhalvåret fordi det har vært hevdet at denne årstid ga bedre fangstresultater med line.

Fra og med 1963 er forhandlinger om støttetiltak for fiskeriene ført med Norges Fiskarlag som fiskernes faglige organisasjon. Dermed er et viktig krav fra fiskerne imøtekommet. Fra statens side er forhandlingene ført av Lønns- og prisdepartementet inntil våren 1964, da forhandlingene ble overtatt av Fiskeridepartementet. Det er inngått følgende avtaler:

1. Foreløpig avtale av 9. januar 1963.
2. Avtale av 3. mai 1963 om statstilskudd til fiske- og silde-næringen i 1963.
3. Foreløpig avtale av 20. desember 1963 for tiden 1. januar—30. april 1964.
4. Avtale av 23. april 1964 om midlertidig forlengelse av den foreløpige avtale.
5. Avtale av 3. juni 1964 om støttetiltak for fiskerinæringen i tiden 1. januar 1964—31. mai 1966.
6. Hovedavtale for fiskerinæringen, inngått 3. juni 1964.

Til gjennomføring av de støttetiltak som er forutsatt i avtalene, har Stortinget bevilget for 1963 i alt 119 mill. kroner, for 1964 144,44 mill. kroner og for 1965 141,7 mill. kroner. Av bevilgningene for 1964 og 1965 er avsatt til sosialfond i alt 17,4 mill. kroner og til støtte- og effektiviseringstiltak i fiskerinæringen 10 mill. kroner.

En hovedavtale for fiskeriene er underskrevet av Regjeringen og Norges Fiskarlag og ble behandlet i Stortinget 12. januar 1965. Hovedavtalen trekker opp retningslinjer for statsstøtten til fiskeriene og regler for framgangsmåten ved forhandlingene mellom staten og fiskerne.

I mars 1964 bevilget Stortinget 12 mill. kroner til aksjetegning i A/S Finnmark og Nord-Troms Fiskeindustri. Bevilgningen ble gitt som ledd i en plan om refinansiering av selskapet og modernisering av anleggene. I forbindelse med bevilgningen fikk Fiskeridepartementet fullmakt til å medvirke til nedskrivning av den tid-

ligere aksjekapital fra 14,5 til 4,5 mill. kroner, og Finansdepartementet fikk fullmakt til å nytte til dekning av oppstått tap 2,5 mill. kroner av avsatte midler vedrørende utlån av Norges Bank til støtte av torskefiskeriene.

Refinansieringen ble gjennomført i mars—april 1964. Moderniserings- og ombyggingsarbeidene pågår.

Ved behandlingen av refinansieringsplanen i Stortinget framsatte Høyre et forslag om at anleggene skulle selges samlet eller enkeltvis. Forslaget ble forkastet mot 27 stemmer.

Samferdselspolitikken.

For 1965 foreslo Regjeringen bevilget vel 1 milliard kroner brutto til utgifter under Samferdselsdepartementet. For 1964 var beløpet ca. 896 mill. kroner. Vegbudsjettet viser fortsatt sterk stigning. I løpet av den siste 5-årsperiode er bevilgningene over statsbudsjettet til nyanlegg økt fra 256 mill. kroner for 1961 til 428 mill. kroner for 1965. I tillegg til dette kommer tilskott til fylkeskommunenes vegutgifter med 115 mill. kroner, som i stor utstrekning går til nyanlegg.

Blant de samferdsels spørsmål som Stortinget behandlet i løpet av 1963 og 1964 var den nye vegloven og den nye samferdselsloven (lov om regulering av transport med fartøy og motorvogn).

Samferdselskomitéen la fram innstilling om ny veglov i mars 1963. Saken ble behandlet i Odelsting og Lagting og til slutt i samlet Storting i mai og juni 1963.

Den nye veglov.

Den nye veglov gjør til dels store endringer i tidligere forhold. Således er den også gjort gjeldende for byene. Den største forskjell ligger likevel i omleggingen av det system som er gjort med inn- delingen i gruppen riksveger som staten har ansvaret for, fylkesveger som hører inn under fylkenes myndighet og de kommunale vegene som kommunene bygger og holder vedlike. Samtidig ble det vesentlige av tidligere fylkesveger overført til riksveger, og størstedelen av kommunale vegger ble gjort til fylkesveger.

Et sentralt punkt i loven er fordelingen av vegutgiftene. Hovedskilnaden fra den tidligere lov er at stat og fylke overtar en langt større part av vegutgiftene enn tidligere. Utgifter til grunn og gjerde blir etter den nye lov en del av anleggsutgiftene, mens de tidligere ble betalt av kommunen.

Under behandlingen av saken ble det særlig debatt om to dissenser. Den ene gjaldt spørsmålet om hvor stor del Oslo og Bergen skal refundere og om høve til å pålegge byer og forstadskommuner refusjon av grunn- og anleggsutgifter.

Den andre dissensen gjaldt gjerdeparagrafen. Et mindretall tok her opp forslag om at stat, fylke og kommune skulle sette opp og holde ved like gjerder langs sine veger, mens flertallsinnstillingen gikk ut på at dette kunne pålegges eier eller bruker langs vegen mot vederlag. Det var striden om denne paragrafen som førte til at saken til slutt måtte behandles i samlet Storting. Mindretallet bøyde der av mot løfte fra statsråden om at saken ville komme opp igjen med forslag til visse endringer.

Samferdselsloven.

Samferdselskomitéen ga innstilling 15. mai 1964 om ny samferdselslov. Saken ble behandlet i Odelsting og Lagting i juni 1964.

Den nye samferdselsloven har som siktepunkt å utvikle samferdselen slik at det samlede transportapparat blir mest mulig effektivt og kan utføre transportene billigst mulig både for den enkelte og for samfunnet. Loven søker nå målet mellom annet ved sterkere konkurranse både mellom de forskjellige trafikkmidler og de forskjellige trafikktøvere innbyrdes. På den annen side bevarer loven adgang for myndighetene til å gripe regulerende inn i de tilfelle hvor en må regne med at konkurransen blir så sterk eller tar slike former at det vil virke fordyrende, eller hvor den vanskeliggjør tilfredsstillende ruteavvikling.

Forskjellige saker.

Ved samferdselskomitéens innstilling av 26. april 1963 som ble behandlet i Stortinget 27. mai 1963, ble Oslos distriktsbidrag til Oslo sentralbanestasjon fastsatt til 20 prosent, samtidig ble det gitt «grønt lys» for arbeidet med de første trinn av utbyggingen av dette store og omfattende anlegg.

Med St.prp. nr. 84 (1963—64) la Samferdselsdepartementet fram retningslinjer for arbeidet med et økonomisk kartverk.

Saken ble behandlet i Stortinget 26. mai. Den vedtatte plan som skal fullføres over 15 år og vil koste ca. 180 mill. kroner, vil for hele landet gi et økonomisk kartverk som er til uvurderlig nytte for alt planleggingsarbeid.

I samsvar med forslag fra Samferdselsdepartementet i budsjettet

for 1965 og innstilling fra flertallet i samferdselskomitéen, vedtok Stortinget den 8. desember å løse inn Mandal og Omegns Aktiefonsselskap. Med denne innløsningen vil statens overtaking av alle private bytelefonsselskap være fullført.

Sosialpolitikken.

I 1948 brukte Norge 252 kroner pr. innbygger til sosiale utgifter, Danmark brukte 353 kroner og Sverige 343 kroner. I 1961 brukte Norge 1036 kroner, Danmark 1050 kroner og Sverige 1082 kroner pr. innbygger til sosiale formål. For 1965 er de beregnede sosiale utgifter i vårt land 5 milliarder kroner, eller 1351 kroner pr. innbygger.

Alderstrygden og uføretrygden.

Grunnpensjonen i alderstrygden og uføretrygden ble forhøyet 1. januar 1964 fra kr. 3348.00 til kr. 3780.00 pr. år for enslige og fra kr. 5028.00 til kr. 5664.00 pr. år for ektepar. Det er videre vedtatt en ytterligere øking av alderstrygdens og uføretrygdens grunnpensjoner fra 1. januar 1965 fra kr. 3780.00 til kr. 4200.00 pr. år for enslige og fra kr. 5664.00 til kr. 6300.00 pr. år for ektepar. Da den siste forhøyelsen ble behandlet i Odelstinget 6. desember 1963, ble det med Arbeiderpartiets og SF's stemmer vedtatt at de økte utgifter skulle dekkes ved forhøyelse av arbeidsgivertilskottet.

Det er foretatt endringer i lov om uføretrygd og lov om attføringshjelp, slik at det er gjort forbedringer av ytelsene til gifte uførepensjonister med hustru under 60 år. I tilfelle hvor hustruen ikke kan skaffe seg arbeidsinntekt av hensyn til omsorg for barn eller fordi hun må pleie mannen, kan det ytes hjelpestønad med inntil kr. 1884.00 pr. år. Det skal videre kunne gis høyere ytelse enn før til personer som gjennomgår aktiv attføring og hvor slik tilleggsstønad i det enkelte tilfelle er nødvendig for å kunne gjennomføre attføringsplanen. Aldersgrensen på 15 år for å oppnå grunnstønad er fjernet — det er videre opprettet egen ankenemnd for uføretrygden.

Enke- og morstrygd.

Den 12. juni 1964 vedtok Odelstinget lov om enke- og morstrygd. Loven trådte i kraft 1. januar 1965. Loven omfatter enker og ugifte mødre og dessuten enslige kvinner som er kommet i en vanskelig situasjon på grunn av lang tids pleie av foreldre eller

andre nære pårørende. De som har vært enker tidligere, får samme rettigheter som de øvrige trygdede fra lovens ikrafttreden.

Enke- og morstrygden er lagt opp etter liknende prinsipper som uføretrygden for så vidt som den tar sikte på å yte hjelp slik at vedkommende kan komme med i arbeidslivet og så langt råd er bli selvforsørgende. Til dette formål skal trygden i nødvendig utstrekning dekke utgifter til utdanning eller andre attføringstiltak, yte overgangsstønad under utdanning eller mens vedkommende ellers er ute av stand til å forsørge seg. Det skal videre ytes særskilt stønad der hvor tilsyn med barn er nødvendig fordi moren arbeider utenfor hjemmet. Trygden skal yte pensjon til enker som ikke kan forsørge seg selv. Det skal ytes en engangsstønad ved mannens død som skal svare til $\frac{1}{3}$ av full pensjon.

Enkepensjon kan ytes til enke som har barn med avdøde eller som har vært gift i minst 5 år.

Pensjonsytelsene i enke- og morstrygden er foreslått forhøyet fra 1. januar 1965 i samme forhold som grunnpensjonene i alderstrygden og uføretrygden vil bli forhøyet.

Lov om sosial omsorg.

Den 22. mai 1964 vedtok Odelstinget lov om sosial omsorg som avløste lov om forsorgsvesenet av 19. mai 1900. Den nye loven trådte i kraft 1. januar 1965.

Hovedtrekkene i den nye loven går ut på at det i hver kommune skal opprettes et sosialstyre som skal ha plikt til å gi opplysninger, råd og veiledning for enhver som trenger det for å bli selvhjulpen eller for å kunne tilpasse seg en vanskelig livssituasjon. Den hjelp som ytes skal i første rekke ta sikte på å gjøre søkeren selvhjulpen og uavhengig av sosialhjelp i framtida. Mens kontant hjelp til underhold var det mest primære etter den tidligere forsorgslov, forutsetter den nye loven at slik hjelp skal brukes bare etter at de foreliggende muligheter for å gjøre søkeren selvhjulpen er undersøkt og vurdert og eventuelt samtidig med at slik sosialbehandling pågår.

Administrasjonen i den enkelte kommune skal ligge under et kommunalt styre, sosialstyre. Den daglige ledelse skal på visse vilkår legges under et sosialkontor.

Loven forutsetter at sosialtrygden skal være fellesorgan for alle saker i kommunen, og at det skal kunne opprettes nemnder for visse saklige og/eller stedlige arbeidsområder. Det skal likevel være egen edruskapsnemnd og barnevernsnemnd hvis ikke annet blir bestemt.

Et nytt trekk i loven er at den som har søkt om sosialhjelp, gis adgang til å anke sosialstyrets vedtak inn til prøving av departementet. Den tidligere forsorgslov ga ingen slik ankeadgang.

4 ukers ferie.

Den 11. mai 1964 sluttet Odelstinget seg enstemmig til Regjeringens forslag om at alle lønnsinntakere som omfattes av Ferieloven skal ha 4 ukers ferie. Den nye ordningen gjelder fra og med ferieåret 1965.

I ferien skal lønnsinntakerne etter denne lov ha en feriegodtgjøring som er noe større enn vanlig lønn eller arbeidsfortjeneste for et tilsvarende tidsrom. For de to første ferier, dvs. i tidsrommet fra 16. mai 1964 til 30. april 1966, opptjenes feriegodtgjøringen med 9 prosent av den arbeidsfortjeneste lønnsstakerne har hatt i dette tidsrom. Deretter opptjenes feriegodtgjøringen med 9,5 prosent av arbeidsfortjenesten.

Lovendringene innebærer også at alle lønnsstakere heretter skal få sin feriegodtgjøring beregnet som en prosentvis del av arbeidsfortjenesten i opptjeningsåret. Dermed bortfaller den forskjellsbehandling som hittil har vært praktisert for de to hovedgrupper av lønnsstakere.

Av andre saker kan nevnes at Stortinget den 18. juni behandlet Regjeringens melding om utbygging av åndssvakeomsorgen. Stortinget sluttet seg her til de synspunkter Regjeringen hadde lagt fram i meldingen og som innebærer en fortsatt rask takt i utbyggingen av omsorgen for de åndssvake.

Den 18. juni behandlet Stortinget også Regjeringens melding om utbygging av det psykiske helsevern for perioden 1961—65. I debatten ble det her pekt på at en stort sett har nådd det mål som ble satt da 5-årsperioden ble innledet. En har fått flere sykehjems plasser enn forutsatt, men det er færre sykehjems plasser.

Regjeringens melding om folkepensjonen, som ble tatt opp i Arbeiderpartiets moterklæring i september 1963, ble lagt fram for Stortinget i april 1964.

Meldingen, som er meget omfattende og som forutsetter at en tar sikte på å innføre en pensjonsordning som omfatter hele folket fra 1. januar 1967, er ved årsskiftet fortsatt under drøfting i Stortingets sosialkomité.

Det er foreløpig uklart hvordan de andre partiene stiller seg til denne saken, men på grunnlag av de uttalelser som er falt, synes

det iallfall klart at det vil bli stor politisk strid omkring forvaltningen av det fond som etter hvert bygges opp på grunnlag av pensjonsordningen, og som omkring år 2000 er beregnet til å utgjøre om lag 40 milliarder kroner.

Skole- og kulturpolitikken.

Skole- og utdanningsspørsmål har hatt en meget høy prioritet i perioden. Det samme gjelder saker i den rene kultursektoren.

Den 11. mars 1963 drøftet Stortinget en melding fra Regjeringen om utbygging av våre universiteter og høgskoler. Det ble her trukket opp retningslinjer for en forsert utbygging av våre høgre læreanstalter og de etterfølgende utgiftsbudsjettene har tatt preg av dette.

Den 27. mai 1963 behandlet en stortingsmeldingen om kulturelle og økonomiske tiltak av særlig interesse for den samisktalende befolkning. Denne melding har imidlertid ennå ikke ført til at de nødvendige bevilgninger til å løse problemene er blitt gitt.

Stortinget har også vedtatt ny tilskottsordning for drift av fylkeskommunale og videregående skoler, og staten har for første gang gitt tilskott til oppbygging av en fylkeskommunal skoleadministrasjon.

Den 9. mai 1964 gjorde Stortinget vedtak om tiltak for å bedre lærersituasjonen i utkantstrøkene. Den 29. mai 1964 ble det vedtatt ny lov om realskoler og gymnas. De saker som har ført til størst debatt i Stortinget på dette området er ellers spørsmålet om statens tilskott til private kristelige skoler.

I perioden er kunstnerstipendiene økt vesentlig. Den 11. desember 1964 vedtok Stortinget Regjeringens forslag om å opprette et norsk kulturfond. For året 1965 ble det bevilget 10 mill. kroner til dette. Fondet skal finansieres ved omsetningsavgift på ukeblad.

I en del større debatter har Stortinget i perioden drøftet kringkastings virksomhet.

Noen tall vil gi et bilde av ekspansjonen i skole- og kulturpolitikken i de senere år.

Til formål under Kirke- og undervisningsdepartementet ble det i 1961 bevilget 702,5 mill. kroner. I budsjettet for 1965 er dette beløp steget til 1281,1 mill. kroner. I 1961 ble det bevilget 18,5 mill. kroner til kunstformål. På budsjettet for 1964 er bevilgningen økt til 27,5 mill. kroner. Tallet på studerende ved universiteter og høgskoler er steget fra 8500 høsten 1959 til 14 800 høsten 1963.

Kommunepolitiske spørsmål.

I 2-årsperioden har Stortinget behandlet og avgjort hovedtyngden av de kommuneinndelingssaker som Stortinget må avgjøre etter den midlertidige loven om regulering av kommunegrenser. 36 proposisjoner om grenseendringer og sammenslutninger er ferdigbehandlet i komitéen og Stortinget, og disse berørte tilsammen 143 kommuner.

Den omfattende runden av kommuneinndelingssaker er nå snart avsluttet, og kommunenes antall vil da være redusert fra 744 til om lag 460.

Ved behandlingen av kommuneinndelingssakene har Stortinget i det vesentlige fulgt forslagene fra Regjeringen.

Gjennom en rekke vedtak har Stortinget fulgt opp programmet for ny utgiftsfordeling mellom kommunene og staten og i den sammenheng endringer av den kommunale beskatning slik dette ble fastlagt i den såkalte skattemeldingen fra 1960/61.

De kommunale reduksjonstabellene er endret slik at de dårligste tabeller er falt bort. Skatteutjamningstilskottet er økt fra 90 mill. kroner i 1961 til 145 mill. kroner i 1965. Etter foreliggende oversikter er kommunenes budsjetter lettet med ca. 20 mill. kroner mer enn beregnet ved behandlingen av skattemeldingen i 1961.

Utgifter til likningsvesen og folkeregister er i sin helhet overtatt av staten. Det er bevilget ekstra tilskott til bykommuner i samband med gjennomføringen av den nye loven om fylkeskommunen (byenes innlemmelse i fylkeskommunene).

På bakgrunn av den vanskelige økonomiske situasjon i enkelte kommuner har Stortinget bedt om at det blir satt ned et utvalg til å vurdere tiltak for ytterligere å lette den kommunale økonomi.

Ved årsskiftet ligger flere store saker til behandling i Stortingets kommunalkomité. Det gjelder forslag til samordning av boligfinansieringen i en felles statens husbank, den store boligmeldingen med vidtgående forslag til å styrke det økonomiske grunnlaget for økt boligreising og en lettelse for sosial forsvarlig boligbygging, og endelig forslaget til ny bygningslov med opplegg til en lovmessig styrking av by- og distriktsplanleggingen.

I finanskomitéen behandles Regjeringens forslag om utsendelse av spesielle grunnkjøpsobligasjoner som skal lette kommunenes adgang til å erverve nødvendig grunn til utbygging.

Distriktsutbyggingen.

Distriktsutbyggingsproblemene har vært viet stor oppmerksomhet fra Stortingets side i perioden. Gjennom industripolitikken har en bevisst søkt å løse noen av disse problemene, og også på andre

områder har en søkt å legge grunnlaget bedre til rette for en planmessig løsning av oppgavene.

Det er vedtatt opprettet en ny avdeling i Kommunaldepartementet for arbeid med distriktsplanleggingen. Videre er det vedtatt opprettet spesielle planleggingsavdelinger i fylkene med tanke på å koordinere planleggingsvirksomheten både sentralt og ute i distriktene. Staten har påtatt seg utgiftene til lønn for det sakkyndige nøkkelpersonale ved disse kontorene.

I januar 1965 behandlet Stortinget Regjeringens melding om retningslinjene for distriktsutbyggingen, og både i kommunalkomiteéns innstilling og i den omfattende debatten om meldingen, var det alminnelige oppslutning om de virkemidler som Regjeringen har foreslått og som bl. a. tar sikte på, gjennom utbygging av spesielle distriktssentra, å tilstrebe en mer balansert utvikling i landet som helhet.

Forsvaret.

1964 er det første budsjettåret i den periode som 5-årsplanen for Forsvaret omfatter. Det er i Forsvaret lagt stadig sterkere vekt på den langsiktige planleggingen. I Forsvarsstaben er det en egen gruppe med offiserer fra alle forsvarsgrener som arbeider med denne langtidsplanlegging. Spørsmålet om å gå over til 7-årsplaner for forsvaret har vært drøftet, da en mener at det kan gi bedre utgangspunkt for oppbyggingen av et forsvaret.

Høsten 1963 behandlet Stortinget hovedretningslinjene for forsvarets organisasjon og virksomhet i tiden 1964—68. I retningslinjene blir det pekt på at fordi ressursene er meget begrenset i forhold til de forsvarsmessige oppgaver har en streng prioritering ført til at tiltak som i og for seg kan synes riktige og nødvendige, som f. eks. nær- og kuppforsvar av flyplasser, forsvar av havneinnløp i Sør-Norge osv., har måttet vike i prioritet. Det framlagte forslag til forsvarsprogram er basert på en sterk prioritering av forsvarsinnsatsen i Nord-Norge, basert på dets utsatte beliggenhet og strategiske betydning innenfor forsvarssamarbeidet i NATO.

Forsvarets viktigste oppgaver er i retningslinjene formulert slik:

1. Å gjennomføre en effektiv overvåkings- og varslingstjeneste.
2. Å kunne yte sterkest mulig motstand mot invasjon.
3. Å legge forholdene best mulig til rette for alliert hjelp.

Forsvarsplanen er basert på at det ikke vil bli foreslått noen endring i vår atompolitikk og at det derfor må opprettholdes og utbygges et effektivt beredskap av konvensjonelle styrker.

En oversikt over utskrivingsstyrkenes størrelse i de senere og i de kommende år viser at årskullenes gjennomsnittlige størrelse i årene 1964—68 vil være ca. 28 500 mann, mot ca. 19 000 mann i perioden 1951—60. Dette ga grunnlag for en forkortelse av tjenestetidas lengde. Det ble vedtatt å forkorte tjenestetida i Hæren fra 16 til 12 måneder og i Marine og Flyvåpen fra 18 til 15 måneder fra 1. januar 1964. Forutsetningen for vedtaket var en økt tilgang på vervet personell.

Våpenhjelpen fra USA har vært under reduksjon. Den betydning hjelpen har hatt kan illustreres med følgende tall:

Som tilskudd fra NATO til utbygging av forsvarsanlegg hadde vi mottatt vel 900 mill. kroner i form av materiell og andre ytelser over de såkalte våpenhjelpprogrammene fra De Forente Stater og Canada. I forsvarssamarbeidets fem første år var verdien av den allierte støtte på over 800 mill. kroner i årlig gjennomsnitt, mens det tilsvarende tall for de påfølgende år var på vel 400 mill. kroner pr. år. De økinger vi har hatt i forsvarsbudsjettet representerer i det alt vesentlige kompensasjon for den reduserte støtte innenfor forsvarssamarbeidet.

I 1964 vedtok Stortinget å opprette en beredskapsstyrke for FN. Styrken skal bestå av vel 1300 mann fra alle tre forsvarsgrener, Hæren skal stille en infanteribataljon, sanitetspersonell samt en del andre spesialgrupper. Sjøforsvaret stiller et fartøy og en havnekommando, Luftforsvaret en transportenhet med fly og helikopter. Styrken vil kunne være i virksomhet i løpet av et år eller to. Liknende vedtak er gjort i Danmark og Sverige, og det er hensikten at det skal skje en samordning av styrkene.

Gjennom de siste år har vi deltatt med mellom 10 000 og 15 000 mann til ulike FN-opdrag. Norge har stilt observatører til disposisjon i Palestina, i Libanon, i Yemen og Kasjmir. Landet har ellers sendt tropper og styrker til Gaza og Kongo og har opprettholdt et feltsykehus i Korea.

Utenrikspolitikken.

De forente nasjoner.

Ved periodens utløp er det særlig FN's finanskrise, forårsaket av at bl. a. Sovjetunionen og Frankrike nekter å betale bidrag til FN's fredsbevarende aksjoner, som skaper bekymringer for FN's framtid.

Den 17. oktober 1962 ble Norge innvalgt i Sikkerhetsrådet for en periode av 2 år fra 1. januar 1963. I løpet av denne perioden har

rådet hatt til behandling en lang rekke meget ømtålelige og brennende problemer. Norge har i flere situasjoner hatt anledning til å spille en meklende rolle av den største betydning. Et av de stadig tilbakevendende spørsmål har vært Sør-Afrika-spørsmålet, der den 17. generalforsamling for første gang i FN's historie vedtok en anbefaling om omfattende sanksjonstiltak mot et annet medlemsland. Under sakens behandling i Sikkerhetsrådet gikk Norge inn for full våpenembargo overfor Sør-Afrika og gikk inn for at medlemslandene skulle avstå fra å forsyne Sør-Afrika med våpen og ammunisjon som kunne brukes som midler til fysisk undertrykkelse i rasekonflikten.

Norges representanter i FN har særlig overfor USA og Storbritannia utfoldet stor aktivitet for å få stormaktene til å slutte opp om våpenembargoen overfor Sør-Afrika.

Konflikten mellom den greske og den tyrkiske befolkning på Kypros har beslaglagt mye av Sikkerhetsrådets tid og arbeidskraft. FN's nærvær på Kypros har bidratt til å hindre en militær konflikt og en kaotisk indre oppløsning på øya.

Våren 1964 ble den store FN-konferansen om handel og utvikling i Genève avviklet. Denne konferansen betyr et vendepunkt i forholdet mellom industrilandene og utviklingslandene. Det som kalles nord-sør-problemet er kommet på FN's dagsorden på en helt annen måte enn tidligere og det er under arbeid opprettelse av permanente organer for å behandle disse spørsmål.

Etter at Kongo den 1. juli 1960 ble proklamert som uavhengig stat, har det vært umulig å etablere stabile forhold i landet. FN har i større eller mindre grad vært engasjert i Kongo-problemet gjennom hele perioden. FN-styrkene har også vært implisert i militær aktivitet i Kongo. Norges representasjon i FN har ved flere anledninger, særlig i Sikkerhetsrådet, spilt en betydningsfull rolle i forhandlingene om å nå fram til en normalisering av forholdene i Kongo.

Prøvestansavtalen.

Den 5. august 1963 inngikk atommaktene en traktat om forbud mot prøver med kjernefysiske våpen i atmosfæren, det ytre verdensrom og under vannet. Norge undertegnet traktaten den 9. august 1963. I traktaten forplikter partene seg til å forby prøveekspløsjoner med kjernefysiske våpen i atmosfæren og det ytre verdensrom, under vannet eller på områder hvor det kan oppstå radioaktivt nedfall utenfor territorialgrensene til den part der prøvene foretas. Dette vil i praksis si at det nå bare kan foretas prøver med kjernefysiske våpen under jorden.

Traktaten er av ubegrenset varighet, men enhver part kan trekke seg ut av den dersom en finner at de ekstraordinære begivenheter i sammenheng med det traktaten angår har satt landets fremste interesser i fare.

Undertegnelsen av prøvestansavtalen fulgte som et resultat av den avspenning vi opplevde etter Cuba-krisen høsten 1962.

Markedsforholdene i Europa.

Den 14. januar 1963 holdt den franske president de Gaulle en pressekonferanse der han faktisk satte bom for britisk medlemskap i Det europeiske økonomiske fellesskap. Forhandlingene fortsatte fram til den 29. januar, da partene gikk fra hverandre uten at de var blitt enige om verken å bryte forhandlingene med Storbritannia eller å fortsette dem. Selv om forhandlingene formelt ikke ble brutt, var det reelle brudd et faktum.

Foranledningen til Norges søknad om medlemskap i Det europeiske økonomiske fellesskap var Storbritannias medlemssøknad. Etter bruddet med Storbritannia var det derfor heller ikke aktuelt for Norge å oppta forhandlinger.

Norsk politikk har etter bruddet i Bryssel hatt som siktepunkt å legge forholdene til rette for initiativ som senere kan føre til en felles europeisk løsning. Man har dessuten vært med på å bygge ut samarbeidet innenfor EFTA. En har videre lagt vekt på å utvikle samarbeidet innenfor OECD — Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling — der de aller fleste vest-europeiske land er med sammen med De Forente Stater og Canada. For øyeblikket er det intet som tyder på en snar utvikling av samarbeidet mellom EFTA-landene og landene i EEC.

NATO-samarbeidet.

Frankrikes stilling innenfor forsvarssamarbeidet i NATO og spørsmålet om opprettelsen av en multilateral atomstyrke har vært dominerende spørsmål for NATO i perioden. Like før årsskiftet 1963 fant det sted et møte mellom den britiske statsminister Mac Millan og den amerikanske president Kennedy i Nassau på Bahamaøyene. De fornet der ut et forslag som i korthet gikk ut på at det skal opprettes en atomstyrke for NATO på multilateralt grunnlag ved at USA og Storbritannia stiller til rådighet kjernefysiske våpen for alliansen. I første omgang skulle det dreie seg om deler av det amerikanske og britiske strategiske flyvåpen og av de taktiske kjernefysiske styrker som alt står i Europa. Senere var det hensikten at u-båter skulle utstyres med polarisraketter. Disse u-båter skulle gå inn i den multilaterale styrke.

Norge har gjort det meget klart at landet ikke ønsker å delta i MLF, og har innenfor alliansen vist motstand mot opprettelsen av en slik styrke. I NATO's organer har Norge gitt sterkt uttrykk for at NATO's europeiske medlemsland først og fremst bør styrke sitt konvensjonelle forsvar. Det har vært understreket at opprettelsen av MLF kan bidra til en spredning av atomvåpen, en spredning som Norge ved alle anledninger har gått meget sterkt i mot. Ved årsskiftet 1963—64 er det tatt et nytt initiativ fra norsk side innenfor FN's ramme for å hindre en ytterligere spredning av atomvåpen.

Utviklingshjelpen.

Norsk Utviklingshjelp er bygd videre ut i perioden. Norge gir nå i henhold til budsjettforslaget for 1964 29 mill. kroner årlig til De Forente Nasjoners hjelpeprogrammer. Budsjettforslaget for 1964 innebærer en bevilgning på 15 069 000 mill. kroner til Norsk Utviklingshjelp.

I løpet av perioden er det opprettet et norsk fredskorps som en prøveordning. På grunnlag av en avtale med regjeringen i Uganda er alle fredskorpsgruppene, hver med ca. 20 deltakere, sendt dit. 1,7 mill. kroner er bevilget for 1964 til dette formål. Norsk Utviklingshjelp har overtatt og ført videre India-prosjektet i Kerala, og er allerede involvert i flere nye prosjekter. Særlig er det grunn til å peke på det felles nordiske prosjekt i Tanganyika.

Forslag om grunnlovsendringer.

I perioden har det foreligget en rekke forslag om endringer i Grunnloven. Flere av forslagene har berørt detaljer, men noen av dem har gitt grunnlag for til dels sterk politisk strid. Det gjelder i særlig grad forslagene om innføring av oppløsningsrett og folkeavstemning, og om endringer i valgordningen.

Den 5. mars 1964 behandlet Stortinget forslag om oppløsningsrett og om folkeavstemning.

Forslaget om oppløsningsrett inneholdt bare ett alternativ, nemlig at oppløsningsretten skulle legges til Stortinget selv. Arbeiderpartiets gruppe gikk samlet i mot dette forslaget. Det ble i den forbindelse pekt på at det bare meget sjelden i vår politiske historie har vært situasjoner der oppløsning av Stortinget ville ha vært et naturlig middel til å få løst en parlamentarisk floke eller skape klarere parlamentariske forhold. Dessuten framholdt en at erfaringer fra andre land som har faste valgterminer og oppløsningsrett, viser at oppløsningsvalg bare sjelden finner sted. De fleste land

som vi kan sammenlikne oss med, har imidlertid en oppløsningsrett som er tillagt den utøvende makt (kongen, presidenten).

Det er nå satt fram forslag som vil gi Stortinget høve til å velge mellom flere alternativer hvis det finner det formålstjenlig å innføre oppløsningsrett.

Den 5. mars ble også forslaget om å innføre folkeavstemning som et ledd i vår forfatning drøftet i Stortinget. Også dette forslaget gikk Arbeiderpartiets gruppe samlet i mot. Forslaget tok sikte på å åpne adgang til folkeavstemning etter krav fra en minoritet på minst $\frac{1}{3}$ av Stortingets representanter på et avgrenset område, bl. a. vil utenrikspolitiske anliggender falle utenfor.

Arbeiderpartiets representanter pekte på at Stortinget allerede hadde adgang til å forelegge de spørsmål det selv ønsker for velgerne til rådgivende folkeavstemning. Med alminnelig flertall kan Stortinget gjøre vedtak om at det skal holdes slike folkeavstemninger. En hevdet ellers at spørsmålet om å åpne adgang til rådgivende folkeavstemning på visse begrensede områder etter krav fra $\frac{1}{3}$ av Stortingets medlemmer burde ses i sammenheng med å innføre oppløsningsrett, og å innføre begge disse former burde ikke komme på tale.

Den 28. april 1964 behandlet Stortinget forslag om forhøyelse av representantantallet, innføring av utjevningsmandater og en omfordeling av representantene. Det forelå i alt tre forslag til behandling og samtlige ble forkastet ved voteringer i Stortinget.

Fra opposisjonens side ble forslagene begrunnet med at de ville gi en mer rettferdig fordeling av representantene i forhold til valgutfallet. Fra Arbeiderpartiets side ble det pekt på at med den nåværende valgordning, har det vært forholdsvis god overensstemmelse mellom de stemmer et parti har fått og det innvalgte antall representanter. Ikke minst gjelder dette for de borgerlige partiers vedkommende.

Alle de foreliggende forslag ville ha lettet adgangen for dannelsen av småpartier, — noe som igjen kunne ført til at regjeringsspørsmålet ville blitt meget vanskeligere enn nå.

Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet A/S.

Styret i Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet A/S har i 1963 hatt denne sammensetning:

Einar Gerhardsen, formann, P. Mentsen, nestformann, styremedlemmer Tor Aspengren, Ivar Mathisen, Ivar Opsahl, Olav Larssen, Anton S. Kolstad, Roar Adler.

Varamenn:

Kaare Pehrson, Paul Engstad jr.

Representantskapet:

Josef Larsson, ordfører, Peder Sjøiland, Karsten Torkildsen, Klaus Kjelsrud, Gustav Strøm, Sigurd Halvorsen, Frank Andersen, Walter Kristiansen.

Personalets representanter var: William Johnsen, Arne Hansen, Leif Eriksen, Odd Sevje.

Den 12. mai 1964 ble det undertegnet avtale om nye samarbeidsformer mellom de ansatte og bedriftsledelsen. Avtalen bygger på Aspengren-komiteéns innstilling. Representantskapet (bedriftsforsamlingen) skal bestå av 12 medlemmer. 8 medlemmer velges direkte av generalforsamlingen, 4 medlemmer skal innstilles av alle ansatte ved bedriften. Valget finner deretter sted på generalforsamlingen. Representantskapet (bedriftsforsamlingen) velger styre for selskapet. Representantskapet (bedriftsforsamlingen) valgte i 1964 én representant fra de ansatte til medlem av styret.

I 1964 ble følgende medlemmer valgt til representantskapet (bedriftsforsamlingen) og til styret:

Representantskapet (bedriftsforsamlingen) består av:

Trygve Bratteli, ordfører, Walter Kristiansen, Ola Teigen, Lage Haugness, Liv Østlie, Karl Trasti, Victor Jensen, Sverre Olsen, Karsten Vogler, Arild Wigaard, Reidar Bergersen, John Bech-Karlsen.

Styret består av:

Einar Gerhardsen, formann, P. Mentsen, nestformann, styremedlemmer Tor Aspengren, Ivar Mathisen, Ivar Opsahl, Reidar Hirsti, Anton S. Kolstad, Per Wiedswang.

Varamenn:

Kaare Pehrson, Paul Engstad jr.

Arbeiderbladets disponent, Roar Adler, møter i styret uten stemmerett.

Arbeiderbladet.

Omsetning.

Den samlede omsetning var i 1963 kr. 19 648 000.00 og i 1964 kr. 21 141 000.00, en øking på kr. 1 493 000.00 eller 7,6 prosent. Økingen skyldes først og fremst prisøkningen på abonnement og annonser.

Opplag.

Det gjennomsnittlige trykte opplag i 1963 var 77 358 eksemplarer pr. dag og 75 370 i 1964. Abonnementsprisen i 1963 var *kr. 147.00* og i 1964 *kr. 160.00*. Løssalgprisen ble hevet til 70 øre fra 1. oktober 1963 og til 75 øre fra 1. januar 1965. Under kommunevalget i 1963 ble det i samarbeid med Oslo Arbeiderparti sendt over 7000 aviser daglig til en rekke arbeidsplasser i Oslo. Dessuten ble det i likhet med ved stortingsvalget i 1961 sendt ut et TV-kommentar til kontaktmenn på arbeidsplassene.

Stoff- og annonsemengde.

Det samlede sidetall var 6234 i 1963 og 6564 i 1964. Sidene fordeler seg slik:

1963: 4173 stoffsider og 2061 annonsesider.

1964: 4471 stoffsider og 2093 annonsesider.

Etter at man i årene fra 1961 til 1963 hadde en liten tilbakegang i annonsemengde, endret dette forhold seg til en øking på 32 annonsesider i 1964 i forhold til 1963.

En årgang av Arbeiderbladet veide i 1963 34,9 kg og i 1964 36,7 kg.

Personalet.

Pr. 31. desember 1964 var det ansatt 171 personer i avisen, herav 74 i redaksjonen, 85 i forretningsavdelingen og 13 i distribusjonsavdelingen.

Aktietrykkeriet.

Omsetningen i trykkeriet var i 1963 *kr. 11 585 858.00* og i 1964 *kr. 12 174 864.00*, en øking på *kr. 589 006.00*, det vil si 5,1 prosent.

Personalet.

Pr. 31. desember 1963 var det ansatt i alt 264 personer og pr. 31. desember 1964 252 personer.

Maskinparken.

Trykkeriet har nå en moderne maskinpark både i boktrykk-, offset- og avisrotasjonsavdelingen. Utviklingen av disse avdelinger har pågått siden man flyttet fra Youngstorget til Løren i 1957, og man kan i dag si at man har en tipp topp moderne maskinpark, som står godt rustet til å møte den stadig økte konkurranse i den grafiske industri. Særlig på offsetsektoren finner det sted en rivende utvikling, som krever stor oppmerksomhet i de nærmeste årene.

A-pressen 1963 og 1964.

Opplaget.

I 1963 og 1964 økte A-pressen sitt opplag med samlet 11 393 og har nå et nettoopplag på over 400 000. I denne perioden har vår pressegruppe igjen økt sin prosentvise andel av landets samlede avisopplag.

Teknisk utstyr.

Fremover, Narvik, skiftet i 1963 ut sin eldre 8-sidige flattrykks-rotasjon med en 16-sidig stereotopyrotasjon.

En del aviser har fått nye klisjémaskiner, settemaskiner og annet nødvendig utstyr.

Fornylse og utbygging av vårt tekniske utstyr har vært forholdsvis beskjeden i 1963 og 1964. Ved siden av at en av økonomiske grunner tvinges til forsiktighet i våre investeringer, har det i vesentlig grad hatt sin årsak i den radikale ombygging som nå pågår i de fleste land, fra vanlig høytrykksmetode til offset, og som har gjort det nødvendig å vise en viss tilbakeholdenhet i investering i konvensjonelt utstyr. Det viser seg nå at dette har vært riktig.

Som landets første avis bestemte Rana Blad seg for i 1964 å gå over til offset, og gikk til innkjøp av en 12-sidig Community offset-rotasjon med nødvendig tilleggsutstyr. Det første nummer trykt i offset kom ut 1. februar 1965. Overgangen til offset har falt meget heldig ut.

Avisbygg og lokaler.

Helgeland Arbeiderblad, Mosjøen, fikk sitt nybygg ferdig i september 1963. Det er et både vakkert og praktisk innredet bygg.

Arbeider-Avisa, Trondheim, og Sarpsborg Arbeiderblad, har fått større plass og bedre lokaler ved utbygging av Folkets Hus i de respektive byer.

Hamar Arbeiderblads store og tiltalende nybygg i tilknytting til avisas tidligere bygg ble tatt i bruk sommeren 1964.

Rana Blad, Mo i Rana, har i forbindelse med omleggingen til offset, tatt i bruk ytterligere én etasje i sitt avisbygg.

Nybrott, Larvik, har kunnet foreta en meget omfattende ominnredning av sine lokaler slik at disse nå er blitt tilfredsstillende.

Glåmdalen, Kongsvinger, begynte i 1964 reisingen av et større nytt avisbygg.

Avisutvidelser.

Hardanger Folkeblad, Odda, utvidet fra 1. januar 1963 fra to til tre ganger ukentlig.

Helgeland Arbeiderblad, Mosjøen, ble dagsavis fra 15. november 1963. Den kom tidligere ut tre ganger ukentlig.

I forbindelse med etablering av en teknisk samkjøring mellom Arbeider-Avisa og Namdal Arbeiderblad, utvidet Namdal Arbeiderblad fra 2. januar 1964 fra tre ganger ukentlig til dagsavis.

Den 6. november 1964 utvidet Bladet Risør fra tre til seks ganger ukentlig. Avisa har teknisk samkjøring med Telemark Arbeiderblad, Skien.

Derved var det ved årsskiftet 1964 i alt 32 av våre 40 aviser som kom ut daglig. Et klart større antall enn hva en hvilken som helst annen pressegruppe har. Når dette er mulig, er det i stor grad et resultat av våre tekniske samkjøringer.

I 1965 vil ytterligere to—tre av våre aviser komme ut daglig, og vi vil da ha ca. 40 prosent av landets dagsaviser.

Nye samkjøringer.

Den tekniske samkjøring mellom Tidens Krav, Kristiansund, og Romsdal Folkeblad, Molde, ble i 1963 utvidet til også å omfatte Sunnmøre Arbeideravis, Ålesund.

Den 1. januar 1964 ble det startet teknisk samkjøring mellom Arbeider-Avisa, Trondheim, og Namdal Arbeiderblad, Namsos, og i mars 1964 en begrenset teknisk samkjøring mellom Rogalands Avis, Stavanger, og Bergens Arbeiderblad.

Fra 1. oktober 1964 ble det etablert en teknisk samkjøring mellom Demokraten, Fredrikstad, Halden Arbeiderblad og Moss Dagblad.

Det ble samme år også gjort vedtak om å overføre trykkingen av Firdaposten, Florø, til Bergens Arbeiderblad, og dette ble gjennomført fra 5. januar 1965. Det ble også gjort vedtak om å søke utvirket en samkjøring mellom Sogn Folkeblad, Høyanger, og Bergens Arbeiderblad.

Sammenslutning av bladselskaper.

I 1963 og 1964 ble det gjort vedtak om å sammenslutte en del aviser i større selskapsenheter, slik at aviser som trykkes i samme trykkeri, blir organisert som et felles selskap.

Noen av våre aviser er blitt omdannet fra andelslag til aksjeselskaper.

Trykkeriutstyr til arbeiderbevegelsen i utviklingsland.

Norsk A-presse har i 1963 og 1964 gjort en forholdsvis betydelig innsats for å hjelpe arbeiderbevegelsen i utviklingslandene til å kunne etablere egne mindre trykkerier for utgivelse av egne aviser. Hjelpen har vært i form av rådgiving og at vi har stillet til disposisjon for disse landene en del utstyr som er blitt ledig ved bl. a. den utvidede tekniske samkjøring mellom avisene våre.

En del av utgiftene til demontering, pakking og transport er dekket av Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond. Den slags utgifter har A-pressen ikke dekket.

Kurser og konferanser.

De årlige redaktør- og disponentkonferanser er holdt i 1963 på Leangkollen i Asker og i 1964 på Tranberg Gård, Gjøvik.

Høsten 1963 ble det holdt faktorkonferanse på Leangkollen med deltakelse fra praktisk talt alle våre trykkerier.

I februar 1964 ble det holdt kurs på Leangkollen for nyhetsredaktører, redaksjonssekretærer og mer erfarne journalister. En del av kurset var lagt opp i samarbeid med Instituttet for Markedsføring.

Kurs for faglige medarbeidere ble arrangert på Sørmarka Folkehøgskole i mai 1963 etter initiativ fra LO's Presse- og Informasjonskontor. Journalistkurs ved LO's Folkehøgskole, Sørmarka, har vært arrangert som frivillig tilleggskurs til den vanlige undervisningen ved skolen i 1963 og 1964.

Nordisk A-pressekonferanse ble i 1963 holdt på Bornholm, Danmark, og i 1964 på Gjøvik.

En internasjonal A-pressekonferanse ble arrangert i Dortmund, Tyskland, i juni 1964, og hvor norsk A-presse var representert.

Arbeidernes Pressekontor.

Kontoret har drevet sin virksomhet i det samme spor som tidligere. En vurdering av den økonomiske situasjon i 1963 gjorde det nødvendig med en streng økonomisering med de midler kontoret hadde til disposisjon.

I 1963 ble det ført langvarige forhandlinger med Telegrafverket om linjeleien for fjernskrivsambandet. Trafikken var nemlig økt betydelig i forhold til det grunnlaget som dannet utgangspunktet for den første avtalen. Forhandlingene resulterte i en ny og til-

fredsstillende avtale, hvor det stort sett lyktes å unngå andre forhøyelser enn de som skyldes Stortingets vedtak om økte satser for linjeleien.

Særlig året 1963 ble hektisk politisk sett, og kontoret var sterkt engasjert både i reportasjevirkksomheten i forbindelse med Kings Bay og regjeringsskiftet, og i den debatt som oppsto omkring disse begivenhetene. Etter anmodning fra partiet var redaktør Olav Brunvand knyttet til stortingsgruppens arbeid en periode av sommeren.

Med henblikk på stortingsvalget 1965 arrangerte kontoret en konferanse mellom de nord-norske redaktørene og stortingsmenn fra de nordligste fylkene. Redaktørene i Sør-Norge deltok i en liknende konferanse på nyåret 1965.

Omfanget av bilde- og matrisestoffet har vært omtrent det samme både i 1963 og 1964. Offset-trykkingen som er på trappene flere steder, vil reise en del nye problemer i samband med bildestoffet.

Nyhetsstoff og spesialstoff har vært sendt i omtrent samme omfang begge år. Sendingene fra Stortinget ble økt betraktelig fra og med 1963. Også radio- og TV-stoffet er økt betydelig det siste året. Avisene har vært meget aktive når det gjelder oppdrag til kontoret. Omkring jubiléer og større begivenheter sendes det spesialstoff.

Den nye avtalen som ble inngått med Ass. Press i 1963 begrenser kontorets rolle i forholdet mellom byrået og avisene, til den tekniske overføringen og eventuelle prisforhandlinger.

Ole J. Eriksen, som hadde sitt arbeid i Stortinget, ble i 1964 redaktør av Nordlands Framtid. I hans sted er tilsatt Kjell Soot-Jacobsen.

Antall ansatte i A-pressen.

Når en ser bort fra de ansatte i Aktietrykkeriet, Arbeiderpressens Samvirke A/L og Norsk Arbeiderpresse A/S, og bare tar med de som arbeider i avisene, var det foruten 1834 avisbud, i alt 1511 heldagsansatte i 4. kvartal 1964. Dette tall fordeler seg med 446 på redaksjonen, 484 på administrasjon og 581 i den tekniske avdeling.

Økonomien.

Den samlede A-pressen forbedret sitt samlede driftsresultat både i 1963 og 1964.

Avisenes navn, deres redaktører og disponenter pr. 31. desember 1964.

<i>Avisenes navn:</i>	<i>Utgiversted:</i>	<i>Redaktør:</i>	<i>Disponent:</i>
<i>Alle hverdager:</i>			
Arbeiderbladet	Oslo	Reidar Hirsti Rolf Gerhardsen	Roar Adler
Arbeider-Avisa	Trondheim	Eigil Gullvåg	Per Dybvik
Bergens Arbeiderblad	Bergen	Odd Ragnar Torvik	Kjell Sønsteby
Dagningen	Lillehammer	Johan Johansen	Alf Nordlund
Demokraten	Fredrikstad	Erling B. Kvaale	John Johannessen
Finnmark Dagblad	Hammerfest	Halvor Brox	Aksel Olsen
Fremover	Narvik	Aage Ulvik	Johan Woll
Fremtiden	Drammen	Jon Vraa	Knut A. Næss
Glåmdalen	Kongsvinger	Halvor Steffensen	Erling Eig
Halden Arbeiderblad	Halden	Oddvar Dalastøl	Arnold S. Olsen
Hamar Arbeiderblad	Hamar	Kaare Fr. Wilhelmsen	Einar Emilsen
Helgeland Arbeiderblad	Mosjøen	Einar Jensen	Torfinn Skogsaa
Moss Dagblad	Moss	Frank Berg	Jakob E. Kronberg
Namdal Arbeiderblad	Namsos	Sigurd Krekling	Reidun Børsen
Nordlands Framtid	Bodø	Ole J. Eriksen	Alf Myrbakk
Nordlys	Tromsø	Ingvald Jaklin	Petter Hansen
Nybrott	Larvik	Ingjald Nordstad	Alf Nagel
Oppland Arbeiderblad	Gjøvik	Arvid Dyrendahl	Arve Barli
Rana Blad	Mo i Rana	Ole Moe	Eilif Granhaug
Risør	Risør	Alf Skåum	Gunnar Toft
Rjukan Arbeiderblad	Rjukan	Halvor Røysland	Konrad Anderson
Rogalands Avis	Stavanger	Peder Næsheim	Torleif Dybsjord

Avisenes navn, deres redaktører og disponenter pr. 31. desember 1964.

<i>Avisenes navn:</i>	<i>Utgiversted:</i>	<i>Redaktør:</i>	<i>Disponent:</i>
Romsdal Folkeblad	Molde	Kolbjørn Eide	Kolbjørn Berg
Sarpsborg Arbeiderblad	Sarpsborg	Nils Hønsvald Bjarne Nygård	Asbjørn Kristiansen
Sunnmøre Arbeideravis	Ålesund	Magne Nedregård	Harald Osnes
Sørlandet	Kristiansand	Odd Lien	Jostein Nådland
Telemark Arbeiderblad	Skien	Alf Skåum	Gunnar Toft
Tiden	Arendal	Odd Lien	Jostein Nådland
Tidens Krav	Kristiansund	Alf Salvesen	Hjalmar Dønheim
Vestfold	Tønsberg	Håkon Hoff	Egil Alstad
Vestfold Fremtid	Sandefjord	Ivar Tollnes	Ingvar Eriksen
Østfold-Posten	Askim	Olav Borchgrevink	Carl Carlsen
<i>4 ganger ukentlig:</i>			
Finnmarken	Vadsø	Sverre Nilsen	Arne Varem
Sogn Folkeblad	Høyanger	Per Dingsøy	Per Dingsøy
<i>3 ganger ukentlig:</i>			
Akershus Arbeiderblad	Lillestrøm	Oskar Gystad	Thorleif Berntsen
Arbeidets Rett	Røros	Aksel Meland	Ingmar Sødal
Firdaposten	Florø	Odd Brandsøy	Odd Brandsøy
Hardanger Folkeblad	Odda	Lars J. Odland	Lars J. Odland
Romerikes Blad	Jessheim	Oskar Gystad	Thorleif Berntsen
<i>2 ganger ukentlig:</i>			
Aura Avis	Sunnalsøra	Einar Sæter	Einar Sæter

Norsk Arbeiderpresse A/S

hadde i 1963 dette styret:

<i>Styremedlemmer:</i>	<i>Pers. varamenn:</i>	<i>Aksjegruppe:</i>
Konrad Nordahl, formann	P. Mentsen	Serie A
Kaare Pehrson	Erling Frogner	» A
Sverre Olsen	Sigurd Halvorsen	» A
Olav Brunvand	Paul Engstad	» B
Frank Andersen, nestformann	Trygve Hoem	» B
Einar Emilsen	Nils Hønsvald	» B
Gunnar Toft	Arve Barli	» C

Styret hadde i 1964 den samme sammensetning bortsett fra at Reidar Hirsti ble medlem av styret i stedet for Einar Emilsen. Dertil ble Kjell Kristensen varamann i stedet for Trygve Hoem.

Arbeiderpressens Samvirke A/L

hadde i 1963 dette styret:

<i>Medlemmer:</i>	<i>Personlige varamenn:</i>
Gunnar Toft, Telemark Arb.blad, formann	Arve Barli, Oppland Arb.blad
Haakon Lie, DNA, nestformann	Frank Andersen, DNA
Rolf Gerhardsen, Arbeiderbladet	Per Monsen, Arbeiderbladet
Roar Adler, Arbeiderbladet	Andrew Johnson, Arbeiderbladet
Arvid Dyrendahl, Oppland Arbeiderblad	Kaare Wilhelmsen, Hamar Arbeiderblad
Odd Lien, Sørlandet	Alf Salvesen, Tidens Krav
Eigil Gullvåg, Arbeider-Avisa	Ivar Tollnes, Moss Dagblad
Petter Hansen, Nordlys	Johan Woll, Fremover
Arnold S. Olsen, Halden Arb.blad	Thorleif Berntsen, Akershus Arbeiderblad
Kaare Pehrson,	Sverre Olsen,
Norsk Arbeiderpresse A/S	Norsk Arbeiderpresse A/S
Per Wiedswang, APF	Tor Oftedal, APF

Styret var det samme i 1964 bortsett fra at Egil Toreng ble varamann i stedet for Per Monsen og Kolbjørn Eide i stedet for Alf Salvesen.

Administrasjonen.

Disponent for selskapene Norsk Arbeiderpresse A/S og Arbeiderpressens Samvirke A/L har vært Johan Ona. Under den samme administrasjon har også ligget Arbeiderbevegelsens Tarifforening.

Redaktør for Arbeidernes Pressekontor har vært Olav Brunvand, og reklamesjef for Arbeiderpressens Annonsekontor har vært Rudolf Lindquist.

Arbeidernes Ungdomsfylking.

1. Innledning.

Utviklingen i de 2 siste årene har for AUF vært tilfredsstillende. Det er i ferd med å vokse fram større politisk bevissthet og vilje til selvstendig politisk tenking blant medlemmene i AUF. Landsmøtet i 1964, som markerte høydepunktet for vår virksomhet i denne perioden, viste gjennom brede debatter at AUF-medlemmene er levende opptatt både av organisasjonsmessige og politiske spørsmål.

Fram til landsmøtet var våre lag og distriktslag sterkt engasjert i sakene som ble behandlet på landsmøtet. Foruten innledning av Einar Gerhardsen om den politiske situasjon, innledet Reulf Steen om «AUF's organisasjonsmønster og framtid oppgaver» — på grunnlag av innstillingen fra vår organisasjonskomité. Ola Teigen innledet om utkastet til skoleprogram «En skole for framtida». Etter begge innledningene var det gode debatter.

Landsmøtet vedtok skoleprogrammet «En skole for framtida» og i hele 1964 har utdanningspolitiske problemer stått i brennpunktet for AUF. Programmet har vært gjenstand for stor oppmerksomhet både i og utenfor arbeiderbevegelsen.

På grunnlag av organisasjonsdebatten vedtok også landsmøtet å innføre en ny organisasjonsenhet i AUF — aktivgruppa. Aktivgruppa er en gruppe på 5—15 medlemmer som skal dannes på skoler og arbeidsplasser der det er grunnlag for det.

Ola Teigen ble valgt til ny formann, Kurt Mosbakk til nestleder og Arvid Jacobsen til sekretær.

I tråd med organisasjonsopplegget har en arbeidet med å bedre planleggingen på alle ledd i AUF. I noen utstrekning er dette lyktes, men det gjenstår fortsatt mye før en har nådd fram til et tilfredsstillende resultat.

Veksten i studiearbeidet i AUF har fortsatt. De siste 2 årene har brevringvirksomheten i første rekke konsentrert seg om vårt eget brevkurs som vi fikk i 1963 — Dus med AUF. Den markerte øking

i studiearbeidet betyr at arbeidsformen i «den lille gruppa» er i ferd med å slå gjennom i ungdomsbevegelsen, samtidig som det betyr en styrking i skoleringen av våre medlemmer og tillitsmenn.

Arbeidet blant skoleungdom har fortsatt som tidligere — i intimt samarbeid med LO's ungdomsutvalg. Det faglige arbeid har likeledes vært drevet i nært samarbeid med ungdomsutvalget. Høsten 1964 satte en i gang en kampanje «LO for ungdom med mål» som imidlertid ikke har gitt de resultater en hadde håpet og trodd på.

Økonomien har i 1964 utgjort et enda større problem for AUF enn det som har vært tilfelle i de siste årene. På tross av betydelig reduksjon av det ansatte personell ved AUF's kontor, viste regnskapet et underskudd på 87 000 kroner. Dersom organisasjonen skal makte å holde et noenlunde rimelige aktivitetsnivå er det nødvendig å skape grunnlag for en betydelig inntektsøkning.

Den sentrale virksomhet i samband med «det lille kommunevalg» høsten 1964 var svært begrenset. Det vesentlige av det som ble gjort ble organisert i samarbeid med partiet.

Helt fra sommeren 1964 har forberedelsene til stortingsvalget 1965 vært i gang. Det er utarbeidet en del politisk studiemateriell og rammeopplegget for den organisasjonsmessige gjennomføring av «Ungdommens valgkamp» er ferdig utarbeidet.

Valgresultatet ved kommunevalget 1963 la grunnlaget for den oppfatning i arbeiderbevegelsen at vi ved stortingsvalget i 1965 burde ha de beste forutsetninger for å gjenvinne stortingsflertallet. Den politiske utvikling i 1964 og resultatene av «det lille kommunevalg» siste høst, endret dette forhold. De borgerlige partier har i denne situasjon sterkere enn før, forsøkt å markere at de representerer et samlet alternativ til arbeiderpartiregjeringen, selv om det ikke alltid har lyktes. Utviklingen i 1964 peker derfor fram mot en viktig og hard valgkamp i 1965. De opplegg som til nå er gjort fra fylkingen sentralt har tatt sitt utgangspunkt i dette.

2. Landsstyret.

Landsstyret hadde denne sammensetning før landsmøtet:

Hedmark:	Brede Tørudbakken. Reidar Venberget.
Oppland:	Jan Brende.
Buskerud:	Johan Kleven.
Vestfold:	Bjørn Brotangen.
Telemark:	Reidar Engell Olsen.
Aust-Agder:	Olaf Mælshaug.
Vest-Agder:	Inge Stålesen.

Rogaland:	Bernhard Basgård.
Bergen og Hordaland:	Helge Tystad.
Sogn og Fjordane:	Olav Vee Haugen.
Sunnmøre og Romsdal:	Magne Nedregaard.
Sør-Trøndelag:	Per Svendsen.
	Liv Johansen.
Nord-Trøndelag:	Marit Svarva.
Nordland:	Richard Trælnes.
	Ole Ånesen.
Troms:	Hans Bendik Hauan.
Finnmark:	Reidar Nielsen.
	Berner Falck.

På landsmøtet i april 1964 ble dette landsstyret valgt:

Hedmark:	Odd Erik Embretsen.
	John Dahl.
Oppland:	Kjell Olsen.
Buskerud:	Per Henrik Rooth.
Vestfold:	Erik Eriksen.
Telemark:	Frode Svendsen.
Aust-Agder:	Klaus Halvorsen.
Vest-Agder:	Inge Stålesen.
Rogaland:	Steinar Fjetland.
Bergen og Hordaland:	Helge Tystad.
Sogn og Fjordane:	Magne Bjørnstad.
Møre og Romsdal:	Asbjørn Jordahl.
Sør-Trøndelag:	Tor Nordskog.
	Anne Karin Næss.
Nord-Trøndelag:	Arnulf Røkke.
Nordland:	Richard Trælnes.
	John Ravnås.
Troms:	Odd Halvorsen.
Finnmark:	Reidar Nielsen.
	Per Utsi.

Landsstyret har hatt disse møter:

2.—3. mars 1963 i Oslo.

22.—23. februar 1964 på Leangkollen.

18. april 1964 i Oslo.

På landsstyremøtene er regnskap og beretning behandlet.

Møtet i 1963 behandlet ellers disse sakene: «Plan for vekst og trivsel» etter innledning av Haakon Lie, «Studentarbeidet i arbeiderbevegelsen» etter innledning av Ulf Sand, «Demokrati i arbeidslivet» etter innledninger av Reidar Hirsti og Alfred Nilsen, samt «Våre organisasjonsoppgaver» etter innledning av Ivar Viken.

Møtet uttalte seg om 1) En hilsen til laga i forbindelse med resultatene i organisasjonsarbeidet og valgkampen, 2) Brev til nominasjonsmøtene, 3) Norge og samarbeidet i Vest-Europa, 4) Norge og forsvarspolitikken og 5) Om den innenrikspolitiske situasjon.

Møtet 22.—23. februar 1964 behandlet framlegg til landsmøtet, Organisasjonskomitéens innstilling etter innledning av Reiulf Steen, Skolekomisjonens innstilling etter innledning av Ola Teigen.

Landsstyremøtet 18. april 1964 behandlet også landsmøtesaker, innstilte på forandringer i «AUF møter morgendagen» og vedtok innstilling til landsmøteuttalelsen om «Demokrati i arbeidslivet».

3. Sentralstyret.

Sentralstyret hadde til og med landsmøtet 21. april 1964 følgende sammensetning:

Reiulf Steen, formann, Sverre Gullikstad, nestformann, Ronald Bye, sekretær, Arvid Ruus, Bjørn Engebretsen, Sonja Ludvigsen, Ivar Leveraas, Tor Rønning, Paul Engstad, Ronald Rooth, Kurt Mosbakk, Ola Teigen og Arne Silseth.

På landsmøtet ble dette sentralstyret valgt:

Ola Teigen, formann, Kurt Mosbakk, nestformann, Arvid Jacobsen, sekretær, Ivar Leveraas, Ulf Sand, Britt Hildeng, Jan Balstad, Magne Langerud, Nils Bjørnebekk, Stein Hovding, Leonard Larsen og Knut Aagesen.

Paul Engstad er DNA's representant.

Sentralstyret hadde i 1963 og 1964 før landsmøtet 35 møter og behandlet 494 saker.

Etter landsmøtet har sentralstyret hatt 14 møter og behandlet 159 saker.

Sentralstyrets arbeidsutvalg har etter landsmøtet hatt denne sammensetning: Ola Teigen, Kurt Mosbakk, Arvid Jacobsen, Ivar Leveraas og Ulf Sand. Arbeidsutvalget har hatt 19 protokollerte møter.

Etter landsmøtet har sentralstyret oppnevnt følgende organisasjonsutvalg: Skoleutvalg, faglig utvalg, studieutvalg og internasjonalt utvalg.

4. Kontoret.

1. januar 1963 hadde AUF's kontor dette personalet:

Tillitsmennene Reiluf Steen og Ronald Bye.

Redaktør av Fritt Slag, Einar Olsen (delt stilling).

Skolesekretær, Arvid Jacobsen.

Organisasjonssekretær og forretningsfører for Fritt Slag, Reidar Nielsen.

Kontorpersonalet: Margit Nilsen, Eva Solli og Nancy Sønstevold.

Nancy Sønstevold var ansatt på kassakontoret.

Nancy Sønstevold sluttet i stillingen 1. februar og Aase Marit Moi ble ansatt på kassakontoret fra samme dato.

Ronald Bye ble ansatt på LO's distriktskontor i Kirkenes som sekretær, og sluttet på kontoret 25. april.

Leonard G. Larsen ble midlertidig ansatt på kontoret fra 15. februar. Ut over dette har det ikke vært noen endringer i sammensetningen på kontoret i 1963.

Reidar Nielsen sluttet 24. januar 1964 da han ble ansatt som journalist i «Finnmark Dagblad».

Ola Teigen ble ansatt som organisasjonssekretær fra 1. januar 1964.

Leonard Larsen ble ansatt som skolesekretær fra 1. juli 1964 etter at Arvid Jacobsen ble valgt til sekretær.

Aase Marit Moi sa opp sin stilling og fratrådte 31. mars 1964.

Pr. 31. desember 1964 har AUF's kontor denne bemanningen:

Tillitsmennene Ola Teigen og Arvid Jacobsen.

Skolesekretær, Leonard Larsen.

Redaktør av Fritt Slag, Einar Olsen (delt stilling).

Kontorpersonalet: Margit Pedersen og Eva Solli.

5. Organisasjonsarbeidet.

De 2 år vi har bak oss, har i noen utstrekning bidratt til å styrke AUF i mellomstore byer og steder. Vi er fortsatt en organisasjon med betydelig tyngde på landsbygda, mens det har vært vansker med å få et godt organisasjonsmessig fotfeste der befolkningskonsentrasjonene er. I en del byer har vi nå fått bedre stilling, men en strir fortsatt med store vansker i de store byene.

Det ser også ut til at våre lag og distriktslag i større grad nå planlegger sin virksomhet, sine møter og kurs.

På studiesektoren har vi den mest gledelige utvikling. De siste årene har gitt en markert øking i studiearbeidet i AUF, og det ser ut som arbeidsformen «den lille gruppa» er i ferd med å slå gjennom for fullt.

Landsmøtet i 1964 drøftet etter en komitéinnstilling «AUF's organisasjonsmønster og arbeidsoppgaver» — og vedtok i den forbindelse et nytt organisasjonsledd: Aktivgruppa. Aktivgrupper er grupper på fra 5—15 medlemmer som skal organiseres på skoler og arbeidsplasser — og som skal være knyttet til laget på stedet.

En har ellers gjennomført «10 på topp»-aksjoner som har bidratt til å stimulere den organisasjonsmessige aktiviteten — og som har ført med seg at en fra sentralt hold i noen utstrekning har kunnet «styre» aktiviteten i distriktene.

Den mer planmessige virksomheten og studiearbeidet har ført med seg at en må kunne si at AUF i dag er kvalitetsmessig en bedre organisasjon enn på lenge — selv om en fortsatt strir med mange vansker, særlig av økonomisk karakter.

En har i de 2 år som er gått, satset betydelig på arbeidet blant skoleungdom — som har gitt til dels gledelige resultater. Vårt faglige arbeid har vært ført videre i samarbeid med LO's Ungdomsutvalg.

a. Distriktslaga.

AUF har i dag 27 distriktslag. I perioden har Nord-Østerdal og Lofoten og Vesterålen igjen etablert seg som distriktslag, og en kan i dag si at vi har D/lag som fungerer bedre enn på mange år.

b. Laga.

Stabiliteten i laga er fortsatt dårlig. Pr. 31. desember 1962 hadde en registrert 381 lag. I løpet av de 2 årene som er gått, har en fått 65 nye lag og lagt ned 75 lag — altså en netto avgang på 10 lag, slik at en pr. 31. desember 1964 har 371 lag.

Sentralstyret har søkt å sanere vekk de lag som ikke arbeider godt, slik at det lagstall en har, kan gi et reelt bilde av organisasjonen.

Følgende lag er tatt opp som nye lag i 1963—64:

Oslo D/lag: Bryn aul, Posten aul, Manglerud aul, Nyland mek. verksted aul.

Hedmark D/lag: Hamar AUF-gym., Sosialistisk Lærerskolelag, Ilseng aul, Moelv aul (Løten).

Telemark D/lag: Notodden aul, Brevik aul, Seljord aul, Bø aul, Gvarv aul, Krabberødstrand aul, Herre aul.
Nord-Trøndelag D/lag: Kolvereid aul, Skage aul, Høylandet aul, Overhalla aul.
Rogaland D/lag: Haugesund aul.
Sogn og Fjordane D/lag: Høyanger aul, Svelgen aul.
Vest-Agder D/lag: Lyngdal aul.
Troms D/lag: Finnfjordbotn skolelag av AUF.
Glåmdal D/lag: Mo aul.
Bergen og Hordaland D/lag: Os aul, Fana aul, Laksevåg aul.
Helgeland D/lag: Storforshei aul, Hemnes aul.
Østfold D/lag: Trøgstad aul, Sosialistisk skolelag, Fredrikstad, Torp aul, Borgen aul.
Møre og Romsdal D/lag: Dale aul.
Akershus D/lag: Haga aul, Fjellstrand aul, Ski aul.
Sør-Trøndelag D/lag: Sjøbygda og Volhaug aul, Støren aul.
Ofoten D/lag: AUF-gym. lag i Narvik.
Buskerud D/lag: Hole aul, Hen aul, Nes aul, Ringerike skolelag av AUF, Slemmestad aul, Modum aul, Gol aul.
Aust-Agder D/lag: Åmli aul, Vegårshei aul, Lillesand aul, Evje og Hornnes aul, Grimstad aul.
Salten D/lag: Tverlandet aul, Spildra og Omegn aul, Rognan aul, Fauske aul, Glomfjord aul.
Gudbrandsdal D/lag: Dovre aul, Østre Gausdal aul, Dombås aul, Sør Ål aul, AUF-gym. med Gol.
Sør-Østerdal D/lag: Elverum aul.

c. Studiearbeidet.

Den gledelige vekst i AUF's studiearbeid har fortsatt.

I 1963 fikk vi vårt eget brevkurs «Dus med AUF» som har bidratt ytterligere til å øke studieaktiviteten i organisasjonen.

I løpet av sesongen 1963/64 ble det registrert tilsammen 248 brev-ringer i «Dus med AUF».

Antallet helgekurs — som i regel arrangeres i samarbeid mellom AUF's lag og D/lag og samorganisasjoner og LO's distriktskontorer — har nå stabilisert seg på 80—90 pr. sesong.

I tillegg deltar det et stort antall AUF-ere på AOF's og fag-forbundenes egne ungdomskurs.

En oversikt over studiearbeidet de siste årene:

	Studieringer	Deltakere	Korte kurs	Deltakere
1960/61	164	1337	70	1489
1961/62	191	1453	81	1642
1962/63	265	2003	90	2001
1963/64	303	2150	85	1957
		Sammenlagt antall studietiltak		Deltakere
1960/61		257		3290
1961/62		292		3521
1962/63		355		4004
1963/64		388		4251

d. Kontingenten.

Det byr på store vansker å få en effektiv kontingentinngang fra laga til kontoret i Oslo. En har hatt den ordning at laga gjorde opp sin kontingent til D/laga — som så sendte inn kontingenten til kontoret. Ved den beste kontingentinngangen har en fått inn kontingenten for ca. 250 av laga. Denne svikt i kontingentinngangen skyldes delvis at en del av laga ikke arbeider godt nok, men er også et speilbilde av at økonomien i lag og D/lag er dårlig.

Landsmøtet i 1964 vedtok å gå over til helårskontingent som er kr. 15.00, mens medlemmer uten inntekt betaler kr. 5.00. Etter den nye ordningen skal laga gjøre opp direkte til kontoret i Oslo. En håper på denne måten å få opp kontingenteffektiviteten samtidig som organisasjonen vil få bedre økonomi, særlig våre D/lag og sentralt.

e. Skolearbeidet.

I 1963 og 1964 har skolearbeidet vært drevet i nært samarbeid med fagbevegelsen. De fleste forbund har gått inn på en finansierungsordning administrert av LO's Ungdomsutvalg som har gjort det mulig å ha en fast ansatt skolesekretær.

I tiden fram til 1. juli 1964 har Arvid Jacobsen vært ansatt som skolesekretær. Etter dette tidspunkt har Leonard Larsen arbeidet som skolesekretær.

Skolesekretæren har drevet en betydelig reisevirksomhet og har i samarbeid med partiet og fagbevegelsen søkt å etablere kontakter, grupper og lag tilknyttet AUF på skolene.

Det har hvert år vært arrangert ukekurs for skoleungdom om sommeren som har betydd mye for arbeidet blant skoleungdommen.

f. Det faglige arbeid.

Samarbeidet med fagbevegelsen gjennom LO's ungdomsutvalg er ført videre på samme grunnlag som tidligere. Samarbeidet fungerer fint, og det har den største betydning for fylkingens framtid at dette samarbeid kan bygges videre ut.

Det er fortsatt arrangert en rekke kontaktkonferanser mellom den lokale fagbevegelse, D/styrene, representanter fra AOF, AUF og LO's ungdomsutvalg. Det er lagt stor vekt på å trekke samorganisasjonene mer aktivt med i det faglige ungdomsarbeid.

Støtteordningen fra LO's ungdomsutvalg har i perioden 1963/64 vært godt utnyttet av våre lag og distriktslag. 198 kurs er arrangert av denne typen, en øking på 47 fra forrige periode. Det er som regel D/laga som står som arrangør for disse kursene, men de er i stor utstrekning åpne for fagorganisert ungdom som ikke er medlem av fylkingen. Som følge av disse kursene har vi maktet å knytte til oss mange fagorganiserte som tidligere ikke har vært medlem av AUF.

Kampanjen «LO for ungdommen» har i en viss utstrekning vært videreført i 1963, og med ganske betydelig deltakelse, ikke minst fra AUF-medlemmer.

Høsten 1964 satte ungdomsutvalget i gang aksjonen «LO for ungdom med mål», som en oppfølging av studietiltaket «LO for ungdommen». Opplegget var en samtalefolder og møteopplegg som skulle følges opp av brevringer. Ved årsskiftet har ikke kampanjen vist noe godt resultat og en vil søke å effektivisere arbeidet på vårparten. Av de møter som er gjennomført, er det alt overveiende antall i AUF's lag. Propagandamateriellet er også sendt LO's distriktskontorer og samorganisasjoner.

LO's ungdomsutvalg arrangerte 13.—15. desember 1964 en konferanse på Sørmarka, der en drøftet erfaringene fra det arbeid som er drevet og oppgaver i tiden som kommer. Fra AUF deltok Inge Stålesen, Helge Tystad og Terje Sæther. Ola Teigen og Arvid Jacobsen møtte som representanter fra LO's ungdomsutvalg. På konferansen møtte ellers representanter fra svensk og dansk LO, DsU og SSU og en rekke av de største fagforbundene i Norge, ved siden av en del LO-sekretærer.

Pr. 31. desember 1964 hadde LO's ungdomsutvalg denne sammensetning: Torleif Andresen, formann, Leif Skau, Bjørn Engebretsen, Gunnar Nilsen, Ola Teigen og Arvid Jacobsen. Kjell Lien er utvalgets sekretær.

6. *Fritt Slag.*

Det er ikke skjedd noen vesentlige endringer i ordningen med Fritt Slag. Alle forbundene (tilsammen 19) har opprettholdt sine kollektive abonnement, men det er ikke kommet til noen nye.

På årsmøtet i mai 1964 ble det vedtatt å heve abonnementsprisen for fagforbundene fra kr. 5.00 til kr. 6.00 og for individuelt abonnement fra kr. 8.00 til kr. 10.00. Hevingene for fagforbundene ble gjort gjeldende fra 1. januar 1964, for individuelt abonnement fra 1. januar 1965.

Forbundene tar ut ca. 15 500 av hvert nummer. Det gjennomsnittlige opplag er ca. 22 000.

Einar Olsen har vært redaktør av avisen. Det er grunn til å være tilfreds med den måten avisen blir redigert på. I hvert nummer har Fritt Slag satt søkelyset på saker som er blitt livlig debattert i pressen etterpå. Fritt Slag har bidratt vesentlig til å gjøre AUF kjent, og bringe ut AUF's politiske standpunkter.

Fritt Slag har dette styret:

Olaf Axelsen, formann, Rolf Aakervik og Thorbjørn Hagen. Disse representerer fagbevegelsen. Ola Teigen og Arvid Jacobsen representerer AUF i styret.

7. *Sommervirksomheten og Utøya.*

Utøya har vært drevet av Utøya-utvalget i tråd med retningslinjer AUF's sentralstyre har trukket opp. Øya har hatt et godt besøk av pensjonister fra fagforeninger på søndagstur og særlig har utenlandske gruppebesøk — spesielt fra Tyskland, vist stigning.

I 1963 ble det arrangert en Utøya-uke med ca. 200 deltakere fra hele landet.

I 1964 ble det også arrangert Utøya-uke, men deltakerantallet på denne var svært dårlig, bare ca. 40. Under uken 1964 ble det arrangert et seminar om internasjonale spørsmål.

Hver helg ble det i 1964 lagt opp til et kort seminar. Dessverre var besøket på disse helgearrangementene dårlig.

Det har vist seg svært vanskelig å få Utøya til å bære seg økonomisk, og øyas drift representerer i stigende grad en belastning på AUF's økonomi.

Sommeren 1963 var virksomheten for øvrig sterkt knyttet til IUSY-kongressen som ble holdt i Oslo i august. Arrangementet av kongressen var svært vellykket.

I 1964 hadde AUF 30 deltakere på Nordisk leier i Sønderborg i Danmark.

8. Samarbeid med andre organer.

Samarbeidet med Statens Ungdomsråd har fungert som tidligere. Reulf Steen er medlem av rådet. AUF har vært representert på alle ungdomskonferansene.

Samarbeidet med Folk og Forsvar har også vært godt, og AUF har vært representert på en rekke konferanser rundt om i landet hvor ulike forsvarsspørsmål har vært drøftet.

Gjennom Nasjonalkomiteéen for internasjonalt ungdomsarbeid (NIU) har AUF vært representert på en rekke kurs og konferanser i Norge og i utlandet.

I Norsk aksjon mot Apartheid (NAMA) har AUF deltatt aktivt og lagt ned et betydelig arbeid.

9. Nordisk og internasjonalt samarbeid.

Året 1963 vil stå som en milepel for samarbeidet mellom de sosialdemokratiske ungdomsforbund i Norden i og med opprettelsen av Nordens sosialdemokratiske ungdomsforbund.

Nordens sosialdemokratiske Ungdomsforbund vil bety en videreføring av det nære samarbeid som allerede er til stede mellom våre forbund, en så vidt mulig enhetlig opptreden og stillingtagen i internasjonale organisasjoner, og til sist, men ikke minst en demonstrasjon overfor våre lands regjeringer og nasjonalforsamlinger om vårt syn på Nordisk samarbeid som stadig bør utvides ved konkrete samarbeidsprosjekter.

Det mest markerte trekk i fylkingens internasjonale virksomhet var IUSY-kongressen som ble holdt i Oslo i dagene 18.—24. august. 250 ungdommer fra 73 land er den mest representative internasjonale forsamling som har møtt i Norge. At kongressen og IUSY også står sterkt i internasjonal sammenheng viser det store antall hilsende telegrammer som kom fra verdens ledende statsmenn. Vi kan nevne U Thant, Ben Bella, Mrs. Bandaranaike, Nenni, Wilson og mange flere.

Den nordiske samarbeidskomitéen holdt i januar et fellesmøte med Framfylkingen og Unge Örnar i Stockholm, hvor man drøftet hvordan man skulle overlevere de innsamlede midlene i forbindelse med Tanganyika-fondet til TANU Youth League. Innsamlingsaksjonen er nå avsluttet og AUF har samlet inn ca. 35 000 kroner.

Allerede på et samarbeidskomitémøte før jul 1962, ble opprettelsen av Nordens sosialdemokratiske Ungdom i prinsippet vedtatt. Ungdomsriksdagen skulle for framtiden være kongress for Nordens sosialdemokratiske Ungdom, og fra nå av kalles Nordisk Ungdomskongress. Nordisk Ungdomskongress ble holdt i Malmö 1.—3. juni

1963. Fra AUF møtte 55 representanter, 49 fra distriktene og 6 fra sentralstyret. Hovedpunktet på kongressen var selvsagt opprettelsen av forbundet, men det ble i tillegg drøftet en rekke viktige saker. Statsminister Tage Erlander innledet første dag over emnet: Socialdemokratiet — en framtidsgaranti, og på kongressfesten om kvelden talte utenriksminister Per Hækkerup: Kommer sosialdemokratiet utelukkende til å bli en nordisk foretredelse?

Kulturspørsmål og demokrati i arbeidslivet ble hovedtemaene søndag den 2. juni.

Samarbeidskomitéen la på kongressen fram forslag til et politisk program som i korte punkter skisserte opp de saker som Nordens sosialdemokratiske ungdom i første rekke burde arbeide for.

Siste dag på kongressen ble viet punktprogrammet og opprettelsen av forbundet med vedtak om lover, og valg av formann og et styre på 10 personer, to fra hvert land. Svensken Ingvar Carlsson ble formann. AUF er representert med Reulf Steen og Ola Teigen.

Kongressen ble både arrangementsmessig og innholdsmessig en suksess, og det er med særlig glede at vi kan konstatere at AUF's representanter på kongressen gjorde seg meget godt gjeldende. Opprettelsen av forbundet fikk fin omtale i presse og kringkasting i alle de nordiske land.

Den sosialistiske ungdomsinternasjonalens kongress ble et vendepunkt i IUSY's historie. Aldri har en kongress samlet så mange delegater, og aldri har så mange land vært representert: 250 delegater fra 73 land på alle kontinenter. Heller ikke teknisk sett har en kongress vært så vellykket.

Også politisk innvarslet kongressen en ny epoke. Ikke bare i den øyeblikkelige avspenningen øst/vest, men ikke minst de mer grunnleggende forandringene som finner sted i hele verdensbildet, kom til å prege de vedtak som ble gjort.

Første dag ble viet generalsekretærens rapport, som bar preg av ekspansjon og økende aktivitet på praktisk talt alle områder. AUF'eren Per Aasen, fikk stor hyllest da han sa takk for seg som generalsekretær. Kongressen ble denne gang særlig viet IUSY's prinsippprogram. Etter innledning av Pradip Bose, assisterende generalsekretær, gikk 2 dager med til diskusjon i plenum og arbeid i grupper. Fenner Brockway innledet om sosialistisk fredspolitikk, og Bruno Kreisky om en sosialistisk politikk for Europa.

Ved valget ble Sture Ericson, SSU, valgt til ny generalsekretær etter Per Aasen. Burmeseren Kyi Nyunt ble gjenvalgt som president, og Horst Seefeld fra Tyskland ble valgt som visepresident. Fra Norden ble Ejner Hovgård Christiansen valgt som nytt medlem av byrået, og Reulf Steen ble medlem av den nyopprettede kontroll-

komitéen, som skal etterse at generalsekretærens arbeid blir utført i samsvar med IUSY's vedtak og retningslinjer.

Ved siden av arbeidet på kongressen fikk deltakerne være med på en riktig «Landsmøtefest», partiet ga en kveld på Bygdøy, regjering og Oslo kommune mottakelse og AUF en kongressmiddag.

Vi tror det er rett å si at kongressen skapte stor goodwill for AUF innen IUSY og at den tilførte AUF og de AUF-medlemmene som var til stede på kongressen et verdifullt element som vi vil ha glede av både i vårt nasjonale og internasjonale arbeid.

Kongressen ble holdt midt under regjeringsstormen, og vi fikk et sterkt handslag fra sosialistisk ungdom fra 73 land da den japanske delegaten, Roo Watanabe, foreslo at kongressen skulle sende en solidaritetshilsen til regjeringen Gerhardsen. Sosialistisk ungdom fra alle verdensdeler — representanter for alle avskygginger innenfor den internasjonale sosialistiske bevegelse samlet seg om en solidaritetshilsen til Det norske Arbeiderparti, hvor de bl. a. slo fast at Det norske Arbeiderpartis politikk har skapt en anseelse for Norge over hele verden som en inspirasjon og et eksempel for sosialister over alt.

Samarbeidet mellom de nordiske forbund er blitt vesentlig styrket siden Forbundet Nordens sosialdemokratiske ungdom ble stiftet i 1963.

I 1964 er det tatt en rekke fellesnordiske initiativer i ulike politiske spørsmål.

FNSU tok i oktober 1964 initiativ overfor utenriksministrene i de nordiske land, hvor en krevde at Loftleidir skulle få beholde sine rettigheter i Skandinavia på flyginger til USA. SAS og IATA hadde krevd prisforhøyelse fra Loftleidirs side.

Videre ble det i mai 1964 tatt initiativ til at en i den økonomiske planlegging søkte å betrakte Norden som en enhet. Denne resolusjonen ble sendt de nordiske lands regjeringer.

Ut over dette har det vært arbeidet med å følge opp de resolusjonene som ble vedtatt på kongressen i 1963. AUF har særlig arbeidet med nordkallottsamarbeidet.

Samarbeidet med IUSY har vært godt i 1964. AUF har vært representert på eksekutivkomitéens møte, som ble holdt i Berlin, og på European top leader conference i Danmark. På eksekutivkomitéens møte i Berlin 13.—14. september representerte Ola Teigen og Arne Michael Olsen AUF. Reiuulf Steen møtte dessuten som medlem av kontrollkomitéen.

European top leader conference ble holdt i forbindelse med Nordisk leir i Sønnerborg. Leonard Larsen representerte AUF. En

drøftet særlig et utkast til programskrift for IUSY's politikk i Europa.

Fra midten av september har Ulf Sand vært studentsekretær i IUSY.

Nordisk lederkurs ble i 1964 holdt i Sverige, på SSU's kurssted Bommersvik.

Programmet var denne gang vesentlig bygd opp rundt internasjonale spørsmål. Sven Arne Stahre innledet om emnet «Kan vi exportera folkbildingen», Tord Ekström om «Europasamarbetet», Sture Ericson om IUSY, Ejner H. Christiansen om FNSU og Östen Undén om «Socialistisk utrikespolitikk». I tilknytting til den siste forelesning ble det holdt en rundebordskonferanse, hvor Per Aasen deltok fra norsk side.

Arbeidernes Avholdslandslag.

Landslaget kunne i 1963 se tilbake på 30 års virksomhet og jubileumsåret ble markert med tilstelninger og økt organisasjonsmessig virksomhet.

Avholdslandslagets landsmøte ble denne gang holdt i Trondheim, og det nye sentralstyre består av:

Formann Ragna Karlsen, varaformann Øivind Andersen, Olav Gjærevoll, Olav Bratlie, Bjarne Eilertsen, Alfhild Larsen, Svein Erik Halvorsen.

Forretningsfører: Tor Rønning og sekretær Arne Olsen.

Organisasjonsvirksomheten:

I de senere åra har det blitt lagt mye arbeid på å få økt virksomheten på ungdomssektoren. Ved forskjellige aksjoner har tilstrømmingen av ungdom til avdelingene vært god. Dette har ført til økt virksomhet i de fleste lag og tilført Landslaget nye lag og grupper.

Lederutdanningen og studievirksomheten har vist gode resultater ved at en merker større interesse for å delta i det faglige og politiske arbeid. Særlig har en lagt vekt på å få utdannet de yngre medlemmer, og det er denne gruppen som har vært i flertall ved kveldsskolene, studiekursene og studiearbeidet på det lokale plan.

Det faglige arbeid:

Vår største oppgave på dette felt er kontaktarbeidet på arbeidsplassene. En kan også her se en øking i antall kontakter og en merkbar interesse for dette arbeid blant kontaktene. Vi har nå

registrert 1520 kontakter på 922 arbeidsplasser. I tillegg til besøk på arbeidsplassene og utsendelse av opplysningsmaterieil har en i de siste årene samarbeidet med LO's Bred Front utvalg. Dette samarbeid har resultert i en rekke faglige møter rundt i landet. Denne virksomhet har nå ført til et videre samarbeid mellom NAF og LO ved opprettelsen av Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani — et tiltak som vi hilser med glede.

Arbeiderbevegelsens Arkiv.

Årene 1963—64 var arkivets 54. og 55 driftsår. Arbeidet med ordningen av eldre og nytt tilsendt stoff har fortsatt som før. Utenom den vanlige løpende tilveksten fra organisasjoner og andre forbindelser er i perioden mottatt større og mindre samlinger av utrykt og trykt stoff fra følgende: LO, LO's juridiske-, presse- og økonomiske kontor, de tidligere samorganisasjoner i Aust- og Vest-Agder, Møre og Romsdal, Nordland, Oslo og Akershus, Telemark, Trøndelag, Vestfold og Østfold samt LO's Tromsøkontor, Norsk Arbeidsmandsforbund, Norsk Bokbinderforbund, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund og Norsk Stenindustriarbeiderforbund, Norsk Transportarbeiderforbund, Akers mek. verksteds-klubb, Gaustad asyl personalforening, Murarbeidernes forening i Oslo, Oslo stedlige styre av Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund (nedlagte avdelingens stoff), Oslo Serveringspersonales forening, Oslo Trelastarbeiderforening, Sarpsborg bygningsarbeiderforening, DNA og DNA's Kvinnesekretariat, Buskerud Arbeiderparti, Grünerløkkens Arbeidersamfund, Oslo Arbeidersamfund, Sagene Arbeidersamfund, Sosialistisk skolelag i Oslo, AUF og Fritt Slag, Oslo D/lag av AUF, arbeiderungdomslagene Grønøy, Kristiansand og Lund, Handel og Kontor, Innflytternes og Sporveiens og fra Leieboerforeningen i Oslo.

Fra følgende institusjoner er mottatt diverse trykksaker og fotos som gaver: Arbeidernes Bok- og Papirhandel, Konfeksjonsfabrikerens Landsforbund, Deichmanske Bibliotek, Finlands ambassade, Gyldendal Forlag, Institutt for Samfunnsforskning, Marx-Lenin-instituttet i Moskva, Norges Kristne Arbeideres Forbund, Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesens bibliotek, Notodden kommune, Forlaget Ny Dag, Oslo Folkerestauranter, Oslo Formannskap, Oslo kommunes statistiske kontor, Rjukan bibliotek, Sarpsborg folkebibliotek, Tiden Norsk Forlag, Universitetsbiblioteket i Oslo og USA's ambassade.

Følgende personer har gitt arkivet diverse bøker, tidsskrifter, brosjyrer, fotos, dagbøker, brev og protokoller: Aase Bjerkholt, Paula Bratvold, Ragna Hagen, Rakel Seweriin, Gunhild Wang, Kjell Aabrek, Anton Andresen, Rolf Bråten, Edvard Bull, Einar Eriksen, Fritz Fridholm, Einar Gabrielsen, Øivind Hansen, Einar Hornsrud, Oscar H. Johannesen, Amanda og Hans Johansen, stortingsmann Olaf Johansens etterlatte, Arne Kokkvoll, Knut Langfeldt, Mons Lid, Just Lippe, Håkon Meyer, Lars Moen, Per Monsen, Alfred M. Nilsen, K. M. Nordanger, Gunnar Ousland, Johan Scharffenberg, Johan Schreiner, Per Sogstad, Sverre Støstads etterlatte, Georg Svendsen, Aksel Zachariassen, Alvar Alsterdal (Sverige) og Georg Eckert (Tyskland).

I fotosamlingen er i 1964 innregistrert 850 bilder, over halvparten av disse er portretter.

Bytteforbindelsen med de øvrige nordiske arbeiderarkiver har vært opprettholdt. Særlig mye stoff er kommet fra Stockholmsarkivet.

Det er i perioden kjøpt inn i alt 443 bøker, 140 av bindene stammer fra avdøde Jakob Friis' boksamling. Tidsskriftabonnementet er økt. I alt mottar arkivet nå regelmessig ca. 150 tidsskrifter og fagblad.

Mengden av det stoff som er kommet inn i arkivet utgjør i alt ca. 160 hyllemeter, storparten er innlemmet og registrert i samlingen. Fra sin dublettsamling har arkivet sendt til følgende: LO's folkehøgskole, Deichmanske bibliotek, Statsvitenskapelig institutt og Universitetsbiblioteket.

Mye tidligere ordnet, men ikke katalogført stoff er blitt katalogisert. Særlig kan nevnes litteratur om avholdssaken, den andre verdenskrigen, de sosialistiske arbeiderinternasjonaler og teoretisk sosialisme. Den sosiologiske spesialsamlingen (Bosse-samlingen) er nå fullstendig registrert. 212 bind er bundet inn. Det er i alt laget 191 fotostatkopier i 1964, de fleste på bestilling utenfra. Registeret over organisasjonenes stiftelsesdata er økt med 100 kort. Arkivet har utarbeidet personregister til Aksel Zachariassens bok om Oslo Arbeidersamfunn.

Arkivet har nå fått permanente utstillingsmontere i sine egne lokaler slik at en del verdifullt stoff alltid kan ligge utstilt. Ellers hadde arkivet en utstilling ved DNA's og AUF's landsmøter og hjalp til med en større utstilling på Universitetsbiblioteket i samband med Oslo Arbeidersamfunns 100-årsjubileum. I denne 2-årsperioden har det vært åtte større omvisninger i arkivet. Arkivet var sentrum i et radioprogram 1. mai 1963 og har ellers hjulpet til med stoff ved flere programmer i fjernsyn og radio. Særlig gjelder dette

jubileumsprogrammene rundt Oslo Arbeidersamfunn i 1964 der arkivaren hadde opplegg og ledelse av TV-programmet.

Besøket på lesesalen har økt sterkt og var størst i oktober 1964 med 160 personer. Gjennomsnittet i måneden lå i 1964 på ca. 100. Tre kvelder i uka har lesesalen vært brukt til AOF-foreningens og andres kurser. Over utlånte skrifter til bruk på lesesalen er det ikke ført statistikk. Antallet av utlånsekspedisjoner ellers var 423. Slik ble 1329 skrifter og 317 fotos lånt ut. Dessuten har et stort antall personer og organisasjoner fått spørsmål besvart pr. brev eller pr. telefon.

Innsamlingsarbeidet har vært forsøkt aktivisert ved personlige kontakter og reising. Mye stoff er kommet inn og arkivet har ellers fått kontakt med en rekke personer som sitter med verdifullt stoff. En har forsøkt å reise lokalarkiver i Trondheim, Bergen og Stavanger ved siden av det som alt eksisterer i Tønsberg. Arbeidsutvalg er nedsatt. I samband med dette har arkivaren besøkt flere lokalarkiver i Sverige, og har ellers holdt foredrag om arkivarbeid og verdien av å ta vare på arbeiderbevegelsens arkivstoff på en rekke steder. Kortere orienteringer er dessuten holdt om Arbeiderbevegelsens Arkiv i partilag, i klubber og på kurs der arkivaren har holdt foredrag eller forelest. Kontakten mellom arkivet og universitetskretser er styrket. Arkivaren har i perioden vært sensor og eksaminator ved historieeksamen på Universitetet. Etter invitasjon besøkte han høsten 1964 Marx-Lenin-instituttet i Moskva og fikk der tilgang til en hel del norsk materiale, særlig fra 1920-åra. Dette stoffet er lovet ettersendt i mikrofilm.

Tilsiget av hovdefags- og magistergrads-studerende har økt sterkt. Minst 17 har i løpet av året 1964 arbeidet med sine spesialavhandlinger helt eller delvis på grunnlag av arkivets materiale. Arkivet har så langt det har vært mulig og behov for det, gitt aktiv støtte også ved opplegget av slike avhandlinger, og det prøver å sikre seg et eksemplar av disse avhandlinger etter hvert som de blir ferdige.

Arkivet har i perioden mottatt jubileumsskrifter fra 51 faglige og politiske organisasjoner. Dessuten er det kommet inn seks framstillinger i manus vedrørende norsk arbeiderbevegelse.

I dagene 11. og 12. juni 1963 ble det holdt et nordisk arkivmøte i arkivets lokaler. Her deltok arkivarene fra København, Stockholm og Oslo, samt styret og personalet fra Oslo-arkivet. Av diskusjonsemnene nevnes her bare: Arkivenes arbeid og status generelt. Innsamling av arkivmateriale. Lokalarkiver. Felles nordisk arkivpublikasjon og andre former for publisering av stoff.

Det er holdt to styremøter. Styret er for tiden: Henrik Hjartøy

(formann), Paul Engstad sen. (nestformann), Thor Andreassen og Oscar Olsen, alle fra LO, Aksel Zachariassen, Edvard Bull og Olav Nordskog fra DNA.

Personalet er for tiden: Arkivar Arne Kokkvoll, bibliotekar Øivind Berntsen, arkivassistentene Gunhild Wang og Kåre Auale, den siste begynte 18. februar 1963. Anton Andresen utførte helt til sin død i 1963 verdifullt arbeid for arkivet.

